

**ŻWIĄZEK
POLSKICH TOWARZYSTW TURYSTYCZNYCH**

**INFORMATOR
TURYSTYCZNY**

WARSZAWA — 1933

**NAKŁADEM ZWIĄZKU POLSKICH TOW. TURYSTYCZNYCH
W POLSCE.**

250 / 140

I-886a.

1046

WSZELKIE PRAWA AUTORSKIE ZASTRZEŻONE.

P R Z E D M Ó W A.

Drugie wydanie Informatora zostało stosownie do zapowiedzi znacznie skrócone przede wszystkim przez odrzucenie ustępów, dotyczących historii ruchu turystycznego w Polsce. Opuuszczony również został dział, obejmujący organizacje, częściowo tylko związane z turystyką. Natomiast wprowadzona została nowa część pod tytułem: „Co zwiedzać w Polsce“, mająca na celu zwrócenie w sposób najbardziej ogólny uwagi na miejscowości godne zwiedzenia.

Informator w nowem wydaniu, uzupełniony nowemi danemi odda według naszego przekonania usługi wzmagającemu się w Polsce ruchowi turystycznemu.

Zarząd Związku
Polskich Towarzystw Turystycznych.

I. ZWIĄZEK POLSKICH TOWARZYSTW TURYSTYCZNYCH.

(Warszawa, ul. Żórawia 9 m. 1. Tel. 9-41-42).

Powołany do życia z inicjatywy Pol. Tow. Tatrzań-
skiego w 1927 r. Związek Pol. Tow. Tur. liczy obecnie
13 członków t. j. Polskie Tow. Tatrzańskie, Polskie Tow.
Krajoznawcze, Automobilklub Polski, Polski Touring
Klub, Beskidenverein, Żydowskie Tow. Krajoznawcze, Po-
dolskie Tow. Turyst. Krajoznawcze, Wołyńskie Tow. Kra-
joznawcze i Polski Związek Motocyklowy, w charakterze
członków zwyczajnych, oraz Polski Związek Turystyczny
w Krakowie, Sekcja Wycieczkowa Tow. Uniwersytetu
Robotniczego, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem i Śląska
Wojewódzka Komisja Turyst. w Katowicach, w charakte-
rze członków nadzwyczajnych.

Do zrzeszonych w Związku towarzystw należy
w 1933 r. 45,215 członków.

Stosownie do § 5 statutu Związku „celem Z. P. T. T.
jest popieranie rozwoju turystyki polskiej w kraju i za-
granicą oraz rodzimego krajoznawstwa za pośrednictwem
należących do Związku Towarzystw przez:

a) koordynację prac zrzeszonych w Z. P. T. T. towa-
rzystw,

b) zbiorową reprezentację zrzeszonej w Z. P. T. T. turystyki i krajoznawstwa polskiego wobec władz i zagranicy."

Członkami Z. P. T. T. w myśl § 9 statutu, zmienionego uchwałą Walnego Zgromadzenia w dn. 26 marca 1933 r., mogą być, oprócz Towarzystw, które należały do Z. P. T. T. w dn. 1 października 1932 r., tylko istniejące w Polsce samodzielne towarzystwa turystyczne, których podstawowym zadaniem jest ułatwianie swoim członkom uprawiania turystyki, o ile posiadają zalegalizowany przez władze statut, istnieją przynajmniej pięć lat i liczą nie mniej, niż 5000 członków.

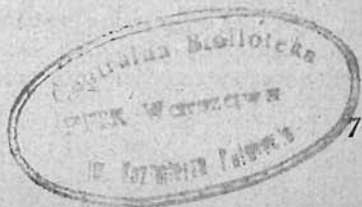
Organami Z. P. T. T. są: Zjazd Delegatów, jako najwyższa uchwalająca i kontrolująca władza, Zarząd i jego Komitet Wykonawczy oraz Komisja Rewizyjna.

W 1933 r. Prezydjum Zarządu Z. P. T. T. stanowią: Stanisław Osiecki jako prezes, Stanisław Lenartowicz i hr. Karol Raczyński jako wiceprezesi, inż. Jan Jaroński jako sekretarz i dr. Achilles Rosenkranz jako skarbnik.

Ważniejszymi etapami działalności Z. P. T. T. od czasu jego powstania są: uzyskanie dla członków towarzystw związkowych, zniżek kolejowych w wysokości $33\frac{1}{3}\%$ z pewnych miast do szeregu miejscowości, określonych jako stacje turystyczne, jakoteż wszczęcie starań u władz kolejowych o wydatniejszą jeszcze zniżkę i powiększenie liczby stacyj tak wyjazdowych, jak i dojazdowych, przedstawienie w 1928 r. Ministerstwu Robót Publ. wniosku zwołania ankiety w sprawie rozwoju Zakopanego, która rzeczywiście odbyła się w marcu 1929 r., opracowanie wniosku, dotyczącego organizacji hotelarstwa w Polsce, zorganizowanie działu turystycznego na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w 1929 r. oraz powoła-

nie do życia Centralnego Biura Ewidencji Wycieczek na tejże Wystawie, opracowanie dla Min. Rob. Publ. wzorowego statutu Związków Propagandy Turystycznej, urządzenie w 1929 r. obchodu dziesięciolecia turystyki w niepodległej Polsce, wdrożenie akcji w sprawie wydania ustawy o popieraniu turystyki oraz utworzenie Polskiego Urzędu Turystycznego, współdziałanie z Min. Rob. Publ. w urzędzeniu działu turystycznego na Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki w Poznaniu w 1930 r. a następnie na polskiej wystawie turystycznej w Warszawie, zainicjowanie ankiety w sprawie Wschodnich Karpat, opracowanie cyklu artykułów propagandowych o Polsce w językach obcych wraz z fotografiami, przedstawienie Min. Spr. Zagr. wniosków, dotyczących rozszerzenia konwencji turystycznej polsko-czechosłowackiej oraz zawarcia konwencji z Rumunją i Niemcami, uzyskanie w Min. Oświaty wydatnego rozszerzenia sieci szkolnych domów wycieczkowych, przygotowanie cyklu wykładów o turystyce w Polskim Radjo, wreszcie rozpoczęcie akcji przygotowawczej dla urządzenia przy Związku Turystycznego Biura Informacyjnego.

Z wydawnictw Z. P. T. T. wymienić należy: broszurę propagandową o Polsce w języku węgierskim, broszurę prof. M. Węgrzeckiego „Ruch turystyczny w Polsce w 1929 r.”, opartą na cyfrach statystycznych oraz „Informatora Turystycznego” na r. 1932, zawierającego obszernie (260 str.) dane o organizacji turystyki w kraju i zagranicą.

II. TOWARZYSTWA TURYSTYCZNE NALEŻĄCE DO ZWIAZKU POLSKICH TOWARZYSTW TURYSTYCZNYCH.

1. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie.

(Kraków, ul. Potockiego 5).

Towarzystwo to opiekujące się turystyką górską w Polsce, jako założone w 1873 r. jest najstarszym polskim towarzystwem turystycznym, a równocześnie jednym z najstarszych towarzystw turystyki górskiej w świecie.

W roku 1932 jednoczyło P. T. T. 17,592 członków zgromadzonych w 30 oddziałach i 38 kołach, rozsiadanych po całej Polsce.

Oprócz oddziałów i kół miejscowych posiada Towarzystwo cztery sekcje fachowe, a to:

- a) Klub Wysokogórski P. T. T. liczący 137 członków,
- b) Sekcję Narciarską P. T. T. (Zakopane),
- c) Sekcję Ochrony Gór,
- d) Sekcję Ratowniczą.

Wedle § 4 statutu do celów Towarzystwa należy:

- a) zaznajamianie swoich i obcych z polskimi górami i rozbudzanie zamiłowania do ich zwiedzania;

b) udostępnienie gór polskich i ułatwianie ich zwiedzania;

c) rozwój turystyki górskiej, letniej i zimowej;

d) popieranie rozwoju i rozbudowy istniejących letnisk, zdrojowisk, uzdrowisk i stacji sportów zimowych w górach, oraz inicjatywa w zakładaniu nowych;

e) ochrona przyrody gór polskich, ich krajobrazu i etnograficznych właściwości ich mieszkańców oraz współpraca w ochronie zabytków sztuki ludowej;

f) ułatwianie i popieranie naukowych badań gór polskich oraz prac artystycznych z nimi związanych.

W sprawach ochrony przyrody górskiej P. T. T. współdziała z Państwową Radą Ochrony Przyrody, popierając jej staranie o tworzenie w górach rezerwatów i parków narodowych. Park Narodowy w Pieninach utworzony został 1 września 1930 r., dalsze znajdują się w stadium realizacji.

Towarzystwo i jego oddziały budują i utrzymują schroniska i stacje noclegowe (z końcem roku 1932 posiadało 27 schronisk we własnych budynkach i 50 stacji noclegowych, spis podano oddzielnie). Oprócz schronisk Towarzystwo przeprowadza ścieżki turystyczne, znakuje je i zaopatruje w drogowskazy w Tatrach i Beskidach. Do początku 1933 r. wybudowało i wyznaczyło Towarzystwo 2513 klm. ścieżek górskich.

Organem Towarzystwa jest rocznik „Wierchy” którego wyszło dotychczas 10 tomów. W ubiegłym roku wznowiono wydawnictwo „Przeglądu Turystycznego” jako kwartalnika (oba wydawnictwa w nakładzie ok. 15.000 egzemplarzy). Jako pismo specjalnie poświęcone turystyce wysokogórskiej (alpinizmowi) wydaje Klub Wysokogórski P. T. T. czasopismo „Taternik” (6 numerów rocznie). Ponadto Warszawskie Koło Klubu Wysokogór-

skiego wydało dwa zeszyty przewodnika po Tatrach p. t. „Nowe drogi”, oddział cieszyński wydał IV tom swego „Rocznika”, oddział „Beskid” w Nowym Sączu mapkę turystyczną Pienin w skali 1:30,000 a oddział lwowski przeglądową mapkę turystyczną Gorganów Zachodnich. Poza własnymi wydawnictwami udziela Towarzystwo subwencji autorom dzieł i przewodników, traktujących o górach polskich.

Biblioteka główna Towarzystwa liczy obecnie z górą 1600 tomów, roczników i map oraz zbiór przeźroczy, liczący ponad 1500 sztuk.

W dziedzinie propagandy turystyki należy zanotować w ciągu ostatniego roku udział Towarzystwa w Wystawie Turystycznej „Lato” w Krakowie, urządzenie kilku wystaw fotograficznych i ochrony przyrody przez poszczególne Oddziały i Koła, zorganizowanie szeregu odczytów z udziałem prelegentów krajowych i zagranicznych oraz urządzanie zbiorowych wycieczek pod kierunkiem wytrawnych turystów.

Członkowie Towarzystwa poza prawami przewidzianymi w statucie posiadają:

a) prawo bezpłatnego otrzymania rocznika „Wierchy” oraz kwartalnika „Przegląd Turystyczny”;

b) zniżki cen noclegowych w schroniskach P. T. T. do 50% i pierwszeństwo w zajmowaniu noclegów w tychże schroniskach przed nieczłonkami;

c) korzystanie z ulg przyznanych przez Asocjację Słowiańskich Tow. Turystycznych członkom P. T. T. na obszarze Czechosłowacji, Jugosławji i Bułgarji;

d) zniżkowe bilety na linii tramwaju elektrycznego podtatrzańskiego po stronie czesko-słowackiej, na linii Łomnica Tatrzańska - Jezioro Szczyrbskie, oraz Stary

Smokowiec — Poprad i na kolei zębatej Szczyrba — Szczyrbskie Jezioro;

e) zniżki cen wstępu do jaskiń Bielskich w Tatrach i do jaskiń Demenowskich w Niżnych Tatrach;

f) prawo swobodnego przekraczania granicy polsko-czeskosłowackiej na podstawie konwencji turystycznej;

g) zniżki kolejowe, przysługujące członkom Z.P.T.T.

W skład Prezydium Zarządu Towarzystwa wchodzi: prezes Stanisław Osiecki (Warszawa), wiceprezesi: prof. dr. Walery Goetel (Kraków), dr. Wacław Majewski (Lwów), Tadeusz Malicki (Zakopane), sekretarz: Bohdan Małachowski i skarbnik dr. Tadeusz Górski.

Adresy Oddziałów P. T. T.

Bielsko, ul. Strzelnicza 5,
Bochnia, Gimnazjum, prof. Galas,
Cieszyn, oddz. „Beskid Śląski” Rynek 3,
Drohobycz „Polonia” inż. Marjan Kozłowski,
Gorlice, prof. Jan Dziopek,
Jarosław, Kasa Skarbowa, B. Kotzian,
Jordanów, notariusz dr. L. Szumski,
Katowice „Oddział Górnośląski” ul. Król. Jadwigi 4,
Kalisz, ul. Narutowicza 6, p. H. Staniewska,
Kielce, Urząd Wojewódzki, pokój Nr. 37,
Kołomyja, oddział „Czarnohorski” inż. Morawetz, Państw.
Zarząd Drogowy,
Kraków, ul. Potockiego 4,
Kraków, oddz. akademicki, ul. Grodzka 64,
Krynica, biuro „Stadjon” ul. Piłsudskiego,
Lwów, plac Marjacki 4 (Hotel Europejski),
Łódź, ul. Narutowicza 107, inż. W. Kowalewski,
Nowy Targ, oddział „Gorce” ul. Waksmundzka 73, p.
J. Lubertowcz,

Nowy Sącz, oddział „Beskid”, I Gimnazjum,
Poznań, ul. Chełmońskiego 8,
Rabka, willa „Wisła”,
Radom, ul. Żeromskiego 46,
Stanisławów, ul. Sapieżyńska 30,
Stryj, ul. Iwaszkiewicza 10,
SzczaŹawnica, oddział „Pieniński”, Urząd Pocztowy,
p. J. Bielawski,
Tarnów, III Gimnazjum lub ul. Krasieńskiego 31,
Warszawa, ul. Żórawia 9 m. 1,
Wilno, Uniwersytet, prof. T. Czeżowski,
Zagłębie Dąbrowskie, Sosnowiec, ul. Chemiczna 14,
Zakopane, ul. Krupówki 14,
Żywiec, oddział „Babiogórski”, Dyrekcja dóbr żywieckich,
inż. W. Fucik.

Koła miejscowe istnieją w Dziedzicach, Skoczowie, Borystawiu, Samborze, Skolem, Turce, Królewskiej Hucie, Lublińcu, Mikołowie, Mysłowicach, Pszczynie, Rudzie Śląskiej, Rybniku, Tarnowskich Górach, Wielkich Hajdukach, Kosowie, Przemyśle, Iwoniczu, Lwowie (koło akademickie), Grybowie, Poznaniu (koło akadem.), Biłkowie, Delatynie, Dolinie, Jaremczu, Kałuszu, Mikuliczynie, Nadwórnej, Sołotwinie, Worochcie, Bolechowie, Rzeszowie, Częstochowie, Zawierciu, Białej, Andrychowie, Wadowicach i Zwardoniu.

2. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze **(Warszawa, ul. Karowa 31).**

Towarzystwo założone w 1906 r. składa się z 78 oddziałów miejscowych i liczy w 1933 r. 7966 członków.

Celem T-wa jest:

a) gromadzenie i opracowywanie materiałów naukowych, dotyczących krajoznawstwa ziem polskich i krajów

sąsiednich, historycznie lub geograficznie z niemi związanych;

b) ułatwianie zwiedzania Polski, popieranie rozwoju turystyki polskiej we wszystkich jej formach w kraju i zagranicą, rozbudzanie zamiłowania do zwiedzania Polski;

c) współdział w ochronie przyrody ziem polskich, ich zabytków, krajobrazu i swojszczyzny.

Organem uchwalającym i kontrolującym całego T-wa jest Zjazd delegatów oddziałów miejscowych, organem wykonawczym jest Rada Główna, złożona z 18 osób.

Na czele Rady Głównej stoją obecnie: prof. Aleksander Janowski jako prezes honorowy, marszałek Senatu Władysław Raczkiewicz jako prezes, prof. Aleksander Patkowski i Jerzy Remer jako wiceprezesi, Józef Kołodziejczyk jako sekretarz, Stanisław Gabryszewski jako zast. sekretarza, Władysław Gruszczyński jako skarbnik i Stanisław Lenartowicz jako zastępca skarbnika.

Za pośrednictwem Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży P. T. K. zorganizowano 15.000 osób w 366 kołach.

Schronisk posiada P. T. K. 17, muzeów 20, bibliotek krajoznawczo - turystycznych 18, zbiorów fotograficznych i przeźroczarni 19 liczących przeszło 40 obiektów.

Towarzystwo prowadzi energiczną akcję odczytową i wycieczkową, przeprowadza znakowanie szlaków turystycznych, rozpowszechnia na dworcach kolejowych mapy turystyczne z wyznaczeniem szlaków, ilustracjami ciekawszych obiektów oraz wykazem miejscowości godnych widzenia.

Organem P. T. K. jest miesięcznik „Ziemia”, zaś dla ruchu krajoznawczego młodzieży wydawany jest miesięcznik „Orli Lot”. Nadto członkowie otrzymują bezpłatnie biuletyn miesięczny „Wiadomości Krajoznawcze

i Turystyczne". Prócz powyższych wydawnictw periodycznych rozwinęło P. T. K. w ostatnich latach energiczną działalność w dziedzinie wydawania przewodników oraz przystąpiło do realizacji na wielką skalę zakrojonego wydania „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego”.

Adresy Oddziałów P. T. K.

- Oddział P. T. K. w Augustowie, ul. Bandurskiego 1. WP.
Wanda Halicka,
- „ „ „ Baranowiczach, na ręce inż. A. Winnikowa, v-burmistrza,
- „ „ „ Białymstoku, ul. Żwirki i Wigury Nr. 2, szkoła,
- „ „ „ Bielsku Podlaskim, J. Aleksandrowska, Wydział powiatowy,
- „ „ „ Brasławiu, Szpital. Sejmikowy, Dr. Kołosowski,
- „ „ „ Brodnicy, Szkoła Handlowa, dyr. Mazurek,
- „ „ „ Brześciu n./Bugiem, ul. Dąbrowskiego 8, Centr. Bibl. Pedag.
- „ „ „ Bydgoszczy, ul. Libelta 5,
- „ „ „ Chełmie, woj. lubelskie, ul. Gimnazjalna 4, Gimnaz. Państw.
- „ „ „ Chełmży, ul. Rynek 9, WP. Fr. Rydlewski,
- „ „ „ Chojnicach, ulica Młyńska 20. WP. Fr. Lemańczyk,
- „ „ „ Częstochowie, Sejmik powiatowy, inż. J. Purzycki,
- „ „ „ Gdyni, Orłowo morskie, Gimnazjum dyr. Żegarskiego,

Oddział P. T. K.	w	Głębokiem, woj. wileńskie, Starostwo,
"	"	" Gnieźnie, ul. Chrobrego 3, Firma B. Kasprowicz,
"	"	" Grodnie, ul. Wróblewskiego 1, notariusz Miłkowski,
"	"	" Grudziądzu, ul. Słowackiego 4, ks. major W. Łęga,
"	"	" Inowrocławiu, ul. Solankowa 13,
"	"	" Jędrzejowie, dr. F. Przypkowski,
"	"	" Kaliszu, Bank Ziemi Kaliskiej, ul. ul. Józefiny 11, WP. Komza,
"	"	" Kartuzach, inspektor szkol. Janowski,
"	"	" Kazimierzu Dolnym n. Wisłą, rejent W. Marcolla,
"	"	" Kielcach, ul. Leonarda 14,
"	"	" Kościerzynie, ul. Gdańska 16, WP. P. Skaja,
"	"	" Krakowie, ul. Grodzka 64, Inst. Geograficzny,
"	"	" Kutnie, skrzynka pocz. 59, WP. Pałasiński,
"	"	" Lesznie Wkp., ul. Kościańska 59, WP. Dr. Świdorski,
"	"	" Lidzie, Sędzia J. Borysowski,
"	"	" Lublinie ul. Dolna P. Marji 25, m. 14,
"	"	" Lwowie, pl. Marjacki 4 — Hotel Europejski,
"	"	" Łęczycy, ul. Szeroka 2, WP. J. Chrepińska,
"	"	" Łowiczu, ul. Kościuszki 12,
"	"	" Łodzi, Al. Kościuszki 17,
"	"	" Miechowie, Przedmieście Kościuszk. WP. Lech Tadeusz,

Oddział P. T. K. w Myślenicach, Wierzbanowo, WP. Ta-		
	deusz Wiśniowski,	
"	"	" Nowogrodzie Łomżyńskim, WP. Adam
		Chętnik,
"	"	" Nowogrodzku, Urząd Wojewódzki,
"	"	" Olkuszu, woj. kieleckie,
"	"	" Opatowie, ul. Kilińskiego 1,
"	"	" Ostrowcu, woj. kieleckie, ul. Górzy-
		sta 5,
"	"	" Ostrowie Wlkp., ul. Kolejowa, dyr.
		Kasy Kom. Hubicki,
"	"	" Pabjanicach, ul. Zamkowa 65a, WP.
		Staszewski,
"	"	" Pawłowie, koło Bielszowic, woj. ślą-
		skie, ul. Główna 63 p. Wiałczek,
"	"	" Pelplinie, ul. Dworcowa 14, WP. Bo-
		chińska,
"	"	" Piaskach Luterskich, woj. lubel., WP.
		F. Kotliński,
"	"	" Pińsku, ul. Ogińskiego 14, Magistrat,
"	"	" Pionkach (Zagożdżon) pow. kozienic-
		ki, Państw. Wytw. Prochu,
"	"	" Piotrkowie Tryb. pl. Czarnieckiego 1,
		p. M. Witanowski,
"	"	" Poznaniu, ul. Focha 18. II p.,
"	"	" Przeworsku, cukrownia,
"	"	" Radomiu, ul. ks. Józ. Poniatowskiego
		6 m. 3,
"	"	" Rembertowie, Parowozownia Warsza-
		wa Wsch. p. K. Goszczyński,
"	"	" Sandomierzu, ul. Żeromskiego, dom
		własny,

Oddział P. T. K.	w	Sieradzu,	woj.	łódzkie,	p.	J. Bog- dański,
"	"	"	"	Skarżysku	Kamiennej	Nr. 2,
"	"	"	"	Skierniewicach,	ul.	Gałęckiego 9, p. A. Ratyński,
"	"	"	"	Słonimie,	Starostwo,	
"	"	"	"	Sochaczewie,	Rozlazłów	Szlachecki, inż. Hugo-Bader,
"	"	"	"	Stanisławowie,	ul.	Kilińskiego 9, gim- nazjum ewang. prof. Hryculak,
"	"	"	"	Starachowicach,	poczta	Wierzbnik, Sekretarjat Zakładów,
"	"	"	"	Suwałkach,	ul.	Kościuszki 59, Sąd Okręgowy,
"	"	"	"	Szamotułach,	ul.	Rynek 34. „Nowa Drogerja”,
"	"	"	"	Szczęśliwicach,	poczta	Włochy pod Warszawą,
"	"	"	"	Święcianach	Wileńskich,	Starostwo,
"	"	"	"	Świętochłowicach,	ulica	Vogta 14, p. Pieczka,
"	"	"	"	Tarnowie,	ul.	Krakowska 3 m. 3,
"	"	"	"	Tomaszowie	Lubel., ul.	Lwowska 49, p. I. Barski,
"	"	"	"	Tomaszowie	Mazow.	ul. Mościckie- go 6,
"	"	"	"	Toruniu,	ul.	Bydgoska 90 p. M. Sy- dow,
"	"	"	"	Tucholi,	ul.	Świecka 52,
"	"	"	"	Warszawie,	ul.	Karowa 31.
"	"	"	"	Wejherowie,	ul.	Hallera 3, inspektor szk. Starzyk,
"	"	"	"	Wilnie,	Magistrat,	pokój Nr. 10,

Oddział P. T. K. w Włocławku, ul. Słowackiego 1.a,
 " " " Wołkowysku, ul. Fabryczna 1,
 " " " Zamościu, Gimnazjum Państwowe,
 " " " Żninie, gimnazjum, dyr. Słomka,
 " " " Żółkwi, gimnazjum państwowe, zamek,

3. Automobilklub Polski i Kluby Afiljowane. (Warszawa, Al. Szucha 10).

Założony w 1909 r. liczy Automobilklub Polski wraz z klubami afiljowanymi w liczbie 8, ponad 3.000 członków.

Na czele Zarządu stoją: Karol hr. Raczyński prezes, Adrjan Chełmicki, Stefan Fuchs, Ignacy Matuszewski i Janusz Regulski jako wiceprezesi oraz Franciszek Sznarbachowski sekretarz generalny. Na czele Komisji Turystycznej A. P. stoi inż. M. Rappe, na czele Komisji Sportowej p. Janusz Regulski.

Członkowie klubu otrzymują bezpłatnie miesięcznik „Auto” i korzystają na ulgowych warunkach z usług Biura Turystycznego, Wydziału Tryptykowego i Komisji Sportowej Klubu.

Biuro Turystyczne A. P. udziela informacji z zakresu turystyki samochodowej w kraju i zagranicą, o stanie dróg, hotelach, restauracjach i garażach. Na zamówienie opracowuje marszruty. Dostarcza przytem wszelkich wydawnictw kartograficznych i przewodnikowych po żniżonych cenach. Wystawia legitymacje upoważniające do 33⅓ proc. zniżek kolejowych, które przysługują członkom Z. P. T. T.

Automobilklub Polski należy do Association Internationale des Automobile-Clubs Reconnus w Paryżu, i ma prawo wydawania tryptyków. Dla tej sprawy istnieje spe-

cialny *Wydział Tryptykowy*, który dostarcza automobili-
stom udającym się zagranicę wszelkich niezbędnych dla
takich podróży dokumentów celnych i drogowych.

Działalnością sportową Klubu kieruje *Komisja Spor-
towa*, która organizuje zawody samochodowe, kontroluje
zawody klubów afiljowych, wystawia w imieniu Asocja-
cji międzynarodowe licencje sportowe, upoważniające do
brania udziału w zawodach automobilowych całego świa-
ta, prowadzi listę krajowych rekordów samochodowych
i przedstawia do zatwierdzenia Asocjacji międzyna-
rodowe rekordy samochodowe.

Klubami afiljowanymi są:

- 1) Krakowski Klub Automobilowy, ul. św. Jana 11.
- 2) Małopolski Klub Automobilowy, Lwów, ul. Klem.
Tańskiej 3.
- 3) Automobilklub Wielkopolski, Poznań, Plac Wol-
ności 11.
- 4) Śląski Klub Automobilowy, Katowice, ul. Stawo-
wa 10.
- 5) Pomorski Automobilklub, Bydgoszcz, Plac Wol-
ności 1.
- 6) Łódzki Automobilklub, Łódź, ul. Piotrkowska 104
- 7) Wileński Automobilklub, Wilno, ul. Mickiewi-
cza 24.
- 8) Wołyński Klub Automobilowy, Łuck, ul. Bolesła-
wa Chrobrego 9.

4. Polski Touring Klub.

(Warszawa, ul. Bagatela 3).

Polski Touring Klub powstał w 1925 r. z inicjatywy
Automobilklubu Polskiego. Obecnie liczy około 5.000
członków i posiada tylko jedną autonomiczną sekcję, któ-
rą jest Sekcja Samochodowa. W miejsce dawnych oddzia-

łów miejscowych, posiada Klub obecnie 12 delegatur okręgowych w większych miastach oraz w mniejszych miejscowościach kilkudziesięciu delegatów, których zadaniem jest pozyskiwanie członków oraz utrzymywanie kontaktu między nimi a Klubem.

Na czele Pol. Touring Klubu stoi senator August Załeski, Prezydum Zarządu Głównego tworzą: Wiesław Modzelewski, prezes, Stanisław Reszczyński, wiceprezes, Lucjan Burdyński, sekretarz gen., Dr. Kazimierz Rakowicz skarbnik. Referentem spraw turystycznych jest p. Władysław Tryszczyło, na czele Sekcji Samochodowej stoi prezes W. Modzelewski. Sekcja posiada kilka Komisji, a wśród nich Komisję sportowo - turystyczną.

Dzięki przynależności do międzynarodowych zrzeszeń turystycznych utrzymuje klub żywy kontakt z zagranicznymi klubami turystycznymi i automobilowymi. Od 1931 r. wydaje klub dokumenty celne t. j. tryptyki i książeczki z przepustkami granicznymi.

Członkom klubu przysługują rozmaite udogodnienia i zniżki, jak zniżki kolejowe (przysługujące członkom Z. P. T. T.), zniżki w hotelach, restauracjach, garażach i t. p., zniżki na kolejach francuskich przy wycieczkach, przez klub zorganizowanych, na liniach okrętowych, wreszcie ulgi przy nabywaniu olejów samochodowych.

Organem Klubu jest dwumiesięcznik „Auto i Turysta”, który członkowie otrzymują bezpłatnie.

5. Beskidenverein.

(Bielsko, ul. Wzgórze 14).

Towarzystwo założone w 1893 r. liczy obecnie 3017 członków i ma kilka oddziałów miejscowych oraz dwie sekcje sportów zimowych, a to „Wintersportklub” w Biel-

sku i „Wintersportverein” w Katowicach. Charakter klubu afiliowanego ma „Deutscher Alpenverein w Katowicach.

Beskidenverein opiekuje się turystyką górską w Beskidach Śląskich i części Beskidu Zachodniego od Babiej Góry do zachodniej granicy Śląska, posiada 9 schronisk turystycznych i utrzymuje około 500 km. znakowanych ścieżek na terenie swojej działalności.

Członkom przysługuje zniżka 50. proc. we własnych schroniskach w Polsce oraz w schroniskach Beskidenvereinu w Czechosłowacji, Karpathenvereinu w Czechach Tatrach, w schroniskach Węgierskiego Związku Tow. Tur. na Węgrzech, w Siedmiogrodzie, ulgi przysługujące członkom w schroniskach Morawsko - Śląskiego „Sudetengebirgsverein” w Sudetach, prawo przechodzenia granicy czechosłowackiej na zasadzie t. zw. beskidówek w soboty, niedziele i dni świąteczne a wreszcie zniżki kolejowe, jakie przysługują członkom Z. P. T. T.

Na czele Zarządu Towarzystwa stoją: prezes Dr. Edward Stonawski, wiceprezes Wiktor Wilke, sekretarz Otto Schenk i skarbnik Ryszard Swoboda.

6. Żydowskie Towarzystwo Krajoznawcze w Polsce.

(Warszawa, ul. Królewska 51).

Towarzystwo założone w 1926 r. liczy 5092 członków, zgrupowanych w 21 oddziałach miejscowych.

Celem Towarzystwa jest urządzenie wycieczek zbiorowych miejskich i podmiejskich oraz organizowanie kolonij letnich i zimowych. Ponadto prowadzi systematyczną pracę odczytową, organizuje wystawy turystyczno-sportowe i podróżniczo - uzdrowiskowe. Corocznie odbywają się w oddziałach kursy instruktorskie (fotograficzne,

krajoznawcze, narciarskie i t. p.). Towarzystwo urządziło również w 1932 r. Uniwersytet Ludowy Krajoznawczy w Warszawie, na którym odbywają się wykłady z dziedziny historii zabytków żydowskich w Polsce, żydowskiej twórczości ludowej i t. p.

Tow. posiada Sekcje: Turystyczną, Pedagogiczną (opieka nad wycieczkami szkolnymi), Narciarską, Historyczno - Etnograficzną, Esperantystów oraz Kierowników wycieczek i Koło Krajoznawcze Pracy Teoretycznej.

Organem Tow. w 1928 r. było pismo „Land und Leben” którego wyszło 3 numery. W 1930 r. rozpoczęto wydawanie miesięcznika p. t. „Wiadomości Ż. T. K.”. W r. 1933 ukazał się 1 numer kwartalnika naukowego p. n.: „Landkentanysz” (krajoznawstwo) poświęconego zagadnieniom krajoznawstwa i turystyki, folkloru i etnografii żydowskiej oraz badaniom nad dziejami osiedli żydowskich w Polsce. Pozatem prowadzi T-wo stałą propagandę prasową przez redagowanie tygodniowego dodatku w sobotnich numerach „Naszego Przeglądu”.

Na czele Zarządu Głównego T-wa stoją w r. 1932/3. prezes M. Híndes, wiceprezesi dr. L. Wulman i M. Zajde, sekretarz Ch. Czlenow i skarbnik S. Cyderowicz.

Adresy Oddziałów Miejsowych Ż. T. K.

Warszawa — ul. Królewska 51.

Będzin — plac 3 Maja 4.

Białystok — ul. Sienkiewicza 44.

Częstochowa — al. Kościuszki 16.

Czortków — inż. A. Schrager.

Grodno — ul. Listowskiego 40.

Kielce — ul. Piłsudskiego 11.

Krynica — willa „Marja” pok. 5.

Kutno — Nowy Rynek 5.
Lublin — ul. Staszica 22.
Lwów — ul. Piekarska 6.
Łódź — ul. Wulczańska 35.
Olkusz — ul. Gwarecka 4.
Pińsk — gimnazjum „Tarbut”.
Radomsk — ul. Długa 42.
Równe — ul. 3 Maja 13.
Stanisławów — ul. Smolki 2.
Suwałki — ul. Kościuszki 47.
Tomaszów Mazow. — ul. Piłsudskiego 21
Wilno — ul. Gdańska 3.
Włocławek — ul. 3 Maja 9.

7. Podolskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze. (Tarnopol, gmach Urzędu Wojewódzkiego).

Towarzystwo zawiązano w 1925 r. dla ożywienia i ułatwienia ruchu turystycznego w województwie tarnopolskiem. Posiada ono 19 oddziałów i 1375 członków.

Na czele Zarządu stoją: prezes Tomasz Kunzek, wiceprezes prof. Stefan Juzwa, sekretarz mjr. Michał Czekanowski i skarbnik Marjan Szlagor.

Członkowie T-wa korzystają ze zniżek w autobusach na terenie wojew. tarnopolskiego, w schroniskach T-wa, korzystają bezpłatnie z biblioteki T-wa, nabywają wydawnictwa T-wa po cenach własnych, korzystają wreszcie ze zniżek kolejowych, przyznanych członkom Z. P. T. T.

T-wo udostępniło groty alabastrowe w Krzywczu (pow. borszczowski) i zbudowało tam schronisko turystyczne. Dom wycieczkowy w Zaleszczykach jest częściowo oddany do użytku. Ponadto jest T-wo właścicielem Muzeum Krajoznawczego w Zaleszczykach, oraz schronisk w Miodoborach, Trembowli i Czortkowie.

Tow. prowadzi ożywioną akcję odczytową, organizuje wycieczki, bierze udział w wystawach krajoznawczych i turystycznych.

Z pośród wydawnictw T-wa wymienić należy „Przewodnik po województwach tarnopolskich, „Przewodnik po jaskiniach w Krzywczu”, „Słownik geograficzny”, 30.000 ilustrowanych prospektów w 4 językach, albumy zamków podolskich, plany wycieczek po wojew. tarnopolskiem, liczne odmiany widokówek, przeźrocza, wreszcie film „Zwiedzajcie Podole” i film dźwiękowy „Wesele podolskie”.

Adresy Oddziałów Towarzystwa:

Borszczów — Wydział powiatowy.
Brody — Pow. Zarząd drogowy.
Brzeżany — Gimnazjum.
Buczacz — Wydział powiatowy.
Czortków — Gimnazjum.
Kopyczyńcze — Wydział powiatowy.
Kamionka Strumiłowa — Wydział pow.
Podhajce — Pow. Zarząd drogowy.
Przemysławany — Szpital powszechny.
Radziechów — Gimnazjum.
Skałat — Pow. Zarząd drogowy.
Trembowla — Gimnazjum.
Zaleszczyki Seminarjum.
Zbaraż — Starostwo.
Zborów — Urząd pocztowy.
Złoczów — Wydział powiatowy.
Olesko — tartak w Ożydowie.
Podwołoczyska — Sąd grodzki.
Krzywczę — p. Melzer.

8. Wołyńskie Towarzystwo Krajoznawcze. **(Łuck, Al. Bolesława Chrobrego 15).**

Towarzystwo założone w 1927 r. ogranicza swą działalność tylko do terenu województwa wołyńskiego i jest równocześnie dla tego województwa towarzystwem opieki nad zabytkami przeszłości.

W r. 1932 posiadało T-wo 9 oddziałów i 430 członków. Do T-wa należy Muzeum Wołyńskie w Łucku, mieszczące się na zamku Lubarta i obejmujące dział archeologiczny, historyczno - geograficzny, numizmatyczny, etnograficzny, geologiczny i przemysłu ludowego.

Działalność T-wa w 1932 r. wyraziła się w zorganizowaniu: 6 odczytów, 2 wystaw t. j. 24.IV — 8.V. Wystawy Krajobrazu Polskiego i od 4-11.XII. Wystawy Ochrony Przyrody, 6 wycieczek krajoznawczych, udziału w 4 zjazdach, organizacji 2 zabaw towarzyskich, kursu fotograficznego i kursów narciarskich, wydaniu 20 nowych odmian widokówek i dwóch monografii (o Krzemieńcu i o miejscowościach położonych nad rzeką Słucz między Korcem a Hubkowem. W opracowaniu jest broszurka propagandowa „Zwiedzajcie Wołyń”. Zbiór klisz fotograficznych wynosi obecnie 1400 sztuk. Zbiory Muzeum Wołyńskiego, mieszczącego się w Łucku, przy ul. Królowej Jadwigi 42 wynoszą 4500 obiektów.

Propagandowa działalność T-wa wyraziła się w opracowaniu i umieszczaniu artykułów propagandowych stale w prasie miejscowej i sporadycznie w prasie stołecznej i krajowej.

W dziale ochrony zabytków T-wo przyczyniło się do kreowania stanowiska stałego konserwatora przy Urzędzie Wojewódzkim, a tem samem do roztoczenia ścisłej opieki nad zabytkami wołyńskimi.

Na czele Rady Wojewódzkiej stoi inż. Franciszek Księżopolski jako prezes, Jan Leszczyński i Antoni Szpindler jako wiceprezesi, inż. Romanowski jako sekretarz i Feliks Wadowski jako skarbnik.

Adresy Oddziałów:

- Oddział w Dubnie — lokal Inspektoratu Szkolnego, poseł
A. Stefaniak,
„ „ Kostopolu — pow. Zarząd Drogowy, p. W.
Wolański,
„ „ Kowlu — pow. Zarząd Drogowy, inż. J. Maj-
meskuł,
„ „ Krzemieńcu — Liceum, dyr. F. Mączak,
„ „ Łucku — Wydział Rob. Publ., inż. Księ-
żopolski,
„ „ Ostrogu — Inspektorat Szkolny, insp. Ma-
jowski,
„ „ Równem — Gimnazjum Państwowe, dyr.
Santer,
„ „ Sarnach — ul. Polna 20, kpt. W. Matolski,
„ „ Włodzimierzu — Szkoła powsz., kierow. Strze-
lecki,
Delegatura w Horochowie — burmistrz Czepielewski,
„ „ Lubomlu — zast. starosty Żakowicz.

9. Polski Związek Motocyklowy.

(Warszawa, Bagatela 3).

Założony w 1927 r. Polski Związek Motocyklowy ma za zadanie uprawianie tak turystyki jak i sportu. W r. 1932 w skład Związku wchodziło 36 klubów i sekcji motocyklowych, liczących ogółem 1050 członków.

Na czele Zarządu stoją: gen. dr. Stanisław Rouppert jako prezes, Wiesław Modzelewski jako wiceprezes, inż.

Stefan Ochotnicki, jako sekretarz i kpt. Stefan Witkowski jako skarbnik.

Działalnością turystyczną Związku kieruje Komisja Turystyczna, której przewodniczącym jest kapitan Turystyczny. Podobne Komisje istnieją w Klubach zrzeszonych w Związku.

Organem Związku jest miesięcznik „Motocykl i Cyclecar”, który posiada specjalny dział, poświęcony turystyce samochodowej.

Adresy klubów motocyklowych, należących do P. Z. Motocyklowego:

Polski Klub Motocyklowy, Warszawa, Bagatela 3.

Warszawskie Towarzystwo Cyklistów. Sekcja Motoc., Warszawa, Oboźna 1/3,

Wojskowy Klub Sportowy „Legja”, Sekcja Motoc., Warszawa, Czackiego 16,

Klub Sportów Motorowych, Warszawa, Leszno Nr. 13 — 19,

Krakowski Klub Motocyklowy, Kraków, Mikołajska 28,

Ż. K. S. „Makkabi”, Sekcja Mot. Kraków, Straszewskiego 5 p. inż. Schreiber,

Towarzystwo Sport „Unja”, Oddz. Mot., Poznań, Kantaka 7,

Małopolski Klub Motocyklowy, Lwów, Plac Marjacki 4,

Lwowskie Tow. Kol. i Motorzyst., Lwów, Czarnieckiego 7/I p.,

Wojskowy Klub Motocyklistów, Wilno, Szefostwo Fortyfikacji D. O. War. p. major Adam Golcz,

Akademicki Związek Sportowy, Sekcja Mot. Gdańsk — Wrzeszcze, Heeresanger 11,

Klub Sportowy „Gedania” Wydział Mot. Gdańsk,
Schichaugasse 6,

Bielsko - Bialski Klub Motocyklowy, Bielsko, hotel
Grand,

Częstochowskie Tow. Cyklistów, Sekcja Mot., Czę-
stochowa, Aleja 52 J. Kryger,

Klub Ogól. Sport, Victorja Sek. Mot., Częstochowa
3 Aleja 52, F-na Wełna,

Łódzki Klub Motocyklowy, Łódź Targowa 5,

Łódzkie Tow. Gimn. „Sport, „Bar - Kochba” S. M.,
Łódź, Piotrkowska 110,

Stowarzyszenie Sport. „Union”, Sek. Mot., Łódź,
Przejazd 7,

Klub Motocyklistów, Grudziądz, Długa 19 — 20,

Tow. Sport. „Olympia” Sekcja Mot. Grudziądz, Wy-
bickiego 9 „Goniec Nadwiślański”,

Śląski Klub Motocyklowy, Katowice, Jordana 10,

Polski Klub Motocyklowy, Katowice, Batorego 10,

Klub Motocyklistów Bydgoszcz, Gdańska 36,

Klub Motocyklowy, Cieszyn, hotel pod „Brunatnym
Jeleniem”,

Klub Motocyklowy, Mysłowice, Pozadomowa 2,

Klub Motocyklistów, Toruń, Mostowa 28,

Klub Motocyklowy, Królewska Huta, Gimnazjalna 57,

Klub Sportowy przy zakładach Ostrowieckich, Sek.
Mot., Ostrowiec Kielecki,

Klub Sportowy „Gryf”, Siedlce, Sienkiewicza 33,

Klub Motocyklowy, Tarnowskie Góry, Nowy Ry-
nek 2,

Lubelski Klub Motocyklowy, Lublin, Krakowskie
Przedm. 10,

Pabjanickie Tow. Cyklistów, Sek. Mot., Pabjanice,
Zamkowa 1,

Stanisławowski Klub Motocyklowy, Bank Hipoteczny, Stanisławów, p. K. Winnicki,
Tow. Cykl., 'Seksja Motoc. Kalisz' — Piłsudskiego 30,
Zgierski Klub Sportowy, Seksja Mot., Zgierz, Zakręt 17.

10. Polski Związek Turystyczny w Krakowie.

(Kraków, ul. Szpitalna 36).

Związek powstał w 1906 r. jako seksja galicyjska istniejącej w Wiedniu centrali austriackiej propagandy turystycznej pod nazwą „Verband für Fremdenverkehr”, jako „Landesverband für Fremdenverkehr in Galizien”.

Do Związku należało w r. 1932 członków 693.

Na czele Zarządu stoją: prezes poseł Marjan Dąbrowski, wiceprezysi: dr. Ludwik Merz, prof. dr. Kazimierz Roupert i inż. Eugenjusz Tor.

Związek ułatwia zwiedzanie Krakowa i okolicy, przyjmuje i oprowadza po Krakowie wycieczki zagraniczne i turystów zagranicznych na podstawie systemu kuponowego, wreszcie organizuje zbiorowe wycieczki autobusowe, wśród których szczególną popularnością cieszą się wycieczki z Krakowa do Zakopanego i w Pieniny.

Jedną z głównych dziedzin działalności Związku jest od 6 lat organizacja *ruchu autobusowego* na terenie woj. krakowskiego i kieleckiego. W Krakowie posiada Związek na pl. św. Ducha najstarszy w Polsce dworzec autobusowy, który stał się wzorem dla dworców w innych miejscowościach Polski. Mniejszy dworzec urządzono w Podgórzu. W 1930 r. otworzył Związek dworce autobusowe w Zakopanem i w Radomiu, w 1931 r. dworce autobusowe w Tarnowie, Częstochowie i Kielcach.

11. Sekcja Wycieczkowa Tow. Uniwersytetu Robotniczego. (Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 20).

Organizacja wycieczek zajmuje poważne miejsce w działalności organizacji oświatowej T. U. R. Dla kierownictwa akcją wycieczkową istnieje specjalna Sekcja Wycieczkowa T. U. R. na której czele stoją posłowie Kazimierz Czapiński i Piotrowski. Celem wycieczek T. U. R. jest poznanie kraju i zagranicy, zaznajomienie się z instytucjami oświatowymi, poznanie ruchu robotniczego zagranicą i t. d.

W szczególności organizowane są następujące wycieczki:

a) krótkie wycieczki organizowane przez oddziały T. U. R. w rozmaitych miejscowościach Polski, których Towarzystwo posiada około 200. Są wśród nich także wycieczki zagraniczne, przeważają jednakże wycieczki lokalne. Najbardziej intensywną działalność rozwija w tej dziedzinie Oddział w Krakowie, Łodzi oraz Zagłębiu Dąbrowskiem;

b) wycieczki młodzieży T. U. R. Młodzież posiada przy T. U. R. autonomiczne organizacje z własnymi licznymi oddziałami. Odrębną całość stanowi t. zw. Czerwone Harcerstwo. Młodzież T. U. R. urządza własne liczne wycieczki, częściowo kolejną, częściowo łodziami. Są wśród nich także wycieczki zagraniczne.

Ponieważ coraz częściej urządza liczne wycieczki i obozy Związek Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych a specjalnie Stowarzyszenie Przyjaciół Przyrody, wobec tego Zarząd główny T. U. R. koordynuje swoją działalność wycieczkową z działalnością powyższych organizacji.

III. OPIEKA PAŃSTWOWA NAD TURYSTYKĄ.

Od 1 lipca 1932 r. opieka państwowa nad turystyką została w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przydzielona Ministrowi Komunikacji. W związku z nowym statutem organizacyjnym utworzono w Ministerstwie Komunikacji Wydział Turystyki Ogólnej, którego zadania określone zostały w sposób następujący: propagowanie turystyki polskiej w kraju i zagranicą, a w szczególności popieranie rozwoju organizacji i urządzeń turystycznych, oraz przemysłu turystycznego, prowadzenie propagandy zwiedzania Polski przez turystów krajowych i zagranicznych, organizowanie i prowadzenie propagandy w kraju i zagranicą polskich ośrodków komunikacyjnych, popieranie i uzgadnianie działalności władz państwowych, samorządowych i instytucyj prywatnych, oraz przedsiębiorstw zainteresowanych w sprawach turystyki w Polsce.

Wydział Turystyki Ogólnej dzieli się na referaty następujące: 1) spraw międzynarodowych organizacji turystycznych, kongresów, zjazdów, konwencji i wydawnictw turystycznych; 2) spraw organizacji turystycznych krajowych, pociągów popularnych i wycieczek, oraz ułatwień granicznych dla turystów; 3) spraw budżetowych i komu-

nikacyjnych, oraz wystaw turystycznych; 4) spraw biur podróży, oraz propagandy prasowej.

Organami prowincjonalnymi Wydziału Turystyki Ogólnej w Ministerstwie Komunikacji są: referenci turystyki we wszystkich urzędach wojewódzkich, referenci turystyki we wszystkich dyrekcjach okręgowych kolei państwowych, oraz wojewódzkie komisje turystyczne.

Wojewódzcy referenci turystyki sprawują pieczę nad rozwojem całokształtu turystyki na terenie województwa; dyrekcyjno-kolejowi referenci turystyki załatwiają sprawy turystyki kolejowej na terenie sieci kolejowej danej dyrekcji; wojewódzkie komisje turystyczne stanowią organy doradcze wojewodów w sprawach turystycznych; w skład tych komisji wchodzi przedstawiciele wszystkich władz i urzędów w siedzibie urzędu wojewódzkiego, oraz delegaci miejscowych stowarzyszeń turystycznych, krajoznawczych, sportowych, oraz innych, zainteresowanych w rozwoju turystyki na terenie okręgu wojewódzkiego. Sekretarzem wojewódzkiej komisji turystycznej jest z urzędu wojewódzki referent turystyczny.

IV.

MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE TURYSTYCZNE

1. Alliance Internationale de Tourisme (Bruxelles 44, rue de la Loi, w skróceniu A. I. T.

Do niedawna Międzynarodowy Związek Turystyki A. I. T. zajmował się przeważnie turystyką automobilową. Obecnie rozszerzył działalność na wszystkie działy turystyki. Jednocześnie A. I. T. rozwija ożywioną działalność wydawniczą.

W charakterze członków należą do A. I. T. przeważnie Touring Kluby.

2. Conseil central de Tourisme International

Paris 8-e 101 Av. des Champs Elysées.

Zadaniem Międzynarodowej Centralnej Rady Turystycznej C. C. T. I. jest jednoczenie organizacji międzynarodowych w dziedzinie komunikacji i przemysłu turystycznego dla celów popierania międzynarodowego ruchu turystycznego. W odróżnieniu od A. I. T. prezydium C. C. T. I. nie ma charakteru międzynarodowego, ale czysto francuski.

Oprócz związków międzynarodowych należą tutaj rządy państw, poszczególne automobilkluby i touring kluby rozmaitych krajów.

3) Association Internationale des Automobile Clubs Reconnus, Paris 8, Place de la Concorde.

Międzynarodowa Asocjacja Uznanych klubów Automobilowych w Paryżu obejmuje kluby automobilowe. Z każdego państwa może należeć do Asocjacji tylko jeden klub automobilowy, który jest t. zw. klubem uznanym.

4) Union Internationale des Organes Officiels de Propagande Touristique, Haga, 102 Lange Voorhout.

Unja Międzynarodowa Organizacji Urzędowych propagandy turystycznej ma za zadanie urządzenie corocznie zjazdów kierowników urzędów turystycznych w celu wzajemnego informowania się o najbardziej aktualnych zagadnieniach międzynarodowych z dziedziny turystyki, propagandy turystycznej, statystyki turystycznej i t. p.

5) Union Internationale des Associations d'Alpinism.

(Siedziba Sekretariatu w Genewie).

Międzynarodowa Unja Towarzystw Alpinistycznych formalnie została zawiązana na kongresie alpinistycznym w Chamonix w 1932 r. i obejmuje wszystkie towarzystwa alpinistyczne w Europie (z wyjątkiem niemieckich, które nie zgłosiły jeszcze swego przystąpienia) i niektóre pozaeuropejskie. Unja ma za zadanie ułatwianie turystyki górskiej oraz koordynowanie działalności należących do niej organizacji turystycznych.

6) Asocjacja Słowiańskich Towarzystw Turystycznych z siedzibą sekretariatu dotychczas w Pradze.

W skład Asocjacji wchodzi towarzystwa, opiekujące się turystyką górską Polski, Czechosłowacji, Jugosławii i Bułgarii, a zadaniem jej jest współpraca wzajemna na polu rozwoju turystyki w pierwszym rzędzie górskiej.

V. CO ZWIEDZAĆ W POLSCE?

Pomorze.

Wybrzeże morskie z miejscowościami: Gdynia — dziś port i kąpielisko, liczące bezmała 40.000 mieszkańców, a przed 10 laty zaledwie mała wioska rybacka; Orłowo z piękną zalesioną Kępą Radłowską (rezerwatem), jako fragmentem najpiękniejszego naturalnego krajobrazu nadmorskiego (o wysokości 91 mtr. ponad poziom morza); Oksywie z latarnią morską, skąd rozpościera się piękny i malowniczy widok na Gdynię; Hel — zamożne, czyste i b. osobliwie zabudowane miasteczko, położone na samym cyplu półwyspu, z portem rybackim świeżo przez Rząd Polski przebudowanym; Jastarnia — jedna z najbardziej typowych rybackich osad kaszubskich; Kuźnica, gdzie półwysep Helski posiada największe zwężenie; Wielka Wieś, położona w nasadzie półwyspu, skąd rozpoczyna się, przed dwoma laty przez Rząd Polski wybudowana, autostrada automobilowa, biegnąca niemal krawędzią wybrzeża morskiego na przestrzeni kilkunastu kilometrów; Rożewie, najbardziej wysunięty przylądek morski — z potężną latarnią morską, drugą co do siły światła w Europie. Rozpościera się przytem z niej największy i najbardziej rozległy widok na całem naszym wybrzeżu; Jastrzębia

Góra, na europejską skalę zabudowujące się letnisko nadmorskie; Karwia — jedna z najbardziej uczęszczanych miejscowości letniskowych na wybrzeżu i wreszcie jezioro Żarnowieckie, największe na Pomorzu, położone w odległości 4-ch kilometrów od morza. Szwajcaria Kaszubska, kraina, położona pomiędzy Kościerzyną i Kartuzami, przedstawiająca najbardziej malowniczy teren Pomorza. Ciągną się na tej przestrzeni malownicze wzgórza morenowe, gęstwą lasów liściastych i mieszanych porośnięte mnóstwem jezior, powiązanych ze sobą siecią strumieni. Najpiękniejsze z nich będą: Wdzydze (na poł. od Kościerzyny położone), zajmujące przeszło 14 klm. kw. przestrzeni, Ostrzyce, Brodno, Kłodno, Rekowskie i Raduńskie. Wije się tu również znana z piękności i uroku Dolina Raduni. Najpiękniejsze widoki rozpościerają się z Wieżycy (najwyższe wzniesienie Pojezierza) i Góry Tamowej, położonych w pobliżu Kartuz.

Bory Tucholskie,

obejmujące ponad trzy tys. kilometrów kw. powierzchni, tworzą przeszło 100 klm. długi pas, ciągnący się od zachodu ku wschodowi, miejscami szeroki do 45 klm.

Dolina Dolnej Wisły z jej malowniczymi brzegami oraz szeregiem miast, których przy zwiedzaniu Pomorza pominąć nie można, a mianowicie: Toruń, Chełmno, Świecie, Grudziądz, Gniew i Nowe.

Pojezierze Brodnickie,

które na stosunkowo niewielkiej przestrzeni skupia niezliczoną ilość malowniczo położonych jezior. Najpiękniejsze z nich ciągną się od miejscowości Ostrowite Lubawskie aż po Tamę Brodzką.

Kajakowcy winni specjalną zwrócić uwagę na Dolinę Czarnej Wody, Raduni i Drwęcy.

Wielkopolska.

Mimo swego charakteru pozornie jednostajnego pod względem krajobrazowym, woj. Poznańskie posiada wiele miejscowości, pełnych swoistego uroku i piękna. Do tych miejscowości należą przede wszystkim wyłomy dolin rzecznych: Warty, Obry, Noteci i Bdry oraz, ujęte w zielone obramienia lasów, błękitne jeziora. Ośrodkiem największego zainteresowania turystycznego będą niewątpliwie: Poznań i Gniezno z najbliższą ich okolicą, północne tereny województwa, Kujawy (zachodnia ich część) oraz szereg miejscowości i miast, rozrzuconych po całym terenie województwa, obfitujących w piękną i starą architekturę zabytków kościelnych i świeckich. Poznań, prastara kolebka Polski z zabytkami tej epoki, obfitujący dookoła w malownicze krajobrazy i centra wycieczkowe, jak: Puszczykowo, Ludwikowo i urocze brzegi jeziora Góreckiego. Ze skarbów natomiast sztuki słyną w okolicy Poznania: Rogalin — Pałac Raczyńskich z galerją obrazów i Kórnik — zamek ze zbiorami muzealnymi i biblioteką. Gniezno, którego dzieje wiążą się ze wspomnieniami najdawniejszego okresu świetności i potęgi Polski. W pobliżu Gniezna słyną z piękności otoczone bujnemi lasami jeziora Pobiedziskie. Z miejscowości, położonych w północnych terenach województwa najpiękniejszą będzie niewątpliwie dolina Brdy, poczynając od malowniczo położonego Koronowa. Jeziora Byszewskie, po jeziorach Kartuskich i Brodnickich, niewątpliwie najpiękniejsze. Bydgoszcz, jako ośrodek przemysłowy a zarazem dzięki dogodnym warunkom wodnym, słynny już dziś ośrodek sportu wodnego. Kujawy, słynące z najurodzajniejszej gleby po czarnoziemie podolskim a ośrodkiem ruchu turystycznego na Kujawach niewątpliwie będą: Kruszwica z Gołębem, drugim z rzędu co do wielkości jeziorem

w Polsce, Inowrocław, największe miasto Kujaw, a przytem słynne dziś kąpielisko, ściągające licznych kuracjuszków, przybywających z całej Polski. W kompleksie jezior kujawskich leży jezioro Powidzkie, licznie frekwentowane przez przyjezdnych, jako kąpielisko. Piękną jest również i grupa jezior, położona pomiędzy Sierakowem i Międzychodem a sąsiadujących z doliną Warty. Obszar ten, ze względu na malowniczy krajobraz, zasługuje na specjalną uwagę i znany jest pod nazwą Pojezierza Sierakowsko-Międzychodzkiego. Pozatem z innych miejscowości godne są uwagi: Szamotuły, Leszno, Wągrowiec, Czarnków, Miłostów, ponadto liczne dwory i pałace, a z nich wymieniany już Kórnik i Rogalin oraz Rydzyna i Gołuchów — zamek ks. Czartoryskich, mieszczący światowej sławy zbiorry sztuki.

Wielkim walorem turystycznym woj. Poznańskiego jest łatwość komunikacji samochodowej ze względu na gęstość dróg samochodowych.

Okolice Warszawy.

Zwiedzanie woj. Warszawskiego należałoby zorganizować pewnemi szlakami, bądź terenami regionalnemi a do najciekawszych należały: wycieczka Wisłą od Warszawy do Torunia ze zwiedzeniem: Czerwińska, posiadającego jeden z piękniejszych w Polsce zabytków kościelnych architektury romańskiej, Płocka, słynnego z malowniczego położenia, wspaniałej katedry z grobami królewskimi oraz wielu pamiątek przeszłości, Włocławka, największego ośrodka przemysłowego i handlowego na Kujawach, Ciechocinka, jednego z najlepiej urządzonych zdrojowisk w Polsce ze słynnym basenem kąpielowym i wreszcie Torunia, położonego już na terenie woj. Pomorskiego. Z terenu Kujaw najciekawszy byłby szlak jezior Chodeckich,

położonych pomiędzy Kromszewicami a Choceniem oraz Brześć Kujawski, rozwijający się dziś jako uzdrowisko. Z Księstwa Łowickiego, jako najciekawszego terenu etnograficznego, na specjalną uwagę zasługiwałby Łowicz, Zduny, jedna z najbardziej typowych wsi łowickich, Złaków Kościelny, w którym zorganizowano ośrodek kultury łowickiej, oraz Arkadja z pięknym parkiem i zabytkami architektury 18 w. Dolina Bzury od Sochaczewa do Wyszogrodu, w której położoną jest Żelazowa Wola i Brochów z ciekawym kościołem o charakterze obronnym, a równocześnie i miejsce chrztu Fr. Chopina. Puszcza Kampinowska, jedyny i najciekawszy bodaj kompleks lasów na terenie woj. Warszawskiego, posiadający duże wartości fizjograficzne. W dorzeczu Bugu i Narwi zwrócićby należało uwagę na Pułtusk, Serock — połączenie Bugu i Narwi, Popowo, znane lotnisko o charakterze kempingu.

Zdala położone od jakiegokolwiek szlaku a zasługujące na zwiedzenie byłyby również: Ciechanów, z ruinami zamku Mazowieckiego oraz pięknym zabytkiem kościoła architektury gotyckiej i w odległości kilku kilometrów położoną Opinogórą, gdzie znajduje się wiele pamiątek po Zygm. Krasieńskim. W południowej części województwa najciekawszą byłaby dolina Pilicy, a specjalnie miejscowości: Spała z okolicznymi lasami, Nowe Miasto z pięknym i ciekawym kościołem OO. Kapucynów, Warka, gdzie znajduje się grób Piotra Wysockiego a specjalnie należałoby zwrócić uwagę na odcinek Pilicy o wysokich, malowniczych brzegach rzeki, położony pomiędzy Warką a ujściem Pilicy do Wisły. Z najbliższych okolic Warszawy zasługiwałyby na uwagę: Czersk, ruiny najstarszego książęcego zamku na Mazowszu, Stary Otwock, z ruinami pięknego barokowego zamku Bielińskich, Raszyn i Falenty, pamiętne zwycięstwem Ks. J. Poniatowskiego, Bielany, malowniczo

położone nad brzegami Wisły z klasztorem Kamedułów, Jabłonna z pięknym pałacikiem Ks. Józefa Poniatowskiego, wreszcie Wilanów, Natolin i Ursynów. Kajakowcy winni zwrócić uwagę na Dolinę Pilicy, Bzury, Wkry a przede wszystkim na Dolinę Skrwy.

Woj. Białostockie.

Północne tereny województwa (Suwalszczyzna) obfitują w liczne jeziora, rzeki i lasy, które są głównymi składnikami niezwykle malowniczego krajobrazu Suwalszczyzny. Ze względu na specyficzny charakter rzek (Czarna Hańcza), łączących ze sobą licznie tu rozrzucone jeziora, Suwalszczyzna stwarza niesłychanie dogodne warunki dla turystyki wodnej. Ozdobą jednak krajobrazu Suwalszczyzny są te liczne, ukryte wśród gęstych borów sosnowych jeziora. Największe z nich i najpiękniejsze, to niewątpliwie Wigry, jeden z najrozleglejszych obszarów wód słodkich na terenie Rzeczypospolitej położonych, zajmuje przestrzeń około 25 klm. kw. a w niektórych miejscach dochodzi do 60 mtr. głębokości. Ciekawe i malownicze również będą i jeziora Augustowskie, połączone ze sobą Kanałem Augustowskim. Na specjalną uwagę zasługują malownicze brzegi Niemna — zwłaszcza na odcinku od Grodna do Druksienik. Grodno, jako najstarsze miasto w województwie z wielu historycznymi zabytkami architektonicznymi, Druksieniki zaś malowniczo bardzo nad brzegami Niemna położone uzdrowisko. Puszcza Białowieska, jako najciekawszy bodaj w Europie kompleks obszaru leśnego z wydzieloną częścią utworzonego w r. 1925 pierwszego w Polsce Parku Narodowego oraz wydzieloną częścią na zwierzyniec, przechowujący kilkanaście sztuk żubrów.

Puszcza Kurpiowska, zamieszkała przez Kurpiów, należąca do jednego z najosobliwszych terenów etnograficz-

nych Polski. Najdogodniejszymi punktami wyjścia na teren Puszczy Kurpiowskiej będą: Myszyniec od strony Ostrołęki — lub Nowogród od strony Łomży. W Nowogrodzie przytem zasługuje na zwiedzenie Muzeum Kurpiowskie, jedno z ciekawszych regionalnych muzeów w Polsce.

Wileńszczyzna.

Punktem wyjścia na teren woj. Wileńskiego będzie niewątpliwie Wilno, wyróżniające się nietylko dużym nagromadzeniem zabytków sztuki i historii, ale i bardzo pięknem i malowniczym położeniem. Z wycieczek w okolice Wilna zasługiwałyby na uwagę następujące: 1) do Trok — jezioro, ruiny zamku Witoldowego, fara i świątynia karmajska i 2) do Kalwarji i Werk (statkiem) — w Kalwarji stacje męki Pańskiej — w Werkach zaś malowniczo na wysokim brzegu Wilji położony park. Będąc w Werkach nie należałoby pominąć i malowniczych Zielonych Jezior, położonych zaledwie w odległości 5 klm. od Werk. Z wycieczek dłuższych i dalszych zasługiwałyby na uwagę: wycieczka t. zw. — Traktem Batorego z miejscowościami: Michaliszki — kościół bogaty w płaskorzeźby stiukowe, miasteczko i malownicze jezioro Świr, Narocz, największe jezioro w Polsce o powierzchni bez mała 83 klm. kw., Mańkowicze — stary i piękny dwór, Łuczaj, Duniłowicze, Krykały i Mosarz — wszędzie ciekawe zabytki architektury kościelnej lub świeckiej. Wycieczka t. zw. — Traktem Oszmiańskim z miejscowościami Niemieża, Borejkowszczyzna — miejsce kilkuletniego pobytu Syrokomli — miejscowości ciekawe ze względu na malownicze położenie i zabytki architektury, Rukojnie i Miednik. W odległości zaledwie 40 klm. od Wilna położoną jest Puszcza Rudnicka, niegdyś co do wielkości nieustępująca Puszczy Białowiejskiej, choć bardzo dziś przetrzebiona, zachowała jednak

w niektórych miejscowościach swój dziki charakter. Z wycieczek dalszych i kilkudniowych zasługiwałaby na specjalną uwagę Brasławszczyzna z całym kompleksem jezior o pięknych i malowniczych brzegach (najważniejsze i największe z nich to kompleks jezior Dryświaty i Nowiaty) oraz szeregiem miejscowości, jak: Brasław — malowniczo położony nad jeziorami, Zawierze, Druja, posiadająca największe skupienie zabytków na terenie Brasławszczyzny, Międzyrzec, Leonpol, Ikażń i Przedbrodzie. Kajakowcy winni specjalną zwrócić uwagę na Jeziora Brasławskie i szlak wodny od jeziora Naroczy, Naroczanką, Wilją do Wilna.

Woj. Nowogródzkie.

Województwo odpowiada t. zw. Nowogródczyźnie, której zwiedzenie należałoby rozbić na dwa zasadnicze szlaki: I. Lida — ruiny zamku Gedyminowego i kościoły, Nowogródek — ruiny zamku Witoldowego i wiele zabytków architektury świeckiej i kościelnej oraz pamiątek po Mickiewiczu, Korelicze — znane z wyrobu tu niegdyś gobelinów, Turzec — dawna rezydencja Chodkiewiczów, Mír — posiadający jeden z najlepiej zakonserwowanych zamków warownych na wschodzie, Nieświerz — główne miasto ordynacji Radziwiłłów, posiadające obronny zamek z XVI w., ratusz i szereg ciekawych kościołów, oraz Kleck — kościoły, synagoga i strażnice K. O. P. Szlak II. Słonim — kościoły, gmach starostwa, synagoga z XVII w. i kanał Ogińskiego, stąd przez Baranowicze do Horodyszcz, Tuchanowicz, gdzie pozostała altana lipowa i kamień Filaretów, Jeziora Świtezi i Nowogródka.

Nadto szlak III — Mickiewiczowski, prowadzący drogą wspomnień Mickiewiczowskich, upamiętnionych w jego poezjach, a więc: Nowogródek, Czombrów — stary i pięk-

ny dwór, Świteź, Worończa — pałac drewniany i kościół z XVII w., Tuchanowicze, Horodyszcze, Kołdyczew — jezioro, Zaosie, Stołowicze i Baranowicze. Na uwagę zasługuje jeszcze na terenie województwa jezioro Kromań i Synkowicze, słynne w Nowogródczyźnie z pięknego b. kościoła obronnego z XV wieku.

Polski region przemysłowy.

W okręgu przemysłowym łódzkim, krainie bawełny i wogóle przemysłu tekstylnego, zwiedzić należy, leżące na linii kolejowej Warszawa — Łódź — Poznań: **Zgierz**, 2-gie po Łodzi ognisko przemysłu tkackiego; **Łódź**, drugie po Warszawie co do wielkości miasto w Polsce, liczące zgórą pół miliona ludności, centrum przemysłu bawełnianego z charakterystycznym lasem kominów fabrycznych, polski „Manchester”, z olbrzymiami fabrykami Geyera, Scheiblera, Poznańskiego i Grohmana; **Pabjanice** z olbrzymią fabryką Krusche i Endera i stylowym ratuszem renesansowym z XVI w. **Łask** z kolegiatą barokową z XVI w., **Zduńską Wolę**, ważne centrum przemysłowe, **Sieradz** z oryginalnymi i pięknymi strojami ludowymi we wsiach okolicznych, jak **Męka i Mnichów**, stary **Kalisz** z pięknym parkiem, oraz leżący na linii kolejowej Koluszki — Skarżysko **Tomaszów**, centrum przemysłu sukienego i **Spalę**, letnią rezydencję Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, położoną wśród dużych lasów sosnowych; wreszcie **Piotrków** z okazałymi starymi kościołami i **Sulejów** z kościołem romańskim z XIII w. i malowniczymi ruinami opactwa Cystersów.

Wyżyny polskie.

Na wyżynie wieluńsko - krakowskiej, nieurodzajnej, ale w niektórych okolicach bardzo malowniczej, godne widzenia są: **Wieluń**, leżący na nowej linii kolejowej Wieru-

szów — Kalety, z dawną kolegiatą gotycką, przebudowaną w XVII w. w stylu barokowym i innymi zabytkami przeszłości; **Gidle**, miejsce odpustowe ze starymi kościołami i **Kruszyna** z barokowym pałacem Lubomirskich, obie miejscowości położone niedaleko Radomska na linii kolejowej Warszawa — Kraków; **Częstochowa** na tejże linii, słynne miejsce odpustowe ze znaną w dziejach Polski Jasną Górą, z cudownym obrazem Matki Boskiej; w okolicy malowniczo położone na wapiennych skałach ruiny zamków w **Olsztynie** i **Mirowie**; **Ogrodzieniec** z jedną z największych i najpiękniej położonych w Polsce ruin zamków, o 10 km. od st. kol. Zawiercie; **Miechów** z piękną bazyliką gotycką średniowieczną, położony na linii kolejowej Kielce — Kraków, **Skalbmierz** z kościołem gotyckim z XVI w., oraz niedaleko położone historyczne **Racławice**; **Pilica** ze starożytnym pałacem, położona 13 km. na północ od st. kol. Wolbrom, oraz niedaleko od Pilicy znajdujący się **Smoleń** z ruinami zamku i **Krzywopłoty**, pamiętne bitwą I brygady Legionów Piłsudskiego z Moskalami z obeliskiem na cześć poległych; **Olkusz** z gotyckim kościołem z XVI w. i ze śladami dawnych kopalń srebra, ołowiu, galmanu i rudy cynkowej; **Rabsztyn**, o 4 km. od Olkusza, z ruinami zamku na wapiennej skale; **Pustynia Błędowska**, położona na północny zachód od Olkusza — kilkanaście km. kw. nagich piasków; na południe od Olkusza, w odległości 24 km. leży **Ojców** w prześlicznej dolinie, otoczonej wapiennymi skałami, perła Jury Krakowskiej, z ruinami zamku z XIV w., malowniczymi grotami, dolinami; w sąsiedztwie **Grodzisko** z kościołem barokowym z XVII w. oraz **Pieskowa Skała** z jedynym niemal w Polsce w całości zachowanym zamkiem średniowiecznym i piękną skałą, t. zw. „maczugą Herkulesa”; **Ślawków**, miasteczko ze staroświeckimi domami podsieniowemi i obok **Krzy-**

kawka, gdzie w r. 1863 w czasie powstania, zginął pułkownik Nullo, dowódca ochotników włoskich.

Góry świętokrzyskie, inaczej zwane Łyseimi Górami, ciągnące się na przestrzeni od Kielc po Nową Słupię, względnie niewysokie, choć najwyższe pasmo wzgórz na przestrzeni Europy Wschodniej między Karpatami i Uralem, słynne z pięknych lasów jodłowych i olbrzymich usypisk głazów, t. zw. gołoborzy. Na terenie tych gór ciekawe są: **Łysica** (612 m. n. m.) z klasztorem św. Katarzyny i **Łysa Góra** (594 m. n. m.) z barokowym kościołem Benedyktynów św. Krzyża z końca XVIII w.; poza tem miasteczko **Nowa Słupia** z ciekawą figurą kamienną przy drodze; **Bodzentyń** z ruinami zamku i pięknym kościołem gotyckim z XV w.; **Kielce**, pięknie położone na wzgórzach, z katedrą gotycką z XIV w., pięknym budynkiem wojewódzkim w stylu baroka z XVII w.; **Karczówka**, oddalona 2 km. od Kielc z barokowym kościołem Bernardynów z XVII w.; **Chęciny** z ruinami zamku, kopalniami marmuru i 2 kościołami: gotyckim farnym z XV w. oraz barokowym Kłarysek z r. 1644.

Wyżyna kielecko - sandomierska stanowi ciekawy region ze względu na malowniczy krajobraz, liczne ruiny zamków, oraz kopalnie rud i związany z tem przemysł. Do ciekawszych miejscowości należy: **Ilża** z ruiną zamku na wzgórzu (30 km. na południe od Radomia); **Szydłowiec** z renesansowym ratuszem z XVI w. i kościołem gotyckim z XV w.; **Jędrzejów** z klasztorem Cystersów i farnym kościołem gotyckim z r. 1479; **Pińczów** z okazałą synagogą i pałacem Wielopolskich. **Szydłów** z ruinami miejskimi średniowiecznymi, ruinami zamku, gotyckim kościołem z XVI w. i obronną synagogą; **Ujazd - Krzyżtopór** z olbrzymimi ruinami pałacu z 1644 r.; **Klimontów** ze starym kościołem Dominikanów i kolegiatą; **Ossolin** z ruinami zam-

ku; **Busk**, zakład kąpielowy siarczany, oraz takiż zakład w **Solcu**; **Końskie** z gotyckim kościołem z XV w., olbrzymim parkiem, pałacem z XVIII w., piękną stylową synagogą i licznymi kopalniami okolicznymi rudy żelaznej i hutami, rozrzuconymi wśród olbrzymich lasów; **Czarniecka Góra**, zakład hydropatyczny wśród pięknych lasów; **Wąchock** z romańskim kościołem z pocz. XIII w.; **Starachowice** z dużymi hutami żelaznymi; **Ostrowiec** z największymi w tym regionie hutami żelaznymi; **Ćmielów** z ruiną zamku i fabryką porcelany; **Opatów** z romańską kolegiatą z artystycznymi zabytkami; **Sandomierz**, pięknie położony na wzgórzu nad Wisłą z gotycką katedrą z XIV w. i szeregiem innych ciekawych kościołów, starym renesansowym ratuszem, piękną bramą opatowską i zamkiem królewskim. Niedaleko Sandomierza **Tarnobrzeg** z zamkiem Tarnowskich w **Dzikowie**.

Wyżyna lubelska, okolica malownicza, pokryta wzgórzami, dolinami, bujną roślinnością, żyzna i bogata, z miejscowościami, obfitymi w zabytki sztuki. Najciekawsze miejscowości: **Puławy** z Instytutem Agronomicznym we wspinałym pałacu ongiś Czartoryskich z pięknym parkiem, świątynią Sybilli i zamkiem gotyckim; śliczny gościniec, wijący się wstęgą, pomiędzy Wisłą i malowniczymi wzgórzami z Puław do Kazimierza; **Kazimierz nad Wisłą** ze słynnymi sadami śliwkowymi, zabytkowymi kamienicami i śpichrzami renesansowymi, oraz ruinami zamku i pięknymi kościołami; na przeciwnym brzegu Wisły wspaniałe ruiny zamku w **Janowcu**; **Bochońnica** z ruinami zamku Esterki; starożytne miasto **Wawólnica**; kąpielisko **Naleczów** ze słynnym zakładem leczniczym; **Lublin**, pięknie położony nad Bystrycą z zamkiem królewskim, katedrą, kościołem Dominikanów, bramą krakowską i ciekawą dzielnicą żydowską; **Krasnystaw** ze starym kościołem Jezui-

tów; **Zamość**, jedno z piękniejszych miast Polski z pięknym ratuszem i kolegiatą renesansową.

śląsk i Małopolska Zachodnia.

Region krakowski, obejmujący starą stolicę dawnej Polski — gród podwawelski i przepiękne jego okolice, stanowi oddawna jeden z najbardziej odwiedzanych przez turystów z całej Polski zakątków kraju. Przedewszystkiem **Kraków**, najbogatszy ze wszystkich miast polskich w zabytki historyczne i zbiory sztuki z przepięknym Rynkiem, Sukiennicami, muzeum narodowym, kościołem Marjackim, biblioteką Jagiellońską, zielonemi, malowniczymi Plantami, Wawelem ze wspaniałym zamkiem królewskim i katedrą, muzeum Czartoryskich; w okolicach Krakowa: **Podgórze** z kopcem Krakusa; **Zator** z zamkiem piastowskim, **Zwierzyniec** z kopcem Kościuszki, **Bielany** z kościołem Kamendulów, **Tyniec** z ruinami opactwa Benedyktynów; **Mogiła** z pięknym kościołem Cystersów, **Wieliczka** ze słynnymi na całą Polskę salinami; **Tenczynek** z pięknymi ruinami zamku; **Swoszowice**, znane zdrojowisko ze źródłami siarczanymi, **Kalwarja Zebrzydowska**, pięknie położone miejsce odpustowe; **Podłęże** w słynnej **puszczy Niepołomickiej**, **Bochnia** z kopalniami soli; **Wiśnicz** z ruinami zamku i pięknymi kościołami; **Tarnów** z piękną, gotycką katedrą; **Myślenice** z ruinami zameczku; **Mydlniki** z pięknym wawozem, **Zabierzów** ze skałą Kmity; **Mników** z malowniczym wawozem; **Alwernia** z klasztorem Bernardynów, **Lipowiec** z ruinami zamku; **Baranów** z pałacem renesansowym.

Zagłębie śląsko - dąbrowsko - krakowskie obejmuje olbrzymi rewir kopalń węgla, oraz innych rud i stanowi jeden z najbogatszych terenów Rzeczypospolitej Polskiej. Na zwiedzenie zasługują: **Szarlej** z kopalniami cynku i ołowiu; **Piekary**, miejsce odpustowe Śląska, słynne z pięknych stro-

jów ludowych; **Chorzów** z fabryką związków azotowych, oraz centralną elektrownią; **Królewska Huta**, wielkie centrum przemysłowe, ze słynnymi piecami hutniczymi i największą na Śląsku kopalnią węgla; **Katowice**, centrum przemysłu i handlu węglem; **Pszczyna** z pięknym parkiem i lasami; **Jastrzębie - Zdrój**, wielkie kąpielisko; **Dąbrowa Górnicza**, najstarsza kolonia górnicza zagłębia; **Będzin** z ruinami zamku; **Trzebinia**, centrum przemysłu górniczego zagłębia krakowskiego z kopalniami węgla w **Sierszy Wodnej**, **Brzeszczu** i **Jaworznie**.

Małopolska Wschodnia.

Region lwowski zawiera wiele miast, pałaców i zamków, związanych z historią Polski i stanowiących pomniki jej dawnej świetności i kultury. Przedewszystkiem na zwiedzenie zasługuje **Lwów** z Placem Marjackim, Rynkiem ze starożytnymi, stylowymi kamienicami, katedrami łacińską, unicką i ormiańską, kaplicą Boimów, kościołem Jezuitów, Dominikanów, cerkwią wołoską, muzeami, panoramą Racławicką oraz Wysokim Zamkiem; **Łańcut** z pałacem Potockich, **Leżajsk** z kościołem Bernardynów, **Przemyśl**, pięknie położony nad Sanem; **Krasieczyn** z zamkiem renesansowym; **Żółkiew** ze starymi murami, kościołem parafialnym i synagogą; **Przeworsk** z gotyckim kościołem farnym i pałacem; **Niemirów**, siarczany zakład kąpielowy, **Brzuchowice**, ulubione lotnisko Lwowa, **Bełz** z ciekawą synagogą, **Sokal** z klasztorem Bernardynów, **Olesko** z zamkiem Jana Sobieskiego, **Podkamień** z klasztorem Dominikanów, **Jarosław**, założony w XI w., **Sieniawa** z pałacem Czartoryskich, **Podole**, piękna, żyzna wyżyna z malowniczymi jarami i licznymi zamkami i pałacami, stanowi również jedną z ciekawszych krain pod względem turystycznym. Najpiękniejsze jary: **Dniestru** między **Niżniowem**

i **Zaleszczykami**, **Złotej Lipy** w okolicach **Brzeżan**; **Strypy** od **Buczacza** do **Dniestru**; **Dżurynki** w okolicach **Czerwonogrodu**; **Seretu** w okolicach **Czortkowa**; **Zbrucza** w paśmie **Miodoborów** w okolicach **Kręciłowa**. Ciekawy zakątek przyrody stanowi **step Pantalicha** między **Seretem** i **Strypą**, **Miodobory**, pasmo wzgórz nad **Zbruczem**.

Godne zwiedzenia też są jaskinie w **Złotem Błczu** i w **Krzywczu**. Z miast **Podola** zwiedzić należy: **Tarnopol** z wielu zabytkowymi budowlami; **Zbaraż** z ruinami zamku; **Brzeżany** ze starożytnym zamkiem; **Złoczów** z zamkiem **Sobieskiego**; **Podhorce** z pałacem barokowym z XVII w.; **Buczacz** z rokokowym ratuszem i ruinami zamku; **Jałowiec** z ruinami zamku z XVI w.; **Trembowla** z ruinami zamku i klasztoru **Bazyłjanów**; **Zaleszczyki**, odznaczające się pięknym położeniem, łagodnym klimatem, malowniczymi strojami ludności i sadami morelowymi; **Czerwonogród** z pałacem **Lubomirskich**; **Skalat** z zabytkami starego budownictwa; **Niżniów**, pięknie położony w jarze **Dniestru**, **Potok Złoty** z ruinami zamku, **Czortków** z ruinami zamku, **Husiatyn** z zabytkami z czasów tureckich, **Okopy św. Trójcy** z wałami **Trajana**.

Zagłębie naftowe stanowi teren ciekawy ze względu na kopalnię nafty i rafinerję: **Drohobycz** — centrum przemysłu naftowego; **Truskawiec** — słynne zdrojowisko ze źródłem „**Naftusia**”; **Stebnik** z kopalniami soli potasowych; **Urycz** z pięknymi skałami; **Borysław - Tustanowice** centrum kopalni nafty i ozokerytu, **Felsztyn** z kościołem gotyckim z XVI w.

Region stanisławowski obejmuje malownicze okolice **Stanisławowa** ze starym barokowym kościołem **Jezuistów**, oraz kościołem **ormiańskim** z 18 w.; godne zwiedzenia są: **Chodorów** z największą w Polsce rafinerją cukru i starym

kościółem drewnianym; **Halicz** z ruinami zamku z 14 w i synagogą Karaimów; **Katusz** z kopalniami soli potasowych; **Rohatyn** z cerkwią drewnianą; **Kołomyja**, stolica Pokucia, w czasie jarmarków barwne stroje okolicznej ludności.

Ziemie Wschodnie.

Szwajcaria Wołyńska obejmuje południowy teren województwa wołyńskiego, godny widzenia ze względu na malowniczość wzgórz, oraz piękne zabytki architektoniczne w miastach. Zwłaszcza godne widzenia są: **Krzemieniec**, miejsce urodzenia Juliusza Słowackiego, ze słynnem liceum i górą Bony; **Pocajów** z „ławrą”; **Wiśniowiec** ze starym pałacem barokowym; **Dubno** z ruinami zamku Ostrogskich; **Ostróg**, pięknie na skale położony; bezpośrednio ze Szwajcarią wołyńską sąsiadują tereny, na których znajdują się miasta: **Luck** z ruinami zamku, katedrą katolicką i ciekawą synagogą renesansową; **Ołyka** z olbrzymim zamkiem Radziwiłłów; **Janowa Dolina** ze słynnymi kamieniołomami bazaltu.

Polesie — teren w pierwszym rzędzie ciekawy dla turystyki wodnej ze względu na gęstą sieć rzek, kanałów i strumieni, oraz dla myśliwych z uwagi na olbrzymie obszary błot i moczarów. **Pińsk** — centrum gospodarcze i umysłowe Polesia z barokowym kościołem Jezuitów; **Horodyszcze** z pięknym kościołem na wydmie piaszczystej.

Podlasie — kraj odrębny krajobrazem, obyczajami od sąsiedniego Mazowsza i od wyżyny lubelskiej, charakterystyczne jest przez to, że niektóre wioski są całe zamieszkane przez zagonową szlachtę. **Siedlce** z pałacem Ogińskich; **Łuków**, najstarsze miasto podlaskie; **Międzyrzecz** z pięknym pałacem; **Biała** z wieżą zamkową; **Janów Podlaski** — dawna rezydencja biskupia; **Wągrów** z wyroba-

mi kōronczarskiemi; **Maciejówice** ze słynnem pobojewiskiem; **Kock** ze wzorowem gospodarstwem rybnem.

Beskidy i Tatry.

W Beskidach śląskich, odznaczających się pięknymi lasami, zindywidualizowanymi szczytami, oraz wielką ilością dobrze zagospodarowanych schronisk i wyraźnie wyznaczonych ścieżek turystycznych, zwiedzić należy miejscowości: **Cieszyn** z wieżą piastowską, **Bielsko - Biała**, dwa wybitne miasta przemysłowe, **Szczyrk**, uroczę letnisko w nader malowniczej dolinie, **Jaworze** — starą klimatyczną i kuracyjną miejscowość na Śląsku, **Skoczów**, malowniczo położone miasteczko, **Ustroń** z zakładem kuracyjnym, **Wisłę**, jedną z najpiękniejszych wsi górskich w Polsce, **Istebnę**, letnisko w silnie nasłonecznionej kotlinie; szczyty górskie; **Baranią Górę** (1214 m), **Malinowską Skalę** (1150 m), **Skrzyczne** (1250 m), **Klimczok** (1119 m), **Równicę** (883 m), **Wielką Czantorję** (995 m), **Wielki Stożek** (975 m); doliny: **Czarnej Wisłki**, **Białej Wisłki** i górnej **Olzy**.

W Beskidach żywieckich, odznaczających się malowniczością krajobrazu, wspaniałymi lasami świerkowymi i bukowemi i rozległemi halami, zwiedzić należy miejscowości: **Bystrą**, jedyną stację klimatyczną tego pasma, **Żywiec**, malowniczo położoną z ładnym kościołem farnym i stylowym zamkiem z parkiem, **Węgierską Górkę**, ładne letnisko, **Milówkę**, miasteczko o dużem znaczeniu turystycznym, **Rajcę** w uroczej kotlinie i **Zwardoń**, na przełęczy granicznej polsko - słowackiej, najważniejszą stację narciarską w tem paśmie gór, rozwijającą się w ostatnich latach w tempie niemal amerykańskiem; szczyty: **Pilsko** (1557), **Romankę** (1366), **Lipowską Górę** (1324 m), **Ryce-**

rzową (1207 m), **Wielką Raczę** (1236 m) i **Rachowiec** (951 m); dolinę **Danielki**.

W Beskidach Babiogórskich, najpotężniejszym, największym i najdłuższym łańcuchu Beskidów Zachodnich polecenia godne: **Sucha**, miasteczko, ważna stacja turystyczna i narciarska, **Maków**, malowniczo położone letnisko, **Zawoja**, wielka wieś, jedna z piękniejszych w Polsce, **Jabłonka** na Orawie; szczyty: **Babia Góra** (1725 m), najwyższe wzniesienie Beskidów Zachodnich, **Polica** (1367 m) i **Mędralowa** (1170 m).

W Beskidach Limanowsko - Makowskich, mających charakter gór wypowych, odznaczających się złożami ropy naftowej, godne widzenia są: **Zaryte**, malownicze letnisko i **Limanowa**, centrum przemysłu naftowego ze wspólnym kościołem; ciekawe szczyty: **Wielki Luboń** (1023 m), **Lubogoszcz** (967 m) i **Mogielnica** (1171 m).

W Gorcach, grupie Beskidów Zachodnich, najbardziej dzikiej i malowniczej, skąd roztacza się widok na całe pasmo Tatr, miejscowości: **Rabka**, słynne solankowe źródło, **Mszana Dolna**, miasteczko i letnisko, **Poręba Wielka** ze starym śpichlerzem drewnianym, **Lubomierz**, charakterystyczna wieś góralska, **Ochońnica**, wieś olbrzymia, pięknie położona; szczyty: **Turbacz** (1311 m), główny szczyt Gorców, **Kudłoń** (1276 m), **Lubań** (1225 m); dolina **Kamienickiego Potoku**.

Na Podhalu i Spiszu, ciekawej krainie polskich górali, zwiedzić należy: **Nowy Targ**, centrum góralszczyzny podtatrzańskiej; **Dębno** ze ślicznym, starym drewnianym kościołkiem, **Czorsztyn** z ruinami zamku, **Niedzicę** z zamkiem na wysokiej skale, **Poronin**, wielkie letnisko, **Bukowinę**, położoną na grzbiecie góry;

W Tatrach, najcenniejszej perle gór polskich położone jest słynne **Zakopane**, stolica Tatr, **Jaszczurówka** z ciepł-

ca, **Chochółów** z największym na Podhalu kościołem i dużą wieś **Witów**. Najpiękniejsze wycieczki w Tatrach: szczytowe: **Giewont** (1900 m), **Czerwone Wierchy** (2128 m) **Bystra** (2250 m), **Tylkowe Kominy** (1826 m), **Zawrat** (przełęcz), **Świnica** (2305 m), **Orla Perć** (ścieżka, idąca szczytami przez **Kozi Wierch** (2295 m), **Granaty** (2232 m) i **Orlą Basztę** (2180 m); **Rysy** (2503 m) — największy szczyt polskich Tatr; doliny: za **Bramką**, **Strążyska**, **Suchej Wody** z **Halą Gąsienicową**, **Kościeliska**, **Chochółowska**; jeziora: **Morskie Oko**, **Czarny Staw nad Morskim Okiem**, **Czarny Staw Gąsienicowy**, **Pięć Stawów Polskich**; wodospady: w dolinie **Pięciu Stawów Polskich**, oraz w dolinie **Strążyskiej**.

Pieniny — to druga po Tatrach perła korony gór polskich. Miejscowości: **Sromowce Niżne**, ślicznie położona wieś u stóp Trzech Koron; **Krościenko** ze źródłami szcawy alkaliczno-słonej, **Szczawnica**, słynny na całą Polskę zakład zdrojowy. Najpiękniejsza wycieczka przez Pieniny, to przejazd łodziami przez **przełom Dunajca w Pieninach**. Wycieczki szczytowe: **Trzy Korony** (982 m), **Zamkowa Góra** (795 m) z zamczkiem św. Kingi i pustelnią, **Sokolica** (746 m), **Czertezik** (764 m), **Czerwone Skałki** (811 m).

W Beskidach Sądeckich, stosunkowo najmniej w paśmie Beskidów Zachodnich malowniczych, lecz bardzo zwiedzenia godnych, miejscowości: **Grybów**, miasteczko malowniczo nad jarem Białej położone, **Nowy Sącz**, miasto pięknie położone, **Stary Sącz**, pełne pamiątek starożytności, **Rytro** z ruinami zamczku, **Piwniczna**, lotnisko nad **Popradem**, **Żegiestów** — **Zdrój** w malowniczym wąwozie, **Muszyń**, ważna stacja klimatyczna, **Krynica** — **Zdrój** najwykwintniejsze polskie zdrojowisko i ważna stacja sportów zimowych, **Jazowsko** z wielką elektrownią. Ważniej-

sze szczyty: **Jaworzyna** (1116 m), **Wielki Rogacz** (1182 m), **Radziejowa** (1265 m), **Prehyba** (1195 m).

W Beskidach Środkowych, najmniej ciekawych w naszych Karpatach, godne widzenia miejscowości: **Zakliczyn** z pomnikami budownictwa drewnianego, **Melsztyn** z ruinami zamku, **Czchów** z basztą na wzgórzu, **Rożnów** z pięknym przełomem Dunajca, **Gorlice** z pięknym parkiem, centrum przemysłu naftowego, **Biecz** z kościołem farnym, **Jaśło**, miasto założone w XIII w., **Krosno** z piękną farą, **Odrzykoń** z pięknymi ruinami zamku, **Iwonicz** z zakładem kąpielowym, **Dukla** z pałacem barokowym i kościołem, **Rymanów** z zakładem zdrojowym, **Chyrów** z zakładem wychowawczym Jezuitów.

W Bieszczadach, stanowiących najlepsze tereny narciarskie w Polsce, miejscowości: **Busowiska** ze starożytną cerkwią i ładnymi skałami, **Rozłucz** z piękną cerkwią drewnianą, **Rozdół** z pałacem Lanckorońskich i starą drewnianą cerkwią, **Stryj**, pięknie położony u podnóża łańcucha górskiego, **Bubniszcze** z pięknymi skałami, **Sko-le**, ważna stacja turystyczna i lotnisko, **Hrebonów**, lotnisko w najpiękniejszym miejscu doliny Oporu, **Stawskó**, stolica narciarska Beskidów Wschodnich, **Dolina**, lotnisko i stacja turystyczna. Szczyty: **Paraszka** (1271 m), **Zełemín** (1167 m), **Trościan** (1235 m), **Pikul** (1405 m), **Halicz** (1335 m).

W Gorganach, najdzikszym i najpiękniejszym paśmie Beskidów Wschodnich, miejscowości: **Broszniów**, stacja turystyczna dla Gorganów Zachodnich i Centralnych, z wielkim tartakiem, **Osmołoda**, osada tartaczna, **Podlute**, mały zakład kąpielowy, **Nadwórna**, miasto powiatowe, stacja turystyczna dla Gorganów Centralnych i Wschodnich, **Delatyn**, lotnisko z salinami, **Jaremcze**, największe lotnisko w Karpatach Wschodnich, ze wspaniałym wiaduk-

tem nad Prutem i wodospadem, **Mikuliczyn**, ciekawa wieś huculska i **Tatarów**, ważne lotnisko i punkt wyjścia we Wschodnie Gorgany. Ważniejsze szczyty: **Chomiak** (1544 m), **Syniak** (1664 m), **Jawornik** (1467 m), **Doboszanka** (1757 m), **Sywula** (1835 m), **Popadia** (1743 m), **Parenki** (1737 m), **Grofa** (1752 m), **Arszyca** (1589 m).

W Czarnohorze, najwyższym paśmie Beskidów Wschodnich, leżą: **Worochta** z ładnymi wiaduktami, stacja turystyczna dla najwyższego szczytu Czarnohory: **Howerli** i **Zabie**, stolica Huculszczyzny, słynąca pięknymi strojami ludowymi i zabytkami architektury i sztuki ludowej huculskiej. Szczyty: **Howerla** (2058 m), największy szczyt Beskidów Wschodnich i wogóle Karpat Polskich poza Tatrami, **Turkuł** (1937 m), **Szpyci** (1864 m), **Pop Iwan** (2026 m).

Huculszczyzna — to ciekawy teren etnograficzny Polski. Poza Zabiem, wymienionem wyżej i Mikuliczynem, najciekawszymi gminami Huculszczyzny są: miasteczko **Jabłonów**, wieś **Kosmacz**, słynna z pięknych strojów ludowych, **Kosów** ze znanym zakładem leczniczym, **Kuty**, ormiańskie miasto, położone w pięknej okolicy, **Borkut** nad Czeremoszem ze źródłem żelaznym, **Hryniawa** z wodospadem Hramitnym i wąwozem Probijny. Ze szczytów w Beskidach Huculskich wymienić należy: **Lysunię** (1464 m), **Hordie** (1478 m), **Grahit** (1471 m). Najpiękniejszą i najbardziej polecenia godną jest wycieczka **tratwami po Czeremoszu**, która za kilka lat, po wybudowaniu kolejki leśnej w dolinie Czeremoszu i związaniem z tem zaniechaniem spławiania wyrębów tratwami — stanie się już rzeczą trudną do zrealizowania.

VI.

LITERATURA PRZEWODNIKOWĄ I OPISOWĄ po Polsce.

Literaturę przewodnikową i opisową podzielono zasadniczo na dwa działy. W dziale pierwszym umieszczono tylko przewodniki i mapy, w dziale zaś drugim monografie i opisy, przedewszystkiem tych miejscowości, które przewodników nie posiadają, przyczem w bibliografii uwzględniono tak wydawnictwa periodyczne, jak i artykuły monograficzne i opisowe w 22 rocznikach Ziemi, organie Polskiego Tow. Krajoznawczego.

Pragnąc ułatwić zorientowanie się w literaturze przewodnikowej i opisowej, w dziale przewodników i map wprowadzono podział na następujące grupy: 1. przewodniki ogólne z podziałem na przewodniki po Województwach i Uzdrowiskach, 2. przewodniki górskie z podziałem na Beskidy Zachodnie, Beskidy Wschodnie, Pieniny, Tatry i przewodniki narciarskie, 3. przewodniki po Wybrzeżu Morskiem i Szwajcarji Kaszubskiej, 4. przewodniki regionalne (ujęte alfabetycznie), 5. Puszcze, 6. przewodniki po miastach i ich okolicy (ujęte alfabetycznie), 7. przewodniki po Ziemiach dawnej Polski, położonych poza granicami Rzeczypospolitej, 8. przewodniki w językach ob-

cych oraz w końcu podano 3 mapy turystyczne z podziałem na mapy ogólne i regionalne oraz mapy górskie. W dziale literatury opisowej wprowadzono następujące grupy: 1. opisy miejscowości, zamków, pałaców i kościołów (ujęte alfabetycznie), 2. opisy i monografie województw i powiatów oraz 3. opisy jezior.

I. LITERATURA PRZEWODNIKOWA.

Przewodniki ogólne.

Automobilowy przewodnik po Polsce. Opracowali: dr. M. Orłowicz i inż. R. Morsztyn. Wydawnictwo Automobilklubu Polskiego r. 1930—str. 211 (dużego formatu), 31 map i ilustracje. Przewodnik obejmuje jedynie najciekawsze turystyczne szlaki automobilowe.

Ilustrowany przewodnik kolejowy — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Ministerstwa Komunikacji w dwóch częściach. Cz. I. — Polska południowo - zachodnia, Warszawa r. 1926 — str. 157 i mapa. Cz. II. — Polska północno - zachodnia, Warszawa, r. 1930 — str. 231 i mapa.

Informacyjno - turystyczny przewodnik po Polsce. Wydawnictwo Syndykatu Turystycznego rok 1930 — str. 288 i mapa. Przewodnik ma charakter więcej informacyjny anonsowy — niż opisowy.

Krótki przewodnik po Polsce — Wł. Błotnickiego. Biblj. Centr. P. M. Szkolnej. Warszawa. Str. 224.

Co widać z okien wagonu kolejowego — Przewodnik po Polsce z objaśnieniami krajoznawczo - historycznymi dla podróżnych. Warszawa r. 1929. Drukarnia W. Kowskiego. Cz. I — Z Warszawy do Poznania przez Kutno i Strzałkowo — str. 30. Cz. 2. — Z Poznania do Warszawy przez Strzałkowo i Kutno str. 31.

Szlaki wodne Polski. — A. Heinricha, Przewodnik dla kajakowców. Warszawa 1932, str. 339. Główna Księgarnia Wojskowa.

Przewodniki po Województwach.

Województwo Nowogródzkie. — Ulotka informacyjno-turystyczna z mapką i ilustracjami, r. 1929 — str. 8. Ulotka podaje w skrócie dwa dłuższe szlaki wycieczkowe po Województwie.

Ilustrowany przewodnik po woj. Pomorskiem. — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo — Książnicy Atlas, r. 1924 — str. 575, plany i mapa. Przewodnik ułożony marszrutami, które trzymają się linii kolejowych.

Ilustrowany przewodnik po Poznańskim. — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Atlas, r. 1920 — str. 190. Przewodnik ułożony marszrutami, które trzymają się linii kolejowych.

Zabytki Wielkopolskie. — Ilustrowany przewodnik po Poznaniu i Wielkopolsce. Rys geograficzny, krótki przegląd historyczny, najważniejsze daty historyczne. Zabytki i osobliwości miast i wsi woj. Poznańskiego. Poznań. M. Derda, r. 1929 — str. 278.

Ilustrowany przewodnik po woj. Stanisławowskim — pod redakcją inż. R. Dąbrowskiego. Wydany przy pomocy Woj. Kom. Turystycznej w Stanisławowie, r. 1930 — str. 180 i mapka. Przewodnik ułożony wycieczkowymi szlakami drogowymi, kolejowymi, wodnymi oraz pieszemi szlakami górskimi po Karpatach Wschodnich, położonych na terenie woj. Stanisławowskiego.

Ilustrowany przewodnik po woj. śląskiem — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Atlas, r. 1924 — str.

192, plany i mapy. Przewodnik ułożony marszrutami, które trzymają się linii kolejowych.

Ilustrowany przewodnik po woj. Tarnopolskiem. — Wydany nakł. Podolskiego Tow. Turystyczno - Krajoznawczego w Tarnopolu, r. 1928 — str. 132 i mapa. Przewodnik ułożony według powiatów.

Plan wycieczek po woj. Tarnopolskiem (Podolu). — Marszruty wycieczek od 1 dniowej do 10 dni. Wydawnictwo Podolskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego w Tarnopolu, r. 1931/32, str. 9 i mapa.

Nasze Podole. — T. Kunzeka. Opis turystyczny i krajoznawczy wojew. Tarnopolskiego, wydany nakładem Podolskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego, rok 1930, str. 21.

Informacyjno - turystyczny przewodnik po woj. Warszawskim. — Opracowany pod redakcją Komitetu Redakcyjnego w składzie osób: Dr. R. Danysz - Fleszarowej, J. Gintowta-Dziewałtowskiego, S. Karzyckiego i J. Kołodziejczyka. Wydany przez Warszawski Woj. Komitet Regionalny i Oddział Warszawski P. T. Krajoznawczego, r. 1932—str. 288, ilustracje i mapki. Przewodnik ułożony marszrutami wycieczkowemi.

Wycieczki po woj. Wileńskim — dr. St. Lorentza. Wydane nakładem Oddziału Wileńskiego P. T. Krajoznawczego w Wilnie, r. 1932—str. 83 i mapa.

Ilustrowany przewodnik po Wołyniu. — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem Wołyńskiego Tow. Krajoznawczego i Opieki nad Zabytkami Przeszłości, r. 1929 — str. 380 i mapa. Przewodnik ułożony marszrutami, które trzymają się linii kolejowych i obejmuje od północy niektóre pow. woj. Poleskiego.

Przewodniki po Uzdrowiskach polskich.

Uzdrowiska Polskie — oficjalny przewodnik po Uzdrowiskach zrzeszonych w Związku Uzdrowisk Polskich. Wydawnictwo Związku Uzdrowisk Polskich r. 1932 — str. 190, mapka i 3 tablice orjentacyjne.

Przewodnik po uzdrowiskach polskich — Dr. K. Sayse - Tobicyka. Wydawnictwo Książnicy Atlas, r. 1931 — str. 104, ilustracje i mapka. Tom I — Polska południowo-zachodnia.

Przewodnik po uzdrowiskach i letniskach polskich — pod redakcją Cz. Rokickiego, jako wydawnictwo własne, skład główny w Domu Ks. Polskiej, str. 240 — ilustracje i mapka. Przewodnik ujęty opisem poszczególnych uzdrowisk, ułożonych alfabetycznie.

Ciechocinek — Zdrój. — Przewodnik, wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ks. Kolejowych — Ruch.

Zdrowiska i Uzdrowiska Polskie. — Przewodnik ilustrowany. Skład główny Polsk Tow. Księg. Kolejowych „Ruch”, str. 180 i ilustracje. Przewodnik ujęty opisem zdrojowisk i uzdrowisk, ułożonych alfabetycznie.

Gdynia jako uzdrowisko. — Wydana nakładem Polskiego Tow. Kąpieli Morskich, r. 1930 — str. 56.

Przewodnik po Truskawcu i okolicach. — Wydany nakładem Zarządu Zdrójów, w Truskawcu, r. 1930 — str. 24.

2. PRZEWODNIKI GÓRSKIE.

Po Beskidzie Zachodnim.

Przewodnik po Beskidzie Zachodnim i Pieninach — K. Sosnowskiego. Wydany nakładem księgarni geograficznej Orbis w Krakowie, r. 1930 — str. 490 i ilustracje. Część I — Krynica, Szczawnica, Rabka. Część II — Za-

woja, Bystra, Wiśła. Przewodnik uwzględnia i tereny narciarskie.

Przewodnik po Beskidzie Śląskim od Baraniej po Ostrawicę i Śląsku Cieszyńskim, ze szczególnem uwzględnieniem m. Cieszyna — Dr. J. Galicza. Wydany nakładem Oddziału P. T. T. w Cieszynie, r. 1931 — str. 256 i mapa orientacyjna szlaków turystycznych.

Ziemia Sądecka — jej uzdrowiska, lotniska i tereny turystyczne — A. Artymiaka. Wydawnictwo Nowosądeckiego Komitetu pow. Międzynarodowej Wystawy Komunikacji i Turystyki w Poznaniu, r. 1930 — str. 31 i mapka schematyczna Beskidu Sądeckiego i Pienin z podaniem właściwymi barwami znakowanych przez P. T. T. szlaków turystycznych.

Przewodnik Turystyczny po Beskidzie Sądeckim i okolicznych górach Słowackich. — Krynica, Żegiestów, Muszyna i okolice — R. Nitribitta i Z. Hetpera. Wydany nakładem Krynickiego Oddziału P. T. T., r. 1929 — str. 210, ilustracje i mapka komunikacyjna.

Ilustrowany przewodnik po Wiśle i okolicy — A. Podzorskiego. Wydany nakładem autora w Ustroniu, rok 1930 — str. 32 i mapka.

Po Beskidzie Wschodnim (Karpatach Wschodnich).

Przewodnik po Beskidach Wschodnich — H. Gąsiorowskiego. Tom drugi — Pasma Czarnohorskie. Książnica Atlas r. 1933 — str. 560 — 4 mapy i 3 panoramy.

Przewodnik po Huculszczyźnie — Z. Klemensiewicza. Główna Księgarnia Wojskowa, Warszawa, r. 1933 — (w druku).

Przewodnik ilustrowany po woj. Stanisławowskim — pod redakcją Inż. R. Dąbrowskiego. Wydany przy pomocy

Woj. Kom. Turystycznej w Stanisławowie, r. 1930 — str. 180 i mapka. W drugiej części 173 str., przewodnik poświęcony jest szlakom wycieczkowym górskim po Karpatach Wschodnich, położonych na terenie woj. Stanisławowskiego.

Z Łodzi do Wschodnich Karpat — Jotsawa. Wydane w Łodzi, r. 1927 — str. 92, I. Worochta — II. Żabie — III. Jaremcze — IV. Kuty — V. Zaleszczyki. — Ilustracje i mapka.

Po Pieninach.

Ilustrowany przewodnik po Pieninach i Szczawnicy — W. A. Marcza. Wydany w Krakowie, r. 1927 — str. 186, ilustracje i dwie mapki.

Przewodnik po Pieninach — W. Gadowskiego. Wydawnictwo księgarni geograficznej Orbis w Krakowie, rok 1928 — str. 37, ilustracje i mapa.

Przewodnik po Beskidzie Zachodnim i Pieninach — (część I) — K. Sosnowskiego. Wydany nakładem księgarni geograficznej Orbis w Krakowie, r. 1930 — str. 234. Przewodnik obejmuje Krynicę, Szczawnicę i Rabkę.

Park Narodowy w Pieninach, przewodnik turystyczny — Feliksa Rapfa — str. 125, ilustracje i mapa. Wydany nakładem Pol. Tow. Tatrzańskiego.

Po Tatrach.

Przewodnik po Tatrach i Zakopanem. — M. Świerza. Wydany nakładem ś. p. autora w Zakopanem, r. 1927 — str. 320, mapa Tatr i plan Zakopanego. Najodpowiedniejszy dla początkujących turystów po Tatrach. Przewodnik obejmuje całość Tatr w streszczeniu.

Przewodnik po Zakopanem i Tatrach — T. i S. Zwolińskich. Wydany nakładem księgarni L. Zwolińskiego w Zakopanem, r. 1930 — str. 355, ilustracje, plan Zakopa-

nego i przeglądowa mapa Tatr w podziale 1:100.000. Wydanie IV. Przewodnik poza szczegółowym opisem Zakopanego obejmuje cały obszar Tatr w streszczeniu z uwzględnieniem wszystkich ważniejszych wycieczek.

Tatry Wysokie (przewodnik w 4 częściach) — J. Chmielowskiego i M. Świerza. Wydany nakładem autorów. Kraków. Cz. I. — Ogólna i Doliny, r. 1925 — str. 118, Cz. II — Przełęcze i szczyty (od Liljowego po Wagę), r. 1925 — str. 178. Cz. III — Przełęcze i szczyty (od Wagi po Lodową Przełęcz), r. 1926 — str. 175. Cz. IV — Przełęcze i szczyty (od Lodowej po przełęcz pod Kopą), r. 1926 — str. 179. Przewodnik nadzwyczaj szczegółowo opracowany i odpowiedni dla turystów, chcących przedsiębrać trudniejsze wycieczki skalne.

Nowe drogi w Tatrach Wysokich. Zeszyt II. Od Wsch. Żelaznych Wrót do Polskiego Grzebienia. Wydawnictwo Koła Wysokogórskiego przy Oddziale Warszawskim P. T. Tatrzeńskiego pod redakcją inż. St. Bernadzikiewicza. Warszawa, r. 1932.

Zakopane — T. Zwolińskiego. Całoroczne uzdrowisko wysokogórskie i stacja turystyczno - sportowa w Tatrach. Wydawnictwo Zarządu Uzdrowiska w Zakopanem, r. 1931 — str. 60 i ilustracje. Jest to prospekt ilustrowany, który zawiera krótki opis Zakopanego i Tatr oraz szereg informacji dotyczących pobytu w Zakopanem i pobliskich wycieczek tatrzańskich. Wydany w językach: polskim, angielskim, francuskim i niemieckim.

Przewodniki narciarskie.

Przewodnik narciarski po Beskidzie Zachodnim — M. Augustynowicza i Wł. Midowicza. Wydany nakładem Oddziału P. T. T. w Żywcu, r. 1929 — str. 192 i ilustracje. Przewodnik daje dokładny przegląd najlepszych szlaków

narciarskich oraz obejmuje: Babią Górę, Pasma Jałowiec-
kie, Beskid Żywiecki, Beskid Mały, Grupę Baraniej Góry
i Gorce.

**Przewodnik narciarski po terenach Karpat Wschod-
nich** — Dudryka. Wydany w r. 1925 — str. 32.

**Przewodnik po terenach narciarskich Zakopanego
i Tatr Polskich** — Gen. M. Zaruskiego. Wydawnictwo
główniej księgarni wojskowej w Warszawie, r. 1931 —
str. 102. Przewodnik obejmuje: informacje ogólne, rady
praktyczne dla górskiego turysty zimowego, oraz opis 56
szlaków narciarskich.

Zwardoń i okolice. — Przewodnik narciarski z dodat-
kiem letniskowym — Wł. Midowicza i St. Merty. Wydany
nakładem Koła Narciarzy w Żywcu i Sekcji Narciarskiej
w Białej przy P. T. T., r. 1931 — str. 44. Przewodnik daje
opis kilkunastu dalszych i bliższych wycieczek z dołącze-
niem szkicu wszystkich szlaków narciarskich.

3. PRZEWODNIKI PO WYBRZEŻU MORSKIEM I SZWAJCARJI KASZUBSKIEJ.

Przewodnik po Polskim Wybrzeżu — J. Staśka.
Wydany nakładem Polsk. Tow. Księgarni Kolejowych —
Ruch — r. 1926 — str. 216, mapka wybrzeża i ilustracje.
Przewodnik dzieli obszar powiatu Morskiego na poszcze-
gólne krainy, różniące się od siebie pod względem krajo-
brazowym i kolejno opisuje te jednostki geograficzne.

Brzegiem Bałtyku — St. Karczewskiego. Przewodnik
geologiczny po polskich brzegach Bałtyku. Wydawnictwo
Gebethnera i Wolffa w Warszawie, r. 1926 — str. 142, ilu-
stracje i wykresy.

Polskie Morze — Informator Wybrzeża Polskiego.
Wydawnictwo Oddziału Ligi Morskiej i Rzecznej w Gdyni.

ni, r. 1926 — str. 92, mapka i plany. Informator nie może zaspokoić potrzeb przewodnika po Wybrzeżu.

Wybrzeże Polskie — T. Ziółkowskiego. Mały przewodnik po Wybrzeżu. Wydany w Grudziądzu, r. 1929 — str. 46, mapa Wybrzeża i ilustracje.

Ilustrowany przewodnik po Gdańsku — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego, r. 1928 — str. 217, ilustracje i plan miasta. Przewodnik obejmuje i terytorjum Wolnego miasta Gdańska.

Ilustrowany przewodnik po Gdańsku. — Wyd. II. Agencji Wschodniej — str. 30.

Gdynia port — D. Downarowicza. Informator z najnowszym planem portu i miasta; spraw. przez Urząd Morski w Gdyni. Opracowany i wydany przez P. A. T. w Gdyni, r. 1931/32 — str. 95.

Gdynia — Wybrzeże — Przewodnik opracowany przez H. Dąbrowską, B. Koselnika i W. Zakrzewskiego. Przewodnik ilustrowany z 2 mapkami, wydany na pamiątkę pierwszego Święta Morza r. 1932 — str. 82.

Przewodnik po Gdyni, Wybrzeżu i Szwajcarii Kaszubskiej — B. Koselnika. Wydany nakładem Gdynskiego Zw. Propagandy Turystycznej, r. 1931 — str. 192 i ilustracje. Przewodnik o charakterze informatora. Tereny Szwajcarii Kaszubskiej potraktowane b. ogólnikowo. Wydawnictwo nie może zaspokoić wymagań turysty.

Ilustrowany przewodnik po Ziemi Kaszubskiej — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Atlas, r. 1924 — str. 179, ilustracje i mapka woj. Pomorskiego. Przewodnik obejmuje teren od Chojnic i Starogardu aż po Mörze. Odbitka z „Ilustrowanego przewodnika po woj. Pomorskiem“.

Przewodnik po Szwajcarii Kaszubskiej — Dr. A. Majkowskiego. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego

w Warszawie, r. 1924 — str. 112. Przewodnik dość wyczerpujący.

4. PRZEWODNIKI REGIONALNE.

Ziemia Bocheńska.

Ziemia Bocheńska — St. Fischera. Krótki przewodnik turystyczny, wydany w Bochni, r. 1930 — str. 23.

Kujawy.

Gopło i Kruszwica — Wł. Sperczyńskiego. Ilustrowany przewodnik z rys. i mapką Gopła. Poznań, 1923 — str. 38.

Kurpie.

Krótki przewodnik po Kurpiach — A. Chętnika. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego Oddziału Warszawskiego. Biblioteczka Wycieczkowa Nr. 11 r. 1932 str. 60.

Lubelskie.

Wycieczka do Puław i Kazimierza — Dr. T. Dybczyńskiego. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego w Warszawie, r. 1926 — str. 27 i ilustracje.

Dolina Ojcowska.

Ojców i jego okolice — St. Stączka (jun.). Przewodnik po Ziemiach Małopolski, t. III, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Krakowie, r. 1928 — str. 44, dwie mapki i ilustracje.

Świętokrzyskie (i Kieleckie w poł. części).

Przewodnik po Łysogórach — Dr. T. Dybczyńskiego. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego, r. 1924 — str. 288, ilustracje i mapka.

Piesze szlaki turystyczne w Górach Świętokrzyskich, cz. I. — Opis szlaków i mapa: Kielce — Łysica — Św.

Krzyż — Ostrowiec — Ćmielów — Opatów — Sandomierz.
Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego — Oddziałów w Kielcach, Ostrowcu i Sandomierzu, r. 1929 — str. 8 i mapa.

Wycieczka do Buska, Stopnicy i Solca — Dr. T. Dybczyńskiego. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego w Warszawie, r. 1928 — str. 45 i ilustracje. Opracowana marszruta wycieczkowa.

Podlasie.

Wycieczka szlakiem unitów na Podlasiu — J. Frankowskiego. Wydawnictwo Polsk. Tow. Krajoznawczego w Warszawie, r. 1927 — str. 39 i ilustracje. Opracowana marszruta wycieczkowa przez Kodeń, Janów Podlaski, Leśną i Białą Podlaską.

Podole.

Przewodnik po pow. Buczackim. — W opracowaniu W. Urbańskiego. Nakładem Podolskiego Tow. Krajoznawczego — Oddziału w Buczaczu, r. 1931 — str. 33 i ilustracje.

Plan wycieczek po woj. Tarnopolskiem (Podolu). — Marszruty wycieczek od 1-dniowej do 10 dni. Wydawnictwo Podolskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego w Tarnopolu, r. 1931/32 — str. 9 i mapka.

Przewodnik po jaskiniach krystalicznych w Krzywczu — Wydawnictwo Podolskiego Tow. Turystyczno Krajoznawczego, r. 1933 — str. 32 i ilustracje.

Pojezierze Brodnickie.

Wycieczka na Pojezierze Brodnickie — J. Kołodziejczyka. Krótki przewodnik, wydany przez P. T. Krajoznawcze w Warszawie, r. 1930 — str. 15 i mapka marszruty wycieczkowej. Opracowana marszruta wycieczkowa po najciekawszych jeziorach Pojezierza Brodnickiego.

5. PUSZCZE.

Białowieska.

Przewodnik po Puszczy Białowieskiej — W. Szymańskiego. Księgarnia Stow. Naucz. Polskiego w Wilnie, rok 1930 — str. 50 — plany i fotografie.

Wycieczka do Parku Narodowego w Białowieży — J. Paczoskiego. Wydawnictwo Polskiego Tow. Botanicznego. Broszurka wydana z racji wycieczki IV zjazdu Botaników do Puszczy w dn. 7 i 8 lipca 1925 r.

Puszcza Białowieska i Park Narodowy w Białowieży — Inż. J. Karpńskiego. Wydawnictwo Dyrekcji Lasów Państwowych w Białowieży, r. 1930 — str. 30 ilustracje i 2 mapki.

Kampinoska.

Cztery wycieczki do Puszczy Kampinoskiej — J. i R. Kobendzów. Przewodnik wydany przez Polskie Tow. Krajoznawcze, r. 1929 — str. 40 i ilustracje. Przewodnik składa się z czterech marszrut wycieczkowych wzdłuż szlaków wytkniętych przez Oddział Warszawski P. T. Krajoznawczego.

Bory Tucholskie.

Przewodnik po Borach Tucholskich — Dr. K. Karasiewicz. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego, r. 1922, str. 27 i 7 mapek z marszrutami wycieczkowymi. Przewodnik opisuje 18 wycieczek po Borach Tucholskich.

V. PRZEWODNIKI PO MIASTACH I OKOLICY.

Brodnica.

Kartki historyczno - krajoznawcze — St. Bochniga. Wydawnictwo autora. Kartki pocztówkowe z ilustracjami zabytków m. Brodnicy i opisem tych zabytków. Serja 2.

I. serja — 6 kartek, II. serja — 12 kartek. Serje obydwie mogą częściowo zaspokoić wymagania turysty.

Bydgoszcz.

Ilustrowany przewodnik po Bydgoszczy — Dr. St. Łabędzińskiego. Wydany nakł. księgarni J. Idzikowskiego w Bydgoszczy — str. 36, ilustracje, plan miasta i mapka okolic miasta.

Bydgoszcz — przewodnik krajoznawczy — K. Fiedlera i J. Mozolewskiego. Wydany staraniem P. T. Krajoznawczego Oddziału w Bydgoszczy, r. 1929 — str. 148, ilustracje i plany miasta Bydgoszczy.

Mały przewodnik po Bydgoszczy. — wydany nakładem T-wa Miłośników Bydgoszczy, str. 16 i ilustracje.

Chełmno.

Krótki przewodnik po Chełmnie — J. Niedrzwickiego, wydany nakładem Tow. Przyjaciół m. Chełmna, r. 1932.

Ilustrowany przewodnik po Chełmnie i Świeciu — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Polskiej, r. 1924 — str. 24 i ilustracje. Odbitka z „Ilustrowanego przewodnika po woj. Pomorskiem”.

Przewodnik po Chełmnie — J. Grabowskiego. Wydany w Toruniu, r. 1929 — str. 32 i plan.

Chełmno — Dr. Stolarzewicza. Przewodnik wydany nakładem księgarni J. Kobierzyńskiego w Chełmnie, rok 1921 — str. 31.

Częstochowa.

Jasna Góra i jej pamiątki. — O. Al. Łazińskiego. Przewodnik dla pielgrzymów i zwiedzających, wydany w Częstochowie, r. 1930.

Czortków.

Przewodnik po Czortkowie i okolicy — J. Opackiego. Wydany nakładem Podolskiego Towarzystwa turystyczno-krajoznawczego Oddziału w Czortkowie, r. 1931 — str. 68 i ilustracje.

Gdańsk.

Ilustrowany przewodnik po Gdańsku. — Wyd. II. Agencji Wschodniej — str. 90.

Ilustrowany przewodnik po Gdańsku — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego, r. 1928 — str. 217, ilustracje i plan miasta.

Gniezno.

Ilustrowany przewodnik po Gnieźnie i okolicy wraz z planem miasta. Wydany nakładem księgarni W. Lebiedzińskiej w Gnieźnie, r. 1929 — str. 82.

Grudziądz.

Ilustrowany przewodnik po Grudziądzu — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Polskiej — Atlas, rok 1924 str. 27, ilustracje i plan miasta. Odbitka z „Ilustrowanego przewodnika po woj. Pomorskiem” (wyczerpany).

Grudziądz i okolice — pod redakcją Ks. W. Łęgi. Przewodnik ilustrowany z ilustracjami, planem miasta i mapką okolicy. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego Oddziału w Grudziądzu, r. 1925 — str. 68.

Grudziądz. — Przewodnik kartkowy z planem i kroniką miasta — wydany nakładem St. Bochniga. Kartki o charakterze pocztówkowym z ilustracjami zabytków miasta i opisem tych zabytków.

Inowrocław.

Inowrocław, Kruszwica, Gopło. — Krótki przewodnik po tych miejscowościach. Wydany nakładem Tow. Akc. „Par” w Poznaniu (ul. Ratajczaka 8), str. 36 i ilustracje.

Jarosław.

Jarosław — jego przeszłość i zabytki — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Polskiej (Atlas), r. 1921 — str. 140 (wyczerpany).

Kazimierz nad Wisłą (i Janowiec)

Wycieczka do Kazimierza i Puław — Dr. T. Dybczyńskiego. Wydawnictwo P. T. Krajoznaw. w Warszawie, rok 1926 — str. 27 i ilustracje. Krótki przewodnik, w którym znaleźć można treściwy opis zabytków Kazimierza.

Przewodnik po Janowcu — Ks. Wł. Chrzanowskiego, r. 1930 — str. 32.

Kalisz.

Przewodnik ilustrowany po Kaliszu i jego okolicach — M. Szachówny. Wydany nakładem Drukarni Wydawniczej w Kaliszu, r. 1927 — str. 208, ilustracje i plan miasta.

Kielce.

Przewodnik - informator po Kielcach i okolicach Kielc. Kielce, r. 1922.

Kościerzyna.

Kościerzyna i okolica — ilustrowany przewodnik, wydany przez Kółko Krajoznawcze kursu IV Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Kościerzynie r. 1932 — str. 99.

Kraków I. Miasto.

Kraków. — Przewodnik dla zwiedzających miasto i jego okolice. — K. Estreicher. Wydany nakładem Towarzystwa Miłośników Historji i zabytków Krakowa, r. 1931

str. 286, ilustracje i plan miasta. Przewodnik jeden z najnowszych.

Kraków i okolice — Przewodnik — H. Dabancourt. Wydany nakładem Gebethnera i Wolffa r. 1924 — str. 222, plan miasta i ilustracje. Przewodnik treściwy i wyczerpujący.

Przewodnik po Krakowie i okolicy — Wydany nakładem Polskiego Zw. Turystycznego w Krakowie, r. 1928 — str. 120, ilustracje i plan miasta Krakowa. Przewodnik obejmuje dalsze i bliższe okolice Krakowa oraz uwzględnia stronę przemysłowo - gospodarczą.

Przewodnik po Krakowie — A. Dobrowolskiej i F. Tomaszewicza. Wydany nakładem Gebethnera i Wolffa w Krakowie r. 1929 — str. 116 i plany. Przewodnik opracowany specjalnie dla wychowawców, organizatorów wycieczek młodzieży oraz ludowych.

Ilustrowany przewodnik po Krakowie. — Z planem miasta oraz skorowidzem władz, urzędów, instytucyj, towarzystw, wolnych zawodów i firm chrześcijańskich. Wydany nakładem Chrześc. Frontu Gospodarczego w Krakowie r. 1931 — str. 261 — mapa i ilustracje.

Związły przewodnik po Krakowie — Wydany staraniem Nauczycielstwa Szkół Powszechnych r. 1932 — str. 69 i plan miasta. Wydanie. II.

Dwa dni w Krakowie — J. Hellsteina. Przewodnik popularny. Wydany nakładem „P. A. R.” w Krakowie rok 1929 — str. 131.

Najnowszy związły przewodnik po Wawelu — J. N. Trepki. Wydawnictwo Księg. Sal. Malarstwa Polskiego w Krakowie r. 1925 — str. 48.

Przewodnik po katedrze Wawelskiej, skarbcu i grobach królewskich — W. Tetmajera i Ks. T. Kruszyńskiego. Wydany nakładem Komitetu rest. Katedry r. 1924 — str. 68.

Katedra Krakowska — Al. Borawskiego. Przewodnik po Ziemiach Małopolski Nr. 2. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego Oddziału w Krakowie r. 1921 — str. 95.

Skalka. — Przewodnik, wydany nakładem S. A. „Ryngraf”, str. 12 i ilustracje.

Kraków II: Okolice:

Szlak turystyczny w okolicy Krakowa. — St. Leszczyckiego. Zwięzły opis 100 klm. szlaku wycieczkowego z mapą i ilustracjami. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego Oddziału w Krakowie r. 1930 — str. 8.

Ojców i jego okolice — St. Stączka (jun). Przewodnik po Ziemiach Małopolski t. III, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Krakowie r. 1928 — str. 44, dwie mapki i ilustracje.

Kruszwica.

Inowrocław, Kruszwica, Gopło. — Krótki przewodnik po tych miejscowościach. Wydany nakładem Tow. Akc. „Par” w Poznaniu (ul. Ratajczaka 8) str. 36 i ilustracje.

Gopło i Kruszwica — Wł. Sperczyńskiego. Ilustrowany przewodnik z rys. i mapką Gopła. Wydany w Poznaniu r. 1923 — str. 38.

Krzemieniec.

Mały ilustrowany przewodnik po Krzemieńcu i okolicy. — Praca zbiorowa Koła Krajoznawczego im. W. Bessera Młodzieży Liceum Krzemienieckiego. Nakładem miesięcznika Życie Krzemienieckie. Krzemieniec r. 1932 — str. 103, tabl. 16 i plan.

Krzemieniec. — Monografia turystyczna Krzemieńca i okolic. Praca zbiorowa. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego w Warszawie r. 1926 — str. 122; ilustracje i mapka powiatu.

Lublin.

Ilustrowany przewodnik po Lublinie. — Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego Oddziału w Lublinie r. 1931 str. 133 i plan wielkiego miasta Lublina.

Przewodnik po Lublinie i jego okolicach — W. Cholewińskiego. Wyd. III uzupełnione. Lublin 1929 — str. 66.

Lwów.

Ilustrowany przewodnik po Lwowie — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy — Atlas. r. 1925, ilustracje i plan miasta.

Lwów. — Przewodnik orientacyjny z planem miasta i ilustracjami. Wydany nakładem gminy, r. 1930 — str. 52. Przewodnik b. ogólnikowy.

Katedra Ormiańska i jej otoczenie — Ks. D. Kajetanowicza. Przewodnik. Wydanie II rozszerzone. Lwów r. 1930, str. 60.

Łask.

Ilustrowany przewodnik po Pabjanicach, Łasku i pow. Łaskim — K. Staszewskiego. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Pabjanicach, r. 1929 — str. 89 i plan miasta Pabjanic.

Łowicz.

Przewodnik po Łowiczu i okolicy — Al. Bluhm-Kwiatkowskiego. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Łowiczu r. 1927 — str. 55.

Przechadzka po Łowiczu — R. Oczykowskiego. Wydawnictwo księgarni K. Rybickiego w Łowiczu r. 1922 — str. 186 i ilustracje. Przewodnik b. wyczerpujący.

Nowogródek.

Nowogródek i okolice — Inż. J. Żmigrodzkiego. Przewodnik, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Nowogródku — r. 1931 — str. 118, ilustracje, plan miasta i mapka turystyczna województwa.

Pabjanice.

Ilustrowany przewodnik po Pabjanicach, Łasku i pow. Łaskim — K. Staszewskiego. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Pabjanicach — r. 1929 — str. 89 i plan miasta Pabjanic.

Pelplin.

Nowy ilustr^owany przewodnik po Pelplinie — Dr. ks. R. Frydrychowicza. Wydany nakładem autora w Pelplinie r. 1928 — str. 164.

Pińsk.

Pińsk i jego okolice — R. Horoszkiewicza. Monografia turystyczna, wydana nakładem P. T. Krajoznawczego Oddziału w Pińsku, r. 1926, str. 28.

Piotrków.

Przewodnik po Piotrkowie Trybunalskim (z planem miasta) — M. Rawita Witanowskiego. Wydawnictwo P.T. Krajoznawczego — Oddziału w Piotrkowie r. 1923 — str. 97.

Płock.

Przewodnik po Płocku — M. i Al. Macieszów. Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego w Płocku, r. 1922 — str. 113 — plan miasta i ilustracje.

Poznań.

Przewodnik po Poznaniu — J. Kilarskiego. Wydawnictwo Książnicy Atlas r. 1929.

Przewodnik po Poznaniu — Dr. N. Pajzderskiego. Wydawnictwo P. W. K. w Poznaniu r. 1929 — str. 32 i ilustracje.

Ilustrowany przewodnik po m. st. Poznaniu — T. Pułdowskiego. Poznań r. 1928.

Przewodnik po Poznaniu — Rucińskiego. Wydawnictwo Ks. św. Wojciecha — str. 211 i ilustracje.

Ilustrowany przewodnik po Poznaniu — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem Książnicy Polskiej (Atlas), rok 1920 — str. 176 i ilustracje. Odbitka z „Ilustrowanego przewodnika po Poznańskim” (wyczerpany).

Kościół katedralny pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła w Poznaniu — Rucińskiego. Poznań. Przewodnik dla zwiedzających.

Wycieczki dookoła Poznania — J. Kilarskiego i T. Smoluchowskiego. Wydawnictwo decernatu Wychowania Fizycznego przy magistracie m. Poznania r. 1930. Poradnik dla młodzieży.

Sandomierz.

Ilustrowany przewodnik po Sandomierzu i okolicy — J. Pietraszewskiego. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Sandomierzu — r. 1930 — str. 47, ilustracje i plan miasta.

Przewodnik po Sandomierzu z dokładnym planem miasta — ks. J. Rokosznego. Sandomierz, księgarnia W. Chodakowskiej r. 1926 str. 72.

Siedlce.

Siedlce — T. Moniewskiego. Przewodnik po mieście i powiecie. Wydawnictwo Muzeum Ziemi Podlaskiej im. m. Asłanowicza w Siedlcach, r. 1929 — str. 67 i ilustracje.

Świecie.

Ilustrowany przewodnik po Chełmnie i Świeciu — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Polskiej, rok 1924 — str. 24 i ilustracje. Odbitka z „Ilustrowanego przewodnika po woj. Pomorskiem”.

Tarnów.

Przewodnik po Tarnowie — Z. Rapaporta i Dr. M. Rozwadowskiego. Tarnów r. 1929. Księgarnia Z. Jelenia.

Tarnów i jego okolica — Z. Simchego. Monografia geograficzna, uwzględniająca plan wycieczek. Wydana nakładem gminy m. Tarnowa, r. 1931 — str. 304, mapki, wykresy, rysunki, rotograwjury i fotografie.

Toruń.

Ilustrowany przewodnik po Toruniu — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Książnicy Polskiej (Atlas) r. 1924 — str. 64, ilustracje i plan miasta. Odbitka z „Ilustrowanego przewodnika po woj. Pomorskiem” (wyczerpany).

Monografia i przewodnik ilustrowany po Toruniu. — Wydany nakładem Pomorskiej drukarni rolniczej sp. akc. w Toruniu. Tekst opracowali Dr. Lankau i Dr. Pajzderski, str. 84, ilustracje i plan miasta.

Toruń, jego dzieje i zabytki — M. Sydowa. Przewodnik wydany nakładem Drukarni Toruńskiej s. a. w Toruniu, r. 1929 — str. 125 i ilustracje.

Trembowla.

Przewodnik po Trembowli i powiecie — K. Missona. Wydawnictwo Podolskiego Tow. Turystyczno - Krajoznawczego, r. 1930 — str. 25.

Warszawa.

I. Miasto:

Ilustrowany przewodnik po Warszawie — tekst M. Szachówny, wykonany w Zakładach wkleśłodrukowych „Rotofot” w Warszawie r. 1932 — str. 71 i ilustracje.

Mały przewodnik po Warszawie — Al. Janowskiego i Dr. R. Fleszarowej. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Warszawie — r. 1930 — str. 54, plan miasta i ilustracje (wyczerpany).

Przewodnik po Warszawie — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Warszawie — r. 1922 — str. 215, plan miasta i ilustracje (wyczerpany).

Przewodnik po Warszawie dla harcerzy i dla wszystkich, pragnących zwiedzić stolicę — E. Muszalskiego i T. Rudnickiego. Wydawnictwo Księgarni J. Lisowskiej. Str. 123.

3 dni w Warszawie — T. Sawickiego. Przewodnik ze specjalnymi planikami na każdy dzień oraz ogólnym planem Warszawy monumentalnej. Przewodnik obejmuje i Wilanów. Wydawnictwo Polskiego Tow. Księgarni Kolejowych „Ruch” w Warszawie, str. 32. Ten sam przewodnik wydany w jęz. angielskim, francuskim i niemieckim.

Przewodnik po dzielnicy staromiejskiej — Al. Janowskiego. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — str. 4.

Przewodnik po Zamku Królewskim w Warszawie. — Wydany nakładem Dyrekcji Państwowych Zbiorów Sztuki Ministerstwa W. R. i O. P. r. 1930 — str. 37 i ilustracje.

Łazienki Królewskie — L. Niemojewskiego. Przewodnik z katalogiem obrazów, wydany z zapomogi Departamentu Sztuki Ministerstwa W. R. i O. P. r. 1922 — str. 103 i ilustracje.

Katedra św. Jana — W. Trojanowskiego. Przewodnik artystyczny, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1923 — str. 43 i ilustracje.

Przewodnik po cmentarzach warszawskich — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1921, str. 42, plan Powązek, cmentarza ewangelickiego i żydowskiego.

Krótki przewodnik drzewoznawczy po parku Ign. Paderewskiego w Warszawie — R. Kobendzy, wydany nakładem Wydziału Ośw. i Kult. Magistratu m. st. Warszawy, r. 1930 — str. 51.

Przewodnik po Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego — Prof. Dr. B. Hryniewieckiego i Adj. Dr. R. Kobendzy. Warszawa, r. 1932. Nakładem Ogródu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego.

II. Okolice:

Okolice Warszawy — Praca zbiorowa, wydana nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1927 — str. 56 i ilustracje.

Wydawnictwo obejmuje krajobraz i zabytki.

Przewodnik florystyczny po okolicach i parkach Warszawy — Dr. J. Kołodziejczyka i R. Kobendzy. Wydawnictwo M. Arcta, r. 1922 — str. 90, mapki i ilustracje.

Przewodnik geologiczny po Warszawie i okolicy. — Opracowali J. Lewiński, A. Łuniewski, St. Małkowski i J. Samsonowicz. Wydawnictwo Oddziału Warszawskiego Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademji Umiejętności, r. 1927 — str. 178, mapka geologiczna, wykresy i ilustracje.

Przewodnik zoologiczny po okolicach Warszawy — St. Sumińskiego i Sz. Tenenbauma. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa, r. 1921 — str. 100.

Wycieczka do Czerska — Al. Janowskiego. Krótki przewodnik z opracowaną marszrutą, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1926 — str. 16 i ilustracje.

Wycieczka do Otwocka — Al. Janowskiego. Krótki przewodnik z opracowaną marszrutą, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1926 — str. 16 i ilustracje.

Wycieczki do Żelazowej Woli — Al. Janowskiego. Krótki przewodnik z opracowaną marszrutą, wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1926 — str. 11 i ilustracje.

Cztery wycieczki do Puszczy Kampinoskiej — J. i R. Kobendzów. Przewodnik wydany nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Warszawskiego — r. 1929 — str. 40 i ilustracje. Przewodnik składa się z czterech marszrut wycieczkowych wzdłuż wytkniętych szlaków przez Oddział Warszawski P. T. Krajoznawczego.

Bielany. — Opracowane przez Al. Brzeczковского, a wydane nakładem Wydziału Ośw. i Kult. Magistratu m. st. Warszawy, r. 1930 — str. 4.

Bielany pod Warszawą i konieczność ich ochrony. — Warszawa 1932. Nakładem Państwowej Rady Ochrony

Przyrody, skład główny w Kąsiej im. Mianowskiego — Warszawa, Pałac Staszica.

Wilno.

I. Miasto:

Wilno — Przewodnik krajoznawczy — Prof. J. Kłosa
Szkic monografii historyczno - architektonicznej. Wydany
nakładem Polskiego Tow. Krajoznawczego — Oddziału
w Wilnie — r. 1929 — str. 285, ilustracje i plany miasta.
Przewodnik obszerny i b. treściwy.

Wilno. — Przewodnik — Wł. Studnickiego. Wydany
nakładem Druk. L. Chomińskiego w Wilnie r. 1921 — str.
68 (wyczerpany).

Przewodnik po Wilnie — Dr. Wł. Zahorskiego. Wy-
dany nakładem J. Zawadzkiego w Wilnie r. 1927 — str
182, ilustracje i plan miasta.

Dwa dni w Wilnie — Wydawnictwo P. Touring Klu-
bu — Oddziału w Wilnie — r. 1929 — str. 12. Ulotka z pla-
nem i ilustracjami.

II. Okolice.

Okolice Wilna. — Przewodnik turystyczny — St. Ja-
rockiego. Wydany nakładem J. Zawadzkiego w Wilnie,
r. 1925 — str. 80, ilustracje i mapka.

Kalwarja pod Wilnem — E. Jeleńskiej. Wydawnictwo
J. Zawadzkiego w Wilnie.

Włocławek.

Ilustrowany przewodnik po Włocławku i okolicy. —
P. Czarneckiego. Wydawnictwo Miejskiego Komitetu Re-
gionalnego we Włocławku—str. 48 ilustracje i plan miasta.

Przewodnik ilustrowany po Włocławku — St. Jan-
kowskiego. Włocławek, r. 1922, str. 128.

Żaleszczyki.

Przewodnik informacyjny po Żaleszczykach i okolicy — J. Schwartz. Wydawnictwo Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego — Oddziału w Żaleszczykach — r. 1931 — str. 70.

VI. PRZEWODNIKI PO ZIEMIACH DAWNEJ POLSKI POŁOŻONYCH POZA GRANICAMI RZECZYPOSPOLITEJ.

Ilustrowany przewodnik po Spiszu, Orawie, Liptowie i Czadeckiem — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem Książnicy Polskiej (Atlas), r. 1921 — str. 288, ilustracje i mapka.

Ilustrowany przewodnik po Mazurach Pruskich i Warmji — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem Książnicy Polskiej (Atlas) r. 1923 — str. 294, ilustracje.

Ilustrowany przewodnik po Gdańsku — Dr. M. Orłowicza. Wydany nakładem Polskiego Tow. Krajoznawczego, r. 1928 — str. 217, ilustracje i plan miasta. Przewodnik obejmuje i terytorjum wolnego m. Gdańska.

Ilustrowany przewodnik po Gdańsku — Wyd. II Agencji Wschodniej — str. 90.

VII. LITERATURA PRZEWODNIKOWA PO POLSCE W JĘZYKACH OBCYCH.

Przewodniki ogólne.

W języku angielskim.

Poland (A Tourist Guide) — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Ministerstwa Rob. Publicznych. Warszawa, r. 1927 — str. 118.

Guide of Poland. Polish and English. — A. Burski. Wydawn. Polsk. Ameryk. Tow. Uniwersal.

Excursions trough Poland by the Tourist Check System — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Polskiego Touring Klubu. Warszawa, r. 1930.

Illustrated Guide (South — Western Poland) — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Ministerstwa Komunikacji, Warszawa r. 1927 — str. 157 i mapa.

W języku czeskim.

Polsko turistycky pruvodce se 106 ilustracemi a mapou Polska — Dr. T. Lubaczewski. Wydany nakładem Kola Prátel Polska w Praze — Praha r. 1931 — str. 167.

W języku francuskim.

Guide illustré de la Pologne. — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Ministerstwa Robót Publicznych. Warszawa, r. 1927 — str. 285 i mapa.

Guide illustré des Chemins de fer polonais (Sud-Ouest de la Pologne) — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Ministerstwa Komunikacji. Warszawa r. 1927 — str. 157 i mapy.

Excursions en Pologne (Service des cheques de voyages) — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Polskiego Touring Klubu. Warszawa r. 1930.

Les attractions touristiques en Pologne — Dr. M. Orłowicza. Varsovie 1932. Edite par L'institut Polonais de Collaboration avec l'etranger, str. 42 i ilustracje.

W języku holenderskim.

Reisgids voor Polen — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Polskiego Konsulatu w Rotterdamie r. 1923 — str. 55 i ilustracje.

W języku niemieckim.

Rundreisen in Polen auf Grund von Reiseschechs — Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo Polskiego Touring Klubu. Warszawa r. 1930.

Illustrierter Eisenbahnführer (Südwestlicher Teil) — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Ministerstwa Komunikacji. Warszawa r. 1927 — str. 157.

Die Hohe Tatra — Dr. A. Otto. Grieben — Reiseführer B. 47. W. X. Berlin r. 1926.

W języku węgierskim.

DLengyelország irta... Idegenforgalmi könyvtár. (Dr. M. Orłowicza). Szerkeszti: Tabori Kornél. Kladja a Lengyel Turista Egyesületek Szövetsége. Budapest.

W kilku językach.

Zakopane (w językach: angielskim, francuskim i niemieckim) — T. Zwoliński. Wydawnictwo Zarządu Uzdrowiska w Zakopanem r. 1931. Prospekt ilustrowany, który zawiera krótki opis Zakopanego i Tatr oraz szereg informacji dotyczących pobytu w Zakopanem i pobliskich wycieczek tatrzańskich.

Przewodniki po miastach.

Warszawa.

A short guide to Warsaw — Dr. M. Orłowicz. Wydawnictwo Księgarni E. Wendego. Warszawa r. 1921 — str. 85 i ilustracje.

3 days in Warsaw (Wilanów) — T. Sawicki. Wydawnictwo P. Tow. Ks. Kolej. „Ruch” w Warszawie — str. 32 i plan. Przewodnik ze specjalnymi planikami na każdy dzień.

Guide to Warsaw — Wydawnictwo firmy Trzaska Evert i Michalski. Warszawa r. 1933 — str. 92 plan miasta i ilustracje.

Varsovie — R. Przezdziecki. Wydawnictwo Biblioteki Polskiej r. 1925 cena zł. 36. Ozdobna monografia ilustrowana.

Varsovie vu en 3 jours — T. Sawicki. Wydawnictwo P. Tow. Ks. Kolej. „Ruch” w Warszawie — str. 39 i plan miasta. Przewodnik ze specjalnymi planikami na każdy dzień.

Le château de Łazienki — S. Dunin-Karwicki. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa r. 1927 — str. 20 i ilustracje.

Guide de Varsovie — Wydawnictwo firmy Trzaska Evert i Michalski. Warszawa r. 1933 str. 91, plan miasta i ilustracje.

Führer durch Warschau — Wydawnictwo firmy Trzaska Evert i Michalski. Warszawa r. 1933 — str. 103, plan miasta i ilustracje.

Kraków.

Cracow and its environs (Przewodnik po Krakowie i okolicy). — Wydawnictwo Polskiego Związku Turystycznego w Krakowie r. 1928 — str. 92, ilustracje i plan m.

Cracovie et ses environs (Przewodnik po Krakowie i okolicy). — Wydawnictwo Polskiego Związku Turystycznego w Krakowie r. 1928 — str. 107, ilustracje i plan miasta.

Krakau und Umgebung (Przewodnik po Krakowie i okolicy). — Wydawnictwo Polskiego Związku Turystycznego w Krakowie r. 1928 — str. 106, ilustracje i plan miasta.

Deux jours à Cracovie — E. Morawskiej. Wydawnictwo Krzyżanowskiego. Kraków, str. 38 i ilustracje.

Poznań.

Le Guide des étrangers à Poznań — Dr. Worman. Poznań r. 1924, str. 56.

VIII. MAPY TURYSTYCZNE.

Mapy ogólne i regionalne.

Mapa samochodowa Rzeczypospolitej Polskiej.—Wydana nakładem Wojskowego Instytutu Geograficznego w skali 1:300.000. Mapa opracowana dla ruchu kołowego, zawiera wszelkie obiekty i znaki mające znaczenie dla komunikacji samochodowej (szosy I i II kl.). Wydana w 7 kolorach arkuszami. Dotąd wydano tylko 4 arkusze.

Mapa samochodowa Rzeczypospolitej Polskiej — w podziałce 1:400.000. GEA — Warszawa r. 1928. 7 sekcji różnych formatów.

Automobilowa, komunikacyjna, turystyczna mapa Polski — St. Korytki w podziałce 1:1.500.000. Lwów 1931, form 108×65 cm. z 32 planami miast polskich w podziałce 1:40.000.

Mapa samochodowa Polski. — Wydana nakładem Trzaski, Ewerta i Michalskiego w Warszawie, r. 1930. Skala 1:1.000.000. Mapa posiada plany dróg dojazdowych Warszawy, Krakowa, Poznania, Lwowa i Łodzi.

Automobilowy przewodnik po Polsce. — W opracowaniu Dr. M. Orłowicza i Inż. R. Morsztyna. Wydawnictwo Automobilklubu Polskiego w Warszawie r. 1930. Przewodnik zawiera 31 map (odcinków) w skali 1:500.000, na których podane są odległości w kilometrach pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Mapa uzdrowisk, lotnisk i komunikacji autobusowej w Polsce — w opracowaniu Dr. M. Orłowicza. Wydawnictwo I. T. Klubu. Nakładem Kartograficznej Spółki Wydawniczej. Warszawa r. 1933 — Marszałkowska 71.

Mapa sieci kolejowej Rzeczypospolitej Polskiej z oznaczeniem wszystkich stacyj i przystanków oraz podaniem odległości taryf pomiędzy stacjami węzłowymi. Podziałka 1 : 1.500.000. Warszawa 1931. Wydawnictwo P. Tow. Księgarni Kolejowych Ruch.

Krakowsko - śląski okręg turystyczny — rysował T. Zwoliński. Nakład Krakowskiej Dyrekcji Kolei Państwowych. Wydawnictwo formatu plakatowego r. 1932. Jest to panoramiczny widok z lotu ptaka, przedstawiający całą Polskę z pierwszoplanowym ujęciem Tatr, Pienin i zachodniej części Karpat. Mapa szczególnie nadaje się do celów propagandowych i dydaktycznych.

Wschodnio Karpacki okręg turystyczny — rysował T. Zwoliński. Nakład Krakowskiej Dyrekcji Kolei Państwowych. Wydawnictwo formatu plakatowego r. 1932. Jest to panoramiczny widok z lotu ptaka, przedstawiający całą Polskę z pierwszoplanowym ujęciem Karpat Wschodnich. Mapa szczególnie nadaje się do celów propagandowych i dydaktycznych.

Mapa świętokrzyskich szlaków turystycznych.—Wydana nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziałów: Kieleckiego, Ostrowieckiego i Sandomierskiego w skali 1:200.000 — r. 1927. Mapa posiada opis szlaków wycieczkowych.

Mapa szlaku turystycznego w okolicach Krakowa — St. Leszczyckiego. Wydana nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału Krakowskiego r. 1930. Mapa 100 klm. szlaku wycieczkowego ze zwiążłym opisem szlaku.

Mapa okolic Lwowa. — Wydana nakładem Książnicy Atlas — w skali 1:100.000 rozm. 43×57 cm. Mapa kolorowana.

Mapa szczegółowa okolic Warszawy. — Wydawnictwo Kartograficznej Spółki Wydawniczej. Warszawa, rok 1933, Marszałkowska 71.

Mapa topograficzna okolic Warszawy. — Wydana nakładem Wojskowego Instytutu Geograficznego r. 1924 w skali 1:100.000. Mapa sięga od półn. po Serock, od poł. po Czersk, od zach. po Sochaczew, od wsch. po Mińsk-Mazowiecki.

Mapa Polskiego Wybrzeża Morskiego z krótkim opisem w 4 językach. Mapę według projektu inż. B. Dobrzyckiego wykonali: R. Wyrobek, Fr. Pupacz, Wł. Pobłocki, J. Bułhak i L. Durczykiewicz. Wydawnictwo Polskiego Tow. Księgarni Kolejowych Ruch r. 1932. Str. 23 oraz 3 części mapy.

Cennik map Wojskowego Instytutu Geograficznego — ze skorowidzem. Nakładem Wojskowego Instytutu Geograficznego r. 1933.

Uwaga: — Mapy sztabowe i wydawnictwa kartograficzne Wojskowego Instytutu Geograficznego, nabywać można w generalnej reprezentacji wydawnictw W. I. G.: „Samopomoc Inwalidzka” w Warszawie — ul. Sienkiewicza 2.

Mapy górskie.

Besкиды i Pieniny.

Mapa turystyczna Karpat Polskich. — Wydana staraniem P. T. Tatrzańskiego przez Zakłady Kartograficzne „GEA” w Warszawie r. 1929. Podziałka 1:100.000 —

rozm. 33×40 cm. Mapa obejmuje następujące arkusze: ark. 1. Szczawnica — Pieniny — Żegiestów, ark. 2. Pilsko — Barania Góra, ark. 3. Czarnohora — Żabie, ark. 4. Jaremche — Worochta, ark. 5. Babia Góra, ark. 6. Bielsko — Magórka — Klimczok, ark. 7. Nowy Sącz — Krynica. Mapy szczegółowe, wielobarwne, z uzupełnioną nomenklaturą i wykreślonemi szlakami turystycznymi.

Gorgany Zachodnie — A. Lenkiewicza. Wyd. Książnicy Atlas. Podziałka 1:100.000 rozm 34×35.

Mapa szlaków turystycznych w Beskidach Zachodnich — w opracowaniu K. Sosnowskiego oraz Z. T. Wyrobków. Wydana jako załącznik do Zarządzenia Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego L. O. — 1432/30. W skali 1:200.000. Obejmuje teren od Grybowa na wschodzie aż po Wisłę na zachodzie, z oznaczeniem ścieżek górskich w naturalnych barwach.

Beskidy Śląskie w skali 1:100.000 form. 36×38 cm. Druk. F. Machaszek — Cieszyn, Oddział P. T. T. r. 1930.

Mapa turystyczna okolic Żywca — Z. Berezowskiego. Wyd. Ruda Franzel. Żywiec 1931.

Przeglądowa mapka turystyczna Tatr — T. Zwolińskiego w podziałce 1:100.000 — wykonana metodą cieniową, trójbarwnie, obejmuje cały obszar Tatr. Nakł. Księgarń L. Zwolińskiego w Zakopanem.

Tatry — T. Zwolińskiego. Część wschodnia: Tatry Wysokie i Bielskie w podziałce 1:40.000. Wydawnictwo Książnicy Atlas r. 1930. Mapa specjalnie turystyczna, wielobarwna, warstwicowa, podająca wszelkie szczegóły terenu. Obejmuje obszar od Poronina, Bukowiny i Żaru na poł. po Jaskinie Bielskie na wsch., uzdrowiska podtatrzańskie na poł. a Zakopane na zach.

Tatry Polskie — T. Zwolińskiego. Wielobarwna warstwicowa mapa turystyczna Tatr środkowych i Zakopane-

go w podziałce 1:37.500, z oznaczeniem wszystkich szczegółów terenu, dróg, kolorów, ścieżek, znaków i t. d. Wydanie VII.

Mapa Podhala, Spisza i Orawy — T. Zwolińskiego. Mapa wydana staraniem i nakładem Komitetu Narodowego Obrony Spisza, Orawy i Podhala. W podziałce 1:200.000. Obejmuje teren od Żywca i Nowego Sącza po Niżnie Tatry na Słowacyzynie. Może posłużyć jako mapą przeglądową lub automobilowa Tatr i Podhala (chwilowo wyczerpana).

II. MONOGRAFJE I OPISY.

1. Miejscowości, zamków, pałaców i kościołów.

Arkadja.

Arkadja — E. Nowicka. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 29.

Augustów.

Kanał Augustowski — K. Kulwiecia. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1910 — Nr. 3.

Będzin.

Zamek w Będzinie. — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911, Nr. 31.

Biała — Bielsko.

Bielsko i Biała — E. Maliszewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 21 i 22.

Bobolice.

Bobolice — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912. Nr. 13.

Bochońnica.

Bochońnica — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 11.

Bolesławiec.

Ruiny zamku w Bolesławcu (pow. Wieluński) — St. Kumszewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 19.

Brodnica

Zarys historii miasta — M. Bogusławskiej. Monografia z ilustracjami. Wydana nakładem „Drwęcy” w Nowem Mieście, str. 10 (wyczerpane).

Brześć Kujawski.

Krótką monografią Brześcia Kujawskiego — St. Kułińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1923 — Nr. 9.

Brzeziny.

Brzeziny i jego ważniejsze zabytki — St. Cercha. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 36, 37 i 38.

Brzeżany.

Brzeżany — E. Rudominówny. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913, Nr. 13.

Z wycieczek po Brzeżanach i okolicy — B. Janusza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1914 — Nr. 17, 28, 29 i 30.

Chełmża.

Chełmża — A. Mańkowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1923 — Nr. 11.

Chęciny.

Zamek w Chęcinach — A. Dygańskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 18.

Chmielnik.

— Miasto Chmielnik (pow. Stopnicki) — T. Dybczyńskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 — Nr. 14.

Chojnice.

Chojnice — Ks. B. Makowskiego — Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1923 — Nr. 12.

Czermno.

Dwór w Czermnie — K. Kulwiecia. Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1911 — Nr. 49 i 50.

Czerwińsk.

Portal w Czerwińsku — Dr. W. Zahorskiego. Artykuł
w Ziemi, Rocznik 1910 — Nr. 31.

Czerwonogród.

Z wycieczki do Czerwonogrodu — Z. Makowskiego.
Artykuł w Ziemi, Rocznik 1926 — Nr. 13.

Ćmielów.

Zamek w Ćmielowie — T. Artykuł w Ziemi, Rocznik
1911 — Nr. 5.

Drohobycz.

**Królewskie wolne miasto Drohobycz — M. Mściwu-
jewskiego.** Monografia. Wydawnictwo Księgarni Ludowej
w Drohobycz, r. 1929 — str. 34.

Dukla.

Pałac w Dukli — Al. Janowskiego. Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1912 — Nr. 51.

Działdowo.

Działdowo — E. Sukertowej. Artykuł w Ziemi, Rocznik
1923 — Nr. 10.

Giełło.

Giełło — J. Wojciechowskiego. Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1912 — Nr. 1.

Grodno.

Grodno — J. Jodkowskiego. Dzieje miasta i zabytki Grodna. Wydawnictwo księgarni J. Zawadzkiego w Wilnie, r. 1923 — str. 119, ilustracje i plan miasta.

Gucin.

Gucin — E. Nowickiej. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1914 — Nr. 17.

Horodyszcze.

Horodyszcze — R. Horoszkiewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1926 — Nr. 4.

Inowłódz.

Inowłódz i Spała — Ks. L. Łomnińskiego. Szkic historyczny wydany nakładem autora w Lublinie, r. 1925 — str. 73 i ilustracje.

Inowrocław.

O Kujawach i Inowrocławiu — T. Panieńskiej. Inowrocław, r. 1929 — str. 40.

Iwaniska.

Iwaniska (w Opatowskim) — St. Czernika. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1926 — Nr. 8.

Jabłonna.

Jabłonna — E. Nowickiej. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 49.

Janowiec.

Janowiec — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 1.

Kartuzy.

Kartuzy — Al. Majkowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1923 — Nr. 12.

Kazimierz nad Wisłą.

Kazimierz nad Wisłą — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 3.

Kazimierz Dolny — M. Masłowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 19.

Kazimierz nad Wisłą i jego zabytki — Ks. L. Łomińskiego, Lublin, r. 1926 — str. 69.

Architektura świecka Kazimierza Dolnego — M. Masłowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 20.

Kielce.

Kielce — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 10.

Klimontów.

Klimontów Sandomierski i jego okolice — A. Bartkowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1930 — Nr. 13 i 14.

Kłobucko.

Kłobucko — M. R. Witanowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 51.

Konary.

Konary — W. L. Laskowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1930 — Nr. 8.

Koronowo.

Koronowo — K. Fiedlera. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 1.

Korzkiew.

Korzkiew — E. Sukertowej. Artykuł w Ziemi — Rocznik 1923 — Nr. 4.

Kowal.

Tablice w Kowalu — Dr. W. Zahorskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1910 — Nr. 36.

Kórnik.

Park w Kórniku — A. Wróblewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 18.

Zamek Kórnicki i jego zbiory — Dr. J. Grycza.

Krasieczyn.

Zamek w Krasieczynie — K. Rechowicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 45.

Krotoszyn.

Krotoszyn dzisiejszy i dawny — Fr. Mierniczaka. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 19.

Krupe.

Krupe — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 12.

Krzemieniec.

Wskazówki dla zwiedzających Krzemieniec i okolicę — M. Woźnowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1926, Nr. 12.

Kurozwęki.

Kurozwęki — E. Maliszewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1910 — Nr. 2.

Leszno.

Ilustrowany opis Leszna i ziemi Leszczyńskiej — Dr. B. Świdorskiego. Wydany nakł. księgarni A. Krajewicza, w Lesznie, r. 1929 — 116 ilustracyj.

Leszno Wielkopolskie — E. Sukertowej. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 6.

Lida.

Lida. — Al. Kozickiego. Artykuł w Ziemi r. 1931. Nr. 6.

Zamek w Lidzie — W. Szukiewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 46.

Lubawa.

Lubawa — Dr. M. Orłowicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1924 — Nr. 7.

Lubiń.

Lubiń Benedyktyński (Poznańskie) — W. M. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 Nr. 11.

Lwów.

Lwów — St. Wasylewskiego. Wydawnictwo Polskie— R. Węgnera. Poznań r. 1932 — str. 172 i ilustracje.

Zabytki m. Lwowa — Dr. J. Sass - Zubrzyckiego. Lwów r. 1928 — str. 148 i ilustracje.

Łask.

Łask — T. Dybczyńskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1932 — Nr. 10.

Łańcut.

Zamek w Łańcutie — W. Bogatyńskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 3.

Łódź.

Łódź, miasto pracy — E. Rosseta, r. 1929.

Łuck.

Łuck na Wołyniu — Dr. A. Wojnicza. Opis historyczno-fizjograficzny. Łuck, 1922 — str. 96 i ilustracje.

Łuków.

Łuków, miasto powiatowe — J. S. Majewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 — Nr. 15 i 16.

Miechów.

Z dziejów Miechowa — T. Włoszka. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 12 i 13.

Mienia.

Lasy Mieni (w pow. Mińsko Mazowieckim) — **N. Szczepkowskiego.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 — Nr. 7.

Międzyrzec.

Zabytki polskie w Międzyrzeczu pod Ostrogiem — **J. Stański.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 20.

Mstów.

Mstów — **M. R. Wiatanowskiego.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 15.

Muszyna.

Muszyna — **E. Jezierskiego.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 20.

Myślenice.

Myślenice — **T. Prus - Wiśniowskiego.** Szkic monografii - geograficznej. Myślenice r. 1930 — nakładem autora.

Myszyniec.

Myszyniec — **A. Chętnika.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 1.

Nałęczów.

Z przeszłości Nałęczowa — **H. Wiercieńskiego.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 37, 38, 39 i 40.

Z dziejów dawnego i współczesnego Nałęczowa — Nakładem Sp. Akc. Zakład Leczniczy Nałęczów r. 1925 — str. 230. Otrzymać można bezpłatnie w Związku Uzdrowisk Polskich, ul. Św. Krzyska 17 i w Zarządzie Zakładu Leczniczego Nałęczów, ul. Koszykowa 39 m. 3.

Niepołomice.

Niepołomice — S. Warcholika. Artykuł w Ziemi Rocznik 1910 — Nr. 29 i 30.

Nieśwież.

Nieśwież — J. Jakubowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1925 — Nr. 10—12.

Nowe Miasto.

Klasztor Kapucynów w Nowem Mieście nad Pilicą — St. Kotańca. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1919 — Nr. 36—43.

Nowogród Łomżyński.

Kościół i parafia w Nowogrodzie — A. Chętnika. Nakładem P. T. Krajoznawczego — Oddziału w Nowogrodzie. r. 1927.

Ogrodzieniec.

Zamek w Ogrodzieńcu — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 19.

Ojców.

Zamek w Ojcowie — E. Sukertowej. Przyczynek do dziejów Zamku i rodów starościeńskich w Ojcowie. Skład główny w księgarni Gebethnera i Wolffa, r. 1932 — str. 182.

Zamek w Ojcowie — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 37.

Zabytki przedhistoryczne w Okolicach Ojcowa i Miechowa — J. Czarnowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 38, 39 i 40.

Zabytki przedhistoryczne w okolicach Ojcowa i Miechowa — J. Czarnowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 191 — Nr. 38, 39 i 40.

Olesko.

Olesko — Dr. W. Antoniewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1920 — Nr. 3.

Olsztyn.

Ruiny zamku w Olsztynie — S. Rumszewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 — Nr. 15 i 16.

Opatów.

Opatów jego dzieje i zabytki — St. Kotarskiego. Wydawnictwo P. T. Krajoznawczego, Oddziału w Opatowie, r. 1932 — str. 72.

Opatówek.

Opatówek — J. Raciborskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1922 Nr. 4.

Opinogóra.

Opinogóra — E. Nowickiej. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 45.

Ostróg.

Ostróg nad Horyniem. — E. Dokowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928. Nr. 8.

Oświęcim.

Oświęcim — St. Warcholika. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1914 — Nr. 21.

Pieskowa Skała.

Pieskowa Skała i jej okolice — dr. J. Zawadzkiego. Dolina Prądnika, Grodzisko, Skała, Ojców, Korzkiew, Sąspów, Jerzmanowice, Szklary, Wierzchowie, Będkowice. Wyd. II uzupeł. Warszawa 1932 r. — str. 85 i ilustracje. Nakładem S. A. Pieskowa Skała.

Zamek w Pieskowej Skale — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 38.

Płowce.

Pomnik w Płowcach — C. Apanowicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 6.

Podgrodzie.

Zamek w Podgrodziu — Sz. Jastrzębowski. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 24.

Podhorce.

Podhorce — J. Radziwińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 3.

Podhorce — Fr. Gawelka. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1914 — Nr. 2, 3, 4, 6, 7 i 8.

Podkamień.

Klasztor w Podkamieniu — W. Fiszera. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 51.

Prużana.

Prużana i jej okolice — M. F. i U. R. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 47.

Puławy.

Puławy — E. Nowickiej. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 33 i 34.

Pułtusk.

Pułtusk — K. M. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 19.

Puszcza Marjańska.

Kolebka O. O. Marjanów w Puszczy Marjańskiej —
Al. Ratyńskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 7.

Rabka.

Rabka — **J. K.** Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 —
Nr. 11.

Rabsztyn.

Rabsztyn — **T. Dybczyńskiego.** Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1931 — Nr. 3.

Radzyń.

Radzyń — **Ks. A. Mańkowskiego.** Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1924 — Nr. 3.

Rożnów.

Rożnów (w pow. Nowosądeckim) — **Ks. Fr. Habasa.**
Artykuł w Ziemi. Rocznik 1926 — Nr. 5.

Rzeszów.

Zamek w Rzeszowie — **J. Danielskiego.** Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1931 — Nr. 15 i 16.

Siemiatycze.

Wzmianka o Siemiatyczach — **J. M. G.** Artykuł w Ziemi.
Rocznik 1913 — Nr. 8 i 9.

Sieradz.

Sieradz — **Ks. W. Pogorzelskiego.** Wydawnictwo drukarni Djecezejalnej, r. 1927, str. 157.

Sieradz — I. Piątkowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 21 i 22.

Siewierz.

Zamek w Siewierzu — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 29.

Slesin.

Krótką monografią miasta Slesina — K. Dorywalskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1914 — Nr. 18.

Słonim.

Słonim — W. Henneberga. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1925. Nr. 10—12.

Służew.

Służew — G. Styczkówny. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 13 i 14.

Smogulec.

Smogulec (w Pozańskiem) — St. Pomarańskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 14.

Smoleń.

Zamek w Smoleńcu — A. Dygasińskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 21.

Solec.

Solec — Zdrój. Artykuł w Ziemi. Nr. 10.

Spała.

Spała — Ks. L. Łomnińskiego. Krótka monografia turystyczna o Spale i okolicy, wydana nakładem autora w Łodzi, r. 1930 — str. 21.

Stanisławów.

Stanisławów i jego pamiątki z dawnych czasów — St. Gajkowskiego. Wydawnictwo księgarni B. Jasielskiego w Stanisławowie, r. 1922 — str. 32 i ilustracje.

Starogard.

Starogard — Dr. M. Orłowicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1924 — Nr. 3.

Stary Zagórz.

Stary Zagórz — W. Antoniewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1914 — Nr. 2.

Stopnica.

Stopnica — T. Dybczyńskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1928 — Nr. 14.

Sucha.

Sucha — M. Woźnowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 3.

Supraśl.

Supraśl i Bazylijański Monaster — J. Szczepkowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 13 i 14.

Swojatycze.

Pałac w Swojatyczach. — Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 10.

Szydłów.

Szydłów, miasteczko średniowieczne — T. Szydłowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 1.

Tarnów.

Tarnów i jego okolica. — Z. Simchego.. Monografia geograficzna, uwzględniająca plan wycieczek. Wydana nakładem gminy m. Tarnowa, r. 1931 — str. 304, mapki, wykresy, rysunki, rotograwjura i fotografie.

Tleń.

Kamień św. Wojciecha (pod Tleniem w Borach Tucholskich) — J. Zarnowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 20.

Tuchanowicze.

Tuchanowicze — J. Kołodziejczyka. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 6.

Tropie.

Pustelnia św. Swirada w Tropiu (w Sądeckiem) — B. Stępowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 12.

Tykocin.

Pomnik Czarneckiego w Tykocinie — Z. Glogera, artykuł w Ziemi. Rocznik 1910 — Nr. 5.

Ujazd.

Krzyżtopór — T. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. 8.

Uniejów.

Uniejów — M. R. Witanowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 18.

Warszawa.

Warszawa — Al. Janowskiego. Wydawnictwo Polskie — R. Wegnera, Poznań r. 1930 — str. 189 i ilustr.

Warszawa — Al. Lauterbacha. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”, Warszawa r. 1925 str. 231 i ilustracje.

Zamek Królewski w Warszawie — Al. Krauschara. Nakładem Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu r. 1924 — str. 73 i 57 ilustracji. Zarys historyczno-obyczajowy.

Pięć studjów o Łazienkach Stanisława Augusta — Wł. Tatarkiewicza. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Lwów — Warszawa ,r. 1925 — str. 169 i 68 ilustracji.

Wenecja.

Wenecja (w woj. Poznańskim) — K. Kłęskówny. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1932 — Nr. 8 i 9.

Wieluń.

Wieluń — Cz. Rokickiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1920 — Nr. 5—6.

Wilno.

Wilno — H. Mościckiego. Nakładem Księgarni F. Hoesicka. Warszawa r. 1922 — str. 72 i fotografie J. Bułhaka.

Wolsztyn.

Wolsztyn — R. Malskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 — Nr. 3.

Z przeszłości Wolsztyna. — J. Krasonia. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929, str. 3.

Zakroczym.

Kościół w Zakroczymiu — J. Chyczewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1932 — Nr. 8 i 9.

Założce.

Zamek w Założcach (nad Seretem) — W. Fischera. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1931 — Nr. 3.

Zamość.

Zamość, ordynacja Zamojskich i pow. Zamojski — Br. Chlebowskiego. Nakładem Księgarni Z. Pomarańskiego w Zamościu str. 60 — Krótka monografia.

Zamość gród kanclerski i hetmański. Wydawnictwo Oddziału pow. Zw. P. N. Szkół Powszechnych. Zamość, r. 1928.

Z historii architektonicznych wędrówek po Zamościu. Wydawnictwo Oddziału pow. Zw. P. N. Szkół Powszechnych. Zamość r. 1930.

Zawoja.

Monografia letniska Zawoi. Nakładem Komisji Klimatycznej w Zawoi, r. 1930, str. 48.

Złoczów.

Dzieje miasta Złoczowa. — Wydawnictwo Podolskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego.

Żelazowa Wola.

Żelazowa Wola — K. Hugo — Badera. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1932 — Nr. 3.

Zółkiew.

Zółkiew — Fr. Gawelka. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1919 — Nr. 31, 32, 33—35 i 36—43.

Żywiec.

Żywiec — miasto i powiat. — Wydane nakładem Rady pow. w Żywcu 1929 r., str. 29. Ilustrowana monografia,

ze wskazaniem na zabytki przyrody i sztuki, walory zdrowotne, krajobrazowe, etnograficzne i turystyczne.

2. Województw i powiatów:

Województwo Białostockie. — Wydane nakładem T-wa Opieki nad sztuką, kulturą i pomnikami przyrody w woj. Białostockiem. Monografia województwa wydawana zeszytami. — I. Krajobraz, r. 1930 — str. 45 i ilustracje. II. Przeszłość i zabytki, r. 1929 — str. 49 i ilustracje.

Nowogródzkie. — Praca zbiorowa, wydana staraniem P. T. Krajoznawczego pod redakcją Dr. W. Borowego, rok 1926 — str. 94 i ilustracje.

Polesie ilustrowane — pod redakcją inż. Nelarda. Monografia zbiorowa. Drukarnia Orka Brygada, Brześć nad Bugiem 1923 r. — str. 133 i ilustracje.

Historja powiatu Brasławskiego — O. Hedemanna. Nakładem Sejmiku Brasławskiego. Wilno r. 1930 — str. 490, ilustracje i mapa historyczna powiatu.

W powiecie Łuninieckim — J. Suskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1930 — Nr. 9.

Monografia pow. Złoczowskiego. — Wydawnictwo Podolskiego Tow. Turystyczno - Krajoznawczego.

Żywiec — miasto i powiat. — Wydane nakładem Rady pow. w Żywcu, 1929 r., str. 29. Ilustrowana monografia, ze wskazaniem na zabytki przyrody i sztuki, walory zdrowotne, krajobrazowe, etnograficzne i turystyczne.

3. Jezior.

Jeziora Chodeckie — L. Ostaszewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1910 — Nr. 52.

Jezioro Dryświaty — W. Szukiewicza. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1913 — Nr. 50.

Nad największem w Polsce Jeziozem (Naroczą) — T. Łopalewskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927, Nr. 24.

Jezioro Narocz — R. Danysz - Fleszarowej. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1927 — Nr. 24.

Jezioro Serafin — A. Chętnika. Kurpie. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1912 — Nr. 39.

Dwie świtezie—Dr. B. Dybowskiego. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1911 — Nr. Nr. 5, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19 i 20.

Jezioro Wigierskie. — K. Kulwiecia. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1922 — Nr. 3.

Nad jeziorem Wigierskiem — K. Kulwiecia. Artykuł w Ziemi. Rocznik 1929 — Nr. 24.

VII. SCHRONISKA TURYSTYCZNE.

A. SCHRONISKA GÓRSKIE.

Położenie i nazwa	Schronisko	Słajca noclegowa	Własność	Zagospoda- rowane, niezagospo- daruje.	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu		A d r e s
						dla człon- ków	dla nie- członków	
TATRY								
Hala Gašienicowa	1		P. T. T.	zagosp.	170	2,— 2,30	3,30	Zakopane, Hala Gašienicowa
Hala Pyszna	1		"	"	16	1,— 1,50	2,— 2,50	Zakopane, Dworzec Tatrzański
Dolina Kościeliska	1		prywat.	"				Zakopane
Dolina Pięciu Sta- wów Polskich	1		P. T. T.	"	60	1,80	3,60	Zakopane, Dworzec Tatrzański
Dolina Roztoki	1		"	"	91	1,— 1,60	1,50 3,—	Zakopane, skrytka 156
Kalatówki	1		Tatr. Tow. Narciarskie	"				Zakopane
Łysa Polana	1		prywat.	"	15			"
Morskie Oko (nowe)	1		P. T. T.	"	62	3,—	6,—	"
Morskie Oko (stare)	1		P. T. T.	"	50	1,20	1,70	"

Polożenie i nazwa	Schroniska	Stacja noclegowa	Własność	Zagospodarowane, niezagospodarowane	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu		A d r e s
						dla członków	dla nie-członków	
Polana Chochołowska	1		Warsz. Klub Narciarski	zagosp.	125	2,—	3,—	Zakopane, skrz. pocztowa 62
Zakopane (Dworzec Tatrzański)	1		P. T. T.	"	60	1 50 1,70	2,— 2,30	Zakopane, Dworzec Tatrzański
Zakopane, Dom wycieczkowy im. ks. Stolarczyka	1		P. Tow. Kraj.	"	100	1,50 2,—	3,—	Zakopane, ul. Chłubińskiego pod Kozińcem
Zakopane „Mołódów” Schronisko Turystyczne	1		Związek Pol. Naucz. Szkół Powsz.	"	60	2,— 3,—	—	Zakopane, ul. Piłsudskiego
Zakopane, Bursa Tow. Pomocy Naukowych	1		Tow. Pomocy Nauk.	"	50			Zakopane, Krupówki
Zakopane, Schronisko Śląskiej Woj. Komisji Turystycznej	1		Śląska Woj. Kom. Tur.	"		0,50		Zakopane, willa „Cieszyńska”

PIENINY:

Czorsztyn, Schron. Naucz. Szk. Powsz.	1	prywat.	zagosp.	36	2,—	Czorsztyn, p. Kluczkowice
Krościenko	1	"	"	20		Krościenko, willa Kaz. Kajana
Sromowce Niżne „Pod trzema koro- nami”	1	Śląska Woj. Komis. Tur.	"	20		Sromowce Niżne
Sromowce Wyżne „Dworek Cisowy”	1	Zw. Harcer- stwa Pol.	"	50	(,20	Sromowce Wyżne
Szczawnica	1	P. T. T.	"	58	0,50 1,—	Szczawnica, Oddz. Pieniński P.T.T.
Szczawnica Niżna	1	P. T. T.	"	43	0,50 1,—	Szczawnica Niżna, P. Marjan Kaszycz- ko
BESKIDY ZA- CHODNIE:						
Babia Góra	1	P. T. T.	"	73	0,50 1,25	Zawoja 2. schron. na Babiej Górze
Babia Góra	1	Beskiden- verein	"	50		Maków

Polożenie i nazwa	Schronisko	Stacja noclegowa	Własność	Zagospodaro- wane, niezago- spodarow.	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu		A d r e s
						dla człon- ków	dla nie- członków	
Barania Góra	1		P. T. T.	zagosp.	91	0,50 2,—	1,— 3,—	Barania Góra, p. Wisła
Biała	1		P. T. T.	"	18			Dom Żołnierza Pol.
Białnia	1		Tow. Natur- freunde w Bielsku	"	50			Bielsko
Boracza	1		Sekcja Narc. Makkabi Bielsko	"	50			Milówka
Glinne pod Pil- skiem (Korbielów)	1		P. T. T.	"	60	1,—	2,—	Korbielów, p. Je- leśnia
Gorlice		1	P. T. T.	"		3,—	6,—	Gorlice, Hotel Centralny
Hucisko		1	P. T. T.	"	15	1,50	2,50	Hucisko, p. Gąsio- rek
Klimczak	1		Beskid- verein	"	80			Bielsko

Koziniec	1	prywat.	zagosp.	12		Wisa
Leskowice	1	P. T. T.	"	20	0.50 1,—	Wadowice, ul. Ta- trzańska 48, p. Panczakiewicz
Lipowska	1	Beskiden- verein	"	20	1.50	Węgierska Górka
Magórka	1	"	"	80		Bystra
Magórka	1	"	"	60		"
Magórka	1	prywat.	"	44		"
Magóra	1	Beskiden- verein	"	48	1.50	"
Przełęcz Magóra „Klementynówka“	1	Beskiden- verein	"	45		Bielsko
Piłsko	1	P. T. T.	"	121	0.50 1,— 2,—	Jeleśnia, Korbielów Robert Sikora
Porąbka	1	"	"	8	1.50	Porabka od Kęty p. M. Knapowa
Równica	1	"	"	120	0.50 1,— 2,—	Równica, p. Ustroń
Runek	1	"	niezagosp.	20	0.75	Krynica, Od. P.T.T.

Położenie i nazwa	Schronisko	Stacja noclegowa	Własność	Zagospoda- rowane, niezagosp. spodarow.	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu		Adres
						dla człon- ków	dla nie- członków	
Rycerka Dolna		1	P. T. T.	zagosp.	10	1,50	2,50	Rycerka Dolna, pension. Poscha
Stare Wierchy	1		"	"	16	0,50 1,— 1,50	1,— 1,50 2,— 3,—	Stare Wierchy, p. Niedźwiedź, p. J. Rabciak
Salmopol	1		Beskiden- verein	"	26			Bystra
pod Skrzyczynem na Stożku	1 1		prywat. P. T. T.	niezagosp. zagosp.	16 120	1,50	3,—	" Wisła, Stożek, schron. P.T.T. (śl. Cieszyński)
Szyndzielnia	1		Beskiden- verein	"	12			Bielsko
Turbacz	1		P. T. T.	"	50	1,— 1,50	2,— 2,50	Turbacz p. Nowy Targ
Wielki Luboń	1		"	"	18	0,50 1,— 1,50	1,— 1,50 2,— 3,—	Rabka, willa "Wisła"

Zwardoń	1	P. T. T.	zagosp.		0,50 1,— 1,50 2,—	1,— 2,— 3,— 4,—	Zwardoń, schron. P. T. T.
Zwardoń	1	P. T. T. Krajcz.	"				
Żar	1	P. T. T.	"	5	1,—	2,—	Żar, p. Międzybro- dzie Bialskie, p. Pszczółkowa
BESKIDY WSCHODNIE:							
Borewka pod Sy- wulą	1	"	niezag.	12			Koło P.T.T. Kałusz
Bukowinki	1	"	"	6			Koło P.T.T. Skole
Burkut	1	"	zagosp.	64			Stacja P. T. T. Bur- kut Leśn. Państw. Żabie
Ćiuchowy Dział	1	"	"	27	2,— 1,— 0,50	3,50 2,50 1,50	Orów, p. Tustano- wice, p. M. Du- szynski
Czarna Góra	1	"	"	14	2,— 1,—	3,50 1,—	Schron. w Malman- stal p. Schodnica koło Borystawia
Dziok	1	"	"	14	1,50		Koło P. T. T. Mi- kulinżyn
Doboszanka	1	"	niezag.	40	0,50	1,—	Nadleśnictwo Ra- fajłowa

Położenie i nazwa	Schronisko	Stacja noclegowa	Własność	Zagospodarowane, niezagospodarowane,	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu		A d r e s
						dla członków	dla nie-członków	
Dolina		1	P. T. T.	zagosp.	16	1,50	2,50	Dolina, Hotel, Tel. 41
Dolina Prutca		1	"	niezag.	10	0,50		Koło P. T. T. Mi- kucyzyn
Furatyk		1	"					
na Jali	1		"	zagosp.	25	1,50	2,50	Schr. w Jali koło Ryzarni, p. Pere- hińsko
Jamna		1	"	"	4	1,—	2,—	Jamna, p. J. Tager
Jaremcze		1	"	"	36	0,50	1,—	Doboszanka, Ja- remcze
Jaremcze		1	"	"	8	1,—	2,—	Jasna Polana, Ja- remcze
Jaremcze		1	"	"	6	1,—	2,—	Jaremcze, Hotel F. Hanusa
Jaworów		1	"	niezag.	6			Jaworów, p. Kosów

Klauza Świca	1	"	zagosp.	17	1,50	2,50	Klanza Św. p. Włodzisz
Kołomyja	1	"	"	15	1,—	2,—	Kołomyja, Hotel Grand
Kosmacz	1	"	niezag.	30	0,25 0,50	0,50 1,—	Kołomyja, Pow. Zarząd Drogowy, p. Morawetz
Kosów	1	"	"	20			Kosów, Pow. Zarząd Drogowy
Kuty	1	"	"	20			Kuty, Szkoła pow.
Kuźmieniec	1	"	zagosp.	2	0,50	1,—	Gajówka Kuźmieniec, p. Perehinsko
Ludwikówka	1	"	"	4	1,50	2,50	Ludwikówka, p. Włodzisz
Ławoczne	1	"	"	4	2,—	3,—	Ławoczne, p. J. Grzeszczuk
Nadwórna	1	"	zagosp.	5	1,—	1,50	Nadwórna, ul. Dełatyńska, p. L. Grüssgott
pod Paraszka	1	"	zagosp.	10			Skole Oddz. P.T.T.

Popadja pod Czywczynem

Pokozenie i nazwa	Schronisko	Stacja noclegowa	Wlasnosc	Zagospodarowane, niezagospod.	Ilosc miejsc noclegow.	Cena noclegu		A d r e s
						dla czlonkow	dla nieczlonkow	
Porochy		1	"	zagosp.	16	0,50 1,50		Porochy, p. G. Justysz
Rozlucz	1		Wychow. Fiz. Okr. K. X.	"	80			Rozlucz
Rozanka Nizna	1		P. T. T.	niezag.	10			Skole, Oddz. P.T.T.
Sianki		1	"	zagosp.	6	1,50	2,—	Sianki, p. G. Stefaniska
Skole		1	"	"	10	2,—	4,—	Skole, Hotel Helenfelda
Slawsko		1	"	"	12	1,50	2,50	Slawsko, pensionat Troscia
Slawsko pod Kazanowcem		1	"	"	4	1,50	1,50	Slawsko, schron. P. T. T.
Slawsko	1		Karp. Tow. Narciarskie Lwowski K.	"	80	1,— 3,—		Slawsko
Slawsko	1		Sp. Czarni	niezag.	30			"

Sokoliki	1	P. T. T.	zagosp.	20	1,50	2,—	Sokoliki Górskie, p. M. Kalinowska
Sołotwina	1	"	"	14	2,— 1,—	2,50 1,50	Sołotwina, gospoda Szembunczaka
Stryj	1	"	"	4	1,50		Stryj, Hotel Dienstl
Szybeny	1	"	"	10	0,25		Szuster Klauza Szybeny, p. Żabie
Szybeny	1	"	niezag.	4			Szybeny, p. Żabie Placówka Str. Gr.
Tatarska Przełęcz	1	"	zagosp.	51	1,50	2,—	Jabłonica, p. Tata- rów
Tuchla	1	"	"	6	2,—		Tuchla, pensj. „Dora
Widnoga	1	"	niezag.				
Worochta	1	"	zagosp.	80	1,50	2,50	Worochta, Dworek Czarnohorski
Wyszków	1	"	niezag.	4			Wyszków, p. Weł- dzisz
Wyszków	1	"	zagosp.	9	0,50	1,—	"

Położenie i nazwa	Schronisko	Stacja noclegowa	Własność	Zagospoda- rowane, niezagospo- darrow.	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu		A d r e s
						dla człon- ków	dla nie- członków	
Zatokieć	1		P. T. T.	zagosp.	20	0,50	1,50	Zatokieć, p. Podbuz
Zaroślak pod Ho- werlą	1		"	"	100	1,50	2,—	Zaroślak p. Wó- rochta
na Zeteminie		1	"	niezag.	22			Skole, Koło P.T.T
Zetene		1	"	"	5			Zetene, p. Żabie post. P. P.
Zielenica		1	"	"	10			Zieleniczka ad Zielona
Zielona		1	"	zagosp.	12	1,—	2,—	Zielona p. Pasiecz- na p. Knoll
Żabie Słupiejka		1	"	"	15	1,—	2,—	Żabie Słupiejka pensj. Dichtera
Żabie		1	"	"	20	1,50	3,—	Żabie, Hotel Gertnera

B. INNE SCHRONISKA NA NIZINACH.

Polożenie schroniska i nazwa	Własność	Zagosp. Nie zagosp.	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu			Adres
				człon.	młodzież szk.	mnieź.	
Bydgoszcz	Pol. Tow. Krajozn.	zagosp.	20	1,—		0,50	Bydgoszcz, ul. Sta- szica 8
Gdańsk, Polski Dom Akademicki, Ogni- sko Wycieczkowe we Wrzeszczu	Polski Dom Akadm.	zagosp.	100				Gdańsk, ul. Heere- sanger Nr. 11-a
Gdańsk, Dom Polski dla wycieczek szk.	Gminy Polskiej	zagosp.	100		0,40 0,60		Gdańsk, ul. Wall- gasse Nr. 16-a
Grudziądz	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	28	0,50		1,—	ul. Forteczna 29, róg Nadgórnej
Kazimierz nad Wisłą	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	40	0,50	0,20 0,30	1,—	Kazimierz nad Wi- słą, Klasztor OO. Reformatów
Kraków	Polsk. Tow. Tur.	zagosp.	30	1,50	1,50	2,—	Kraków, ul. Grodz- ka Nr. 64
Kraków	Tow. Szk. Ludowej		200				Kraków, ul. Św. Anny 5

Położenie schroniska i nazwa	Własność	Zagosp. Nie zagosp.	Ilość miejsc noclegow.	Cena noclegu			Adres
				człon.	młodzież szk.	nieczł.	
Kraków, Miejski Dom Wycieczkowy			200		1,70		Kraków, Al. 3-go Maja (Oleandry)
Krzywcze Górne	Podols. Tow. Tur. Krajozn.		20				Krzywcze Górne, pow. Borszczów
Narocz	Tow. Przyjaciół Naroczy						Wilno
Ojców, Willa „Redu- ta” koło Bramy Krak.	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	70	1,50 2,—	0,50	2,50 3,—	Ojców, willa „Re- duta”
Pieskowa Skała	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	30	0,30		1,—	Pieskowa Skała, willa p. Marszał- kowej
Puck	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	64	1,—	0,50	2,—	Puck, schr. Pol. Tow. Kraj. przy Dworcu Kolejo- wym
Sandomierz	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	30	1,—	0 60	1,50	Sandomierz (Mu- zeum, Bibliote- ka)

Św. Katarzyna	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	20	0,50	w. Katarzyna, willi pp. Dziacz- kowskich pod Łysicą
Świteż	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	32	1,— 0,50 2,—	Nowogródek, inż. Puzynowski
Toruń	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	50	0,50 0,80 1,50	Toruń, ul. Przed- zamcze 9
Troki	Ligi Morsk. i Kolonj.				Troki, schr. nad jez. Galwe
Warszawa	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	20	2,— 2,— 2,50	Warszawa, ul. Ka- rowa Nr. 31
Warszawa, Gimnazjum Św. Wojciecha			40	0,50	Warszawa, ul. Hor- tensja Nr. 2
Wigry	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	60	0,50 0,50 1,— 1,— 1,— 2,—	Wigry, pow. Augu- stowski, st. kol. Płociczno
Wilno	Pol. Tow. Kraj.	zagosp.	30	0,50 0,50 0,75 1,— 1,— 1,50	Wilno, ul. Św. An- ny Nr. 13
Zaleszczyki	Podolsk. Tow. Tur. Krajozn.		20		Zaleszczyki, Semi- narium Naucz- ielskie
Zamość	Sejmik		20		Zamość, „Dom Sej- mików”

VIII. SZKOLNE SCHRONISKA WYCIECZKOWE.

Celem rozbudzenia i rozwinięcia wśród młodzieży szkolnej ruchu turystyczno - krajoznawczego Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje z „Funduszu szkolnych domów wycieczkowych” szkolne schroniska noclegowe i domy wycieczkowe, jako punkty oparcia dla wycieczek i wędrowek młodzieży szkolnej.

Wykaz szczegółowy schronisk wraz z mapą ich rozmieszczenia znajduje się w informatorze, wydawanym corocznie przez Ministerstwo (skład główny Książnica Atlas Warszawa, Nowy Świat 59).

Szkolne schroniska wycieczkowe organizowane są przede wszystkim w budynkach szkolnych szkół wszelkich typów, poza tem pewna liczba schronisk mieści się w domach wycieczkowych specjalnie na ten cel zbudowanych lub budynkach towarzystw, „popierających turystykę wogóle, a turystykę młodzieży w szczególności.

Schroniska wycieczkowe w budynkach szkolnych, bur-sach i internatach pozostają pod nadzorem i opieką dyrekcyj, względnie kierowników szkół.

Schroniska zaopatrzone są w łóżka - leżaki z materacami sprężynowymi oraz w koce i poduszki (niektóre i w sienniki), ponadto w miednice i wiadra do mycia.

Do korzystania ze schronisk mają prawo:

a) działwa i młodzież szkolna, odbywająca wycieczki w grupach pod kierownictwem nauczycieli lub kierowników organizacji wychowawczych szkolnych,

b) drużyny i zespoły wędrownie uczniów (uczenic) oraz pojedynczy uczniowie, odbywający wycieczki piesze, wioślarskie, narciarskie, kolarskie i t. p.,

c) nauczyciele, towarzyszący wycieczkom młodzieży szkolnej oraz zespoły wycieczkowe nauczycielskie.

O ile lokal schroniska jest wolny, mogą z niego korzystać wycieczki zespołowe młodzieży pozaszkolnej, nauczyciele, studenci szkół akademickich i członkowie Towarzystw Turystycznych, odbywający wycieczki turystyczne w grupach lub pojedynczo.

Po przybyciu do schroniska kierownik wycieczki (także i osoba pojedyncza, korzystająca ze schroniska) obowiązany jest wypełnić szczegółowo druk sprawozdawczy, znajdujący się na miejscu.

Opłata za jeden nocleg wynosi od 20 gr. do 1 zł. w zależności od wyposażenia schroniska.

W Województwie Białostockiem.

	łózek
Augustów — szkoła powszechna Nr. 2, ul. ks. Skorupki 31	20
Białowieża — 7 kl. publ. szkoła powszechna . . .	30
Druskieniki—publ. szkoła powszechna im. ks. Piotra Skargi, ul. Piłsudskiego 3	10
Grodno — państwowe seminarjum nauczycielskie męskie, ul. Mostowa 9	20
Morgowniki (pod Nowogrodem Łomżyńskim) Dom wakacyjny Min. W. R. i O. P.	60
Myszyniec — publ. szkoła powszechna, ul. Reymonta	20

Serwy (pow. Augustowski) Dom wakacyjny Ministerstwa W. R. i O. P.	20
Wigry — Schronisko P. T. Krajoznawczego. Miejsc ogółem 60 w tem dla młodzieży	30

W Województwie Kieleckiem:

	łózek
Bodzentyn — publ. szkoła powszechna	30
Częstochowa — publ. szkoła powszechna Nr. 1 ulica Siedmiu Kamienic 11	30
Janów (Złoty Potok) — publ. szk. powsz.	20
Kielce — 7 kl. szkoła powsz. im. M. Konopnickiej ul. T. Kościuszki 5	30
Nowa Słupia — publ. szkoła powszechna	40
Ojców — Schronisko P. T. Krajoznawczego — Willa Reduta koło Bramy Krakowskiej	30
Olkusz — publ. szkoła powszechna Nr. 2, ul. Mickiewicza 2	20
Opatów — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Kościelna 2	20
Sandomierz — 7 kl. publ. szkoła powszechna — ul. Mickiewicza	30
Skała (pod Ojcowem) — publ. szkoła powszechna	20
Sosnowiec — państw. seminarjum nauczycielskie męskie, ul. Wawel 1	40
Ujazd — publ. szkoła powszechna	20

W Województwie Krakowskiem:

Jabłonka — publ. szkoła powszechna	20
Jordanów — 7 kl. publ. szkoła powszechna im. św. Jana Kantego	10
Kalwarja Zebrzydowska — 7 kl. publ. szkoła powsz.	20

Kraków — Miejski dom wycieczkowy, Al. 3 Maja, Oleandry	218
Krościenko — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Ja- giellońska Nr. 232	30
Krynica (wieś) — publ. szkoła powszechna	20
Lipnica Mała — publ. szkoła powszechna numer domu 107	10
Lipnica Wielka — publ. szkoła powszechna im. św. Jadwigi	10
Maków — 7 kl. publ. szkoła powszechna	20
Maniowy — publ. szkoła powszechna	20
Milówka — publ. szkoła powszechna	10
Mszana Dolna — 7 kl. publ. szk. powsz. męska	20
Muszyna — 7 kl. publ. szkoła powszechna	10
Nowy Sącz — państw. gimnazjum I im. J. Długosza	20
Nowy Targ — publ. szkoła powszechna męska Plac Słowackiego 17	20
Piwniczna — 7 kl. publ. szkoła powszechna, Rynek	20
Rytro — publ. szkoła powszechna	20
Sromowce Niżne — Dom Śląskiej Woj. Komisji Tu- rystycznej	80
Szczyrk — 7 kl. szkoła powszechna w Szczyрку Dolnym	20
Witów na Podhalu — publ. szkoła powszechna	10
Zawoja — „Stolarnia” — Schronisko Śląskiej Woj. Komisji Turystycznej	25
Żegiestów — publ. szkoła powszechna	10
Żywiec — państw. gimnazjum im. M. Kopernika, ul. Słowackiego 2	20

w Województwie Lubelskiem:

Kazimierz nad Wisłą — 7 klasowa publiczna szkoła powszechna róg ul. Lubelskiej i Szkolnej	50
--	----

Lublin I. — 7 kl. publ. szkoła powszechna Nr. 3, Przedmieście Czwartek (autobusem 3)	20
Lublin 2. — Bursa przy gimn. państw. im. Zamojskie- go — ul. Królewska 11 — II p.	40
Nałęczów — Uniwersytet Ludowy im. Żeromskiego na Pałubach	20
Puławy — 7 kl. publ. szkoła powsz. Nr. 1	30

w Województwie Lwowskim:

Lwów — ul. Ormiańska 23 — I p.	50
Drohobycz — 7 kl. publ. szkoła powszechna męska ul. Zawale 14	30
Dukla — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Mic- kiewicza 108	20
Krosno — państw. gimn. męskie im. M. Kopernika ul. ks. Piotra Skargi	20
Turka — publ. szkoła powszechna	10
Żółkiew — Internat OO. Dominikanów	20

w Województwie Łódzkim:

Kalisz — Przystań wioślarska państw. gimnazjum im. Kościuszki	10
Łódź — 7 kl. publ. szkoła powszechna Nr. 1, ul. No- wotargowa 24	20
Piotrków — państw. seminarjum nauczycielskie żeń- skie — ul. Stronczyńskiego 1	20
Tomaszów - Mazowiecki — publ. szkoła powsz. Nr. 1, ul. Legionów 36	20

w Województwie Nowogródzkim:

Mir — 7 kl. publ. szkoła powszechna	10
Nieśwież — gimnazjum państwowe ul. Syrokomli 17	20

	łózek
Nowogródek — 7kl. publ. szkoła powszechna —	
Wielki Rynek 1	30
Nad Świtezią — w Schronisku P. T. Krajoznawczego	
(ogółem miejsc 32)	20

w Województwie Poleskiem:

	łózek
Brześć nad Bugiem — państw. gimnazjum im.	
Traugutta	10
Dawidgródek — 7 kl. publ. szkoła powszechna —	
ul. Słowackiego 1	20
Lubieszów — publ. szkoła powszechna, ul. Czarnie-	
kiego 23	20
Pińsk 1 — państw. gimnazjum	20
Pińsk 2 — szkolna przystań wioślarska	10

w Województwie Pomorskiem:

Brodnica — publ. szkoła powszechna męska — ul.	
Trzeciego Maja 2	20
Chełmno — 7 kl. szkoła publ. powsz., ul. 22 Stycz-	
nia 4	20
Chojnice — publ. szkoła powszechna męska, ul.	
Członkowska 23/25	20
Ciche — publ. szkoła powszechna	20
Czersk — publ. szkoła powszechna męska	20
Działdowo — publ. szkoła powszechna męska, ulica	
Dworcowa 36	20
Gdynia — publ. szkoła powszechna, ul. 10 Lutego .	100
nowy budynek	20
Gdynia — Oksywje — publ. szkoła powszechna . .	20
Gdynia — Chylonja — publ. szkoła powszechna	
nowy budynek	20

	łóżek
Gołub — publ. szkoła powszechna, ul. Zamkowa	10
Hel — publ. szkoła powszechna — ul. Wiejska 81	20
Jastarnia — Dom wycieczkowy	110
Kartuzy — 7 kl. miejska szkoła powszechna, ulica 3 Maja 14	30
Karwia — publ. szkoła powszechna	10
Orłowo — publ. szkoła powszechna	10
Ostrzyce — publ. szkoła powszechna	10
Świecie — publ. szkoła powszechna	10
Toruń — męska szkoła wydziałowa — Plac św. Ka- taryny 8	20
Wejherowo — publ. szkoła powszechna ul. OO. Re- formatów Nr. 16	20
Wiele (pod Wdzydzami) — publiczna szkoła powsz.	20
Wielka Wieś — publ. szkoła powszechna	20
Żarnowiec — publ. szkoła powszechna	20

w Województwie Poznańskim:

Bydgoszcz — państw. gimnazjum humanistyczne — ul. Grodzka 18	20
Gniezno — 7 kl. szkoła powszechna ul. ś. Jana 2a	20
Inowrocław — szkoła rolnicza Wielkopolskiej Izby Rolniczej — ul. św. Mikołaja 8	20
Kórnik — 7 kl. publ. szkoła powszechna	20
Kruszwica — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Kas- prowicza 4	20
Pleszew — 7 kl. szkoła powszechna, ul. Ogrodowa 2	20
Powidz — publ. szkoła powszechna, Rynek 12	20
Poznań — szkoła powszechna — ul. Wielkie Garba- ry 26 (ogółem łóżek 150) szkolnych	100

w Województwie Stanisławowskiem:

	łózek
Delatyn — 7 kl. szkoła powszechna, ul. Główna 54	20
Jaremcze — publ. szkoła powszechna, ul. J. Piłsud- skiego	20
Kosów — publ. szkoła powszechna żeńska, Rynek	20
Kuty — 7 kl. publ. męska szkoła powszechna	20
Mikuliczyn — publ. szkoła powszechna Nr. 2	20
Nadwórna — 7 kl. publ. męska szkoła powszechna	20
Niżniów — publ. szkoła powszechna	10
Skole — 7 kl. publ. żeńska szkoła powszechna	20
Stanisławów — publ. żeńska szkoła powszechna, ul. Szopena Nr. 1	20
Zielona (pow. Delatyn) — publ. szkoła powszechna Dom 481	10
Żabie — 3 kl. publ. szkoła powszechna — Żabie Ilcia	20

w Województwie śląskiem:

(Schroniska Śląskiej Woj. Komisji Turystycznej):

Bielsko — Bursa im. Paderewskiego, ul. Starobil- ska Nr. 3	100
Brenna — publ. szkoła powszechna Nr. 1	10
Bystra — publ. szkoła powszechna Dom Nr. 34	20
Cieszyn — szkoła powsz. im. A. Mickiewicza, plac Kościelny	23
Katowice — państw. gimnazjum, ul. Mickiewicza 13	24
Kr. Huta — gimn. państw. ul. Gimnazjalna 6	64
Pszczyna — państw. gimnazjum, ul. 3 Maja 6	20
Skoczów — publ. szkoła powszechna Nr. 2	20
Ustroń — publ. szkoła powszechna, Dom 150	20
Wisła — publ. szkoła powszechna (nowy budynek)	40

w Województwie Tarnopolskiem:

	łózek
Bilcze Złote (pow. Borszczów) — 7 kl. publ. szkoła powszechna	20
Brzeżany — państw. gimnazjum	20
Buczacz — państw. gimnazjum, ul. Słowackiego 18	20
Okopy św. Trójcy — publ. szkoła powszechna	20
Podhorce — 3 kl. publ. szkoła powszechna	20
Skałat — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Piłsudskiego 23	20
Tarnopol — publ. szkoła powszechna, ul. Lelewela 13	20
Trembowla — 7 kl. publiczna męska szkoła powszechna — ul. Mickiewicza 1	20
Uścierzko — publ. szkoła powszechna	10
Zaleszczyki — państw. seminarjum nauczycielskie męskie	30
Zbaraż — 7 kl. męska publ. szkoła powszechna im. Skrzetuskiego	20

W Warszawie:

1. 7 kl. publ. szkoła powszechna Nr. 186, ul. Czerniakowska Nr. 128	40
2. 7 kl. publ. szkoła powszechna Nr. 188, ul. Grójecka Nr. 93	40
3. państw. gimnazjum im. Batorego ul. Myśliwiecka Nr. 6	100

w Województwie Warszawskim:

Chodecz — publ. szkoła powszechna, ul. Brzeska 2a	20
Ciechocinek — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Dr. Stanisławskiego 31	30
Łowicz — bursa Seminarjum naucz.	20
Płock — publ. szkoła powszechna im. św. Jadwigi ul. Dobrzyńska Nr. 17	30

Zaborów (Puszcza Kampinoska) — publiczna szkoła powszechna	20
---	----

w Województwie Wileńskim:

Brasław — 7 kl. szkoła powszechna, ul. Kaźmieńska	20
Dzisna — państw. gimnazjum im. ks. Bramowicza .	20
Narocz — nad jeziorem we wsi Kupa	50
Troki — państw. seminarjum nauczycielskie, ulica Szkolna Nr. 6	30
Wilno — państw. gimnazjum im. Słowackiego, ul. Do- minikańska Nr. 3	60
W Naroczy, Zodziszkach i Michaliszkach nad Wilją — w szkołach powszechnych — po 10 sienników dla kaja- kowców.	

w Województwie Wołyńskim:

Kostopol — 7 kl. publ. szkoła powszechna, ul. Pił- sudskiego	30
Krzemieniec — Schronisko Liceum Krzemienieckiego	20
Łuck — państw. gimnazjum im. T. Kościuszki . . .	20
Ostróg — publ. szkoła powszechna Nr. 1 im. Sta- szica, ul. 11 Listopada 48	20
Poczajów — 7 kl. publ. szkoła powszechna w Nowym Poczajowie	20
Szach — publ. szkoła powszechna dom Nr. 497	20
Wiśniowiec — 7 kl. publ. szkoła powszechna w No- wym Wiśniowcu	20

Uwaga: Bliższe informacje o szkolnych domach wy-
cieczkowych (cena i t. p.) otrzymać można w nowym wy-
daniu — Szkolnych schronisk noclegowych — informatora
VII r. 1933 — skład główny Książnica Atlas — War-
szawa ul. Nowy Świat 59.

IX. WAŻNIEJSZE HOTELE

W MIEJSCOWOŚCIACH O ZNACZENIU TURYSTYCZNYM

Uwaga: W miastach oznaczonych: * dane o hotelach zostały sprawdzone na miejscu przez delegata Z. P. T. T.

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaz	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łózkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
AUGUSTÓW „Polski”	Kilińskiego 11	—	jest	8	3,50 do 4,00 5,00 do 6,00	
BIAŁA „Pod Czarnym Orłem”	Plac Wolności Nr. 11 (tel. 1274)	jest	jest	40	7,50 do 9,00 12,00 do 14,50	
BIAŁYSTOK „Ritz”	Kilińskiego 2 (tel. 316)	jest	jest	50	3,60 do 12,00 7,80 do 16,40	
BĘDZIN „Bristol”	Małachowskiego 24 (tel. 243)	jest	—	30	5,00 7,50	

„Warszawski”	Potockiego 3 (tel. 488)	jest	—	6	6,00 8,00	
* BIELSKO						
„Prezydent”	3-go Maja 12 (tel. 1630)	jest	jest	58	5,40 do 7,60 do	20—30 9,40 11,60
„Polski”	Piastowska 1 (tel. 1562)	jest	—	25	6,20 do 12,00 do	15—25 9,20 14,00
* BORYSŁAW						
„Europejski”	Pańska 263 (tel. 6)	jest	—	6	5,00 7,00	
BRODNICA						
„Sans-Souci”	Rynek 13 (tel. 15)	jest	jest	18	4,00 8,00	
BUSKO						
„Sanato” (Pensjonat)	—	jest	jest	46	4,50 5,70	
BYDGOSZCZ						
„Pod Orłem”	Gdańska 163 (tel. 95)	jest	jest	56	6,00 do 13,00 do	10,00 21,00
CHODZIEŻ Wlkp.						
„Centralny”	Rynek 3 (tel. 63)	jest	jest	8	5,00 9,00	
„Kościuszkowo”	Aleja Kościuszkowski 16 (tel. 97)	jest	jest	20	4,00 7,00 do	9,00
CHOJNICE						
„Centralny”	Plac Kr. Jadwigi 6 (tel. 23)	—	jest	10	3,50 do 6,00 do	5,00 9,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaż	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łóżkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
CHOJNICE						
„Engel”	Rynek (tel. 3)	jest	jest	25	5,00 do 6,00 10,00 do 12,00	
„Priebe”	Rynek 23 (tel. 191)	jest	jest	20	4,00 do 5,00 8,00 do 10,00	
CIECHOCINEK	—	—	—	100	5,00 8,00	
„Miller”						
CIESZYN						
„Pod brunatnym Je- niem”	Rynek 20 (tel. 140)	jest	—	100	7,30 10,70	
* CZĘSTOCHOWA						
„Polonia”	Piłsudskiego 9 (tel. 208)	jest	jest	42	4,50 do 8,00 9,00 do 13,00	
„Kaliski”	Piłsudskiego 1	—	jest	12	5,85 9,80	10

DROHOBYCZ

„Europejski”

DRUSKIENIKI

„Europa”

GDYNIA

„Polska Riviera”

„Dom Zdrojowy”

„Centralny”

GNIEZNO

„Centralny”

„Europejski”

„Galas”

„Lecha”

„Pod Lipami”

Kowalska 1 (tel. 277)	—	jest	16	3,60 do 9,20	6,20
(Pensjonat) Rotniczańska 6	—	—	27		
(tel. 1016)	jest	jest	71	10,50 do 16,00 do	14,00 24,00
Kamienna Góra (tel. 1532)	jest	jest	43	14,00 do 24,00	18,00
Starowiejska (tel. 1532)	jest	jest	27	7,00 do 12,00 do	9,00 18,00
Mieczysława 7 (tel. 100)	jest	jest	24	4,00 do 8,00 do	6,00 12,00
Dąbrowki 19 (tel. 295)	jest	jest	18	6,00 12,00	
Chrobrego 32 (tel. 104)	jest	jest	22	5,00 do 10,00 do	6,00 12,00
Mieczysława 9 (tel. 83)	jest	jest	14	5,00 do 9,00 do	8,00 12,00
Chrobrego 27 (tel. 355)	jest	—	4	3,20 5,60	

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaż	Ilość pokoi	Cena pokoju		Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
					z 1 łóżkiem	z 2 łózkami	
GRODNO	Dominikańska 24 (tel. 169)	jest	jest	31	4,00 do 8,00 do	7,00 9,00	
	Dominikańska 25	—	jest	14	4,00 do 6,00 do	6,00 9,00	
	Rynek 3/4 (tel. 76)	jest	jest	50	4,00 do 8,00 do	7,50 15,00	
HEL	(tel. 30)	—	jest	8	2,00 do 4,00 do	3,00 5,00	
	(tel. 15)	jest	—	32	2,50		
	(tel. 9)	jest	—	25	8,00 do 12,00 do	15,00 30,00	
INOWROCLAW	Królowej Jadwigi 34 (tel. 23)	—	—	20	5,40 do 10,80 do	6,70 13,40	

IWONICZ						
"Grażyna" (pensjonat)	(tel. 20)	—	—	15	3,00 do 4,00 do	4,00 5,50
"Zakład Zdrojowo- Kąpielowy	(tel. 3)	jest	jest	307	2,50 do 4,00 do	11,50 15,00
"Zofiówka" (pensjonat)	—	—	—	36		
JAREMCZE						
"Skrzyński"	Piłsudskiego Nr. 40	jest	jest	16	6,00 do 10,00	8,00
KALISZ						
"Francuski"	Grodzka 4	jest	jest	23	4,00 do 6,00 do	6,00 8,00
"Europa"	Al. Józefiny Nr. 3 (tel. 348)	jest	jest	32	4,00 do 8,00	6,00
"Wiedeński"	Garbarska 1	—	jest	20	4,00 do 5,00 do	4,60 6,40
KARTUZY						
"Centralny"	Parkowa 9	jest	jest	16	4,00 do 8,00 do	5,00 9,00
"Dwór Kaszubski"	(tel. 4)	jest	jest	20	4,00 do 6,00 do	5,00 8,00
"Dom Kuracyjny"	Wzgórze Wolności 17 (tel. 55)	jest	jest	20	3,00 do 5,00 do	4,00 6,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaz	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łóżkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
* KATOWICE						
„Monopol”	Dworcowa Nr. 7 (tel. 906)	—	jest	102	6,00 do 15,00 9,00 do 24,00	
„Central”	Dworcowa 11 (tel. 389)	jest	—	29	5,85 11,50	
„Savoy”	Marjacka 4/6	jest	jest	60	8,80 do 11,40 16,00 do 22,60	
„Pod złotą gwiazdą”	Starowiejska 11 (tel. 1268)	jest	—	35	3,25 do 4,00 6,00 do 7,00	10
KAZIMIERZ-DOLNY						
„Bristol”	Puławska 5	jest	jest	19	2,00 do 3,00 3,00 do 6,00	
KIELCE						
„Bristol”	Sienkiewicza 26 (tel. 224)	jest	jest	37	5,00 do 7,50 11,00 do 16,00	

KOŁOMYJA

„Berg”

„Bristol”

„City”

KONSTANCIN

„Sperber”

„Leliwa” (pensionat)

„Irena” (pensionat)

KOSÓW-POKUCKI

„Krakowski”

KOŚCIERZYNA

„Pomorski”

KRAKÓW

„Polonia”

„Francuski”

Piłsudskiego 19 (tel. 221)	jest	—	16	4,00 6,00
Piłsudskiego Nr. 3 (tel. 203)	jest	jest	10	4,00 6,00
Piłsudskiego Nr. 1	jest	—	6	4,00 6,00
Kościuszki Nr. 9	jest	jest	6	3,00 4,50
(tel. Centrala Pod- miejska I)	jest	jest	30	3,00 do 6,00 5,00 do 8,00
(tel. Centrala Pod- miejska II)	—	jest	18	
Rynek	jest	—	4	2,00 4,00
Gdańska Nr. 15 (tel. 5)	jest	jest	22	4,00 do 5,00 8,00 do 10,00
Basztowa Nr. 25 (tel. 152-90)	jest	—	80	9,00 do 11,00 14,00 do 20,00
Pijarska Nr. 13 (tel. 152-95)	jest	jest	75	11,00 do 21,00 21,00 do 25,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaż	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łóżkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
KRAKÓW						
"Saski"	Sławkowska Nr. 3 (tel. 100-37)	jest	—	62	6,00 do 10,00 10,00 do 18,00	
"Grand Hotel"	Sławkowska Nr. 5/7 (tel. 152-85)	jest	—	50	8,00 do 20,00 11,00 do 25,00	
KROSCIENKO						
"Pod Trzema Koro- nami"	Jagiellońska Nr. 142 (tel. 12)	jest	jest	10	6,00 10,00	
KRÓLEWSKA HUTA						
"Graf Reden"	Katowicka 7 (tel. 150)	—	jest	33	6,50 do 9,50 11,00 do 17,00	
KRUSZWICA						
"Gopło"	Kolejowa 24 (tel. 34)	jest	jest	5	3,00 6,00	
* KRYNICA ZDRÓJ						
"Lwigród"	Aleja Lipowa (tel. 9 i 63)	jest	jest	200	6,00 do 12,00 14,00 do 22,00	

„Zakład Zdrojowy”

(tel. 23, 45)

• KUTY

„Dom Gościnny”
S. Karczewskiego

„Engler”

LUBLIN

„Centralny”

„Europejski”

LWÓW

„George'a”

„Bristol”

„Warszawski”

„Krakowski”

„Europejski”

jest	—	79	3,00 do 9,00 8,00 do 13,50
jest	—	7	2,00 4,00
jest	jest	8	2,50 do 5,00 4,00 do 6,00
jest	—	11	5,00 8,90
jest	jest	44	4,40 do 7,40 10,00 do 14,00
jest	—	93	7,00 do 14,00 19,00 do 21,00
jest	—	49	8,50 do 11,00 12,50 do 18,00
jest	—	49	6,00 do 7,00 11,00 do 14,00
jest	—	10	7,50 do 14,50 17,00 do 20,00
jest	—	63	8,00 do 10,50 12,00 do 15,50

Pl. Króla Łokietka 5
(tel. 830)

Krakowskie Przedm.
Nr. 29 (tel. 111)

Plac Mariacki 1 (tel.
610)

Legionów Nr. 21
(tel. 3912)

Plac Bernardyński 5
(tel. 2858)

Plac Bernardyński 7

Plac Mariacki (tel.
671)

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaż	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łózkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
ŁÓDŹ „Grand Hotel”	Piotrkowska 72 (tel. 199-20)	jest	—	171	8,00 do 18,00 14,00 do 24,00	
ŁÓWICZ „Krakowski”	Rynek Kościuszki 6 (tel. 78)	jest	—	10	3,95 6,00	
„Polonia”	Rynek Kościuszki 3 (tel. 86)	jest	—	5	4,50 5,50	
ŁUCK „Savoy”	3-go Maja (tel. 249)	—	jest	10	6,00 7,00	
MIKULICZYN „Tager”	—	—	—	17	5,00 7,00	
NADWÓRNA „Witteles”	3-go Maja Nr. 61	jest	jest	7	3,50 do 4,00 4,50 do 6,00	

NAŁĘCZÓW

„Maria”	Ks. Poniatowskiego	jest	—	8	3,00 4,00
„Uciecha”	—	—	—	7	5,00 10,00
„Ukraina” (pensjonat)	—	—	jest	12	
„Warszawianka” (pensjonat)	Aleja Lipowa	—	—	17	2,00 do 3,00 3,00 do 4,00
NOWOGRÓDEK					
„Brazylija”	Mickiewicza Nr. 22	—	—	5	2,50 5,00
„Europa”	Wielki Rynek 39	—	—	14	2,00 2,00 do 4,00
„Handlowy”	Kościelna 3	—	—	12	1,50 2,50
* NOWY SĄCZ					
„Imperial”	Jagiellońska 14 (tel. 141)	—	—	20	2,50 do 4,00 5,00 do 7,00
„Polonia”	Narutowicza 4 (tel. 108)	jest	jest	14	3,00 do 5,50 6,00 do 9,00
„Zdrój”	Batorego 90	jest	jest	5	3,00 5,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaz	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łóżkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- muje
* NOWY TARG						
„Centralny”	Rynek 25 (tel. 71)	jest	jest	7	3,00 5,00	
„Herz”	Rynek 6	jest	jest	14	2,00 do 3,00 4,00 do 6,00	
„Narodowy”	Kolejowa 6 (tel. 67)	jest	jest	15	3,00 do 6,00 4,20 do 7,00	
OJCÓW						
„Goplana” pensjonat	(tel. 3)	jest	—	44	2,00 do 5,00 4,00 do 8,00	
OLKUSZ						
„Centralny”	Sławkowska Nr. 78 (tel. 71)	jest	jest	6	5,00 8,50	
ORŁOWO						
„Czerwony Dwór”	Morska (tel. 7)	jest	jest	18	6,50 do 8,50 15,00 do 17,00	

PINSK

„Angielski”

PŁOCK

„Warszawski”

POWIDZ

„Osmański”

POZNAN

„Continental”

„Monopol”

„Bazar”

„Britania”

PRZEMYŚL

„City”

„Europejski”

„Grand”

Kościuszki 2 (tel. 27)	—	jest	20	5,00 do 7,00 8,00 do 10,00
Kolegiarna 20 (tel. 77)	jest	jest	20	4,75 do 5,50 7,75 do 9,50
Warszawska 82	jest	jest	4	3,00 do 4,00
Św. Marcina 44 (tel. 2197)	—	—	96	7,00 do 12,00 15,00 do 20,00
Mielżyńskiego Nr. 21 (tel. 3422)	jest	—	82	6,00 do 10,00; 10,00 do 15,00
Al. Marcinkowskiego Nr. 10 (tel. 1962)	jest	jest	68	7,00 do 13,50 17,00 do 30,00
Św. Marcina 44 (tel. 2197)	jest	—	61	6,00 do 12,00 13,20 do 18,00
Kolejowa 4 (tel. 62)	jest	—	42	4,00 do 6,50 5,50 do 8,50
Kolejowa 5	—	jest	20	3,00 do 5,00 4,00 do 6,00
Plac Legionów 7 (tel. 152)	—	—	14	5,00 do 6,00 7,00 do 8,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaz	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łózkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
PRZEMYŚL „Przemyski”	Plac na Bramie 8 (tel. 336)	jest	jest	17	5,00 do 6,00 6,00 do 7,00	
PSZCZYNA „Pszczynski”	Piastowska 1 (tel. 11)	jest	jest	16	5,00 do 6,00 10,00 do 12,00	
PUCK „Dom Kuracyjny”	Świętopełka (tel. 37)	jest	jest	11	4,00 6,50	
PUŁAWY „Krakowski”	Lubelska 7	jest	jest	7	3,00 do 4,50 4,00 do 6,50	
RABKA Pensjonat Zakładowy H. Wieczorkowskiej	3-go Maja	—	—	30	8,00 do 11,00 16,00 do 20,00	
„Szarotka” (pensjonat)	Nowy Świat (tel. 7)	—	jest	19		
Zakład Dr. Tomczyka	(tel. 8)	—	jest	16		

RADOM					
„Europejski”	Plac 3-go Maja Nr. 3 (tel. 279)	jest	42	5,00 do 6,00 8,00 do 10,00	
RYMANÓW					
„Gwiazda” (pensionat)			20	2,00 do 3,00 3,00 do 4,00	
„Pod Matką Boską” (pensionat)			30	3,00 do 4,00 4,00 do 6,00	
SANDOMIERZ					
„Polski”	Opatowska 13		6	4,50 6,00	
SKOLE					
„Henefeld”	Piłsudskiego Nr. 78 (tel. 25)	jest	10	5,00 7,50	
SOLEC — Zdrój					
Zakład Solecki		jest	58	3,50 do 4,50 5,50 do 6,50	
SOSNOWIEC					
„Centralny”	3-go Maja 11 (tel. 415)	jest	30	5,00 7,50	
* STANISŁAWÓW					
„Warszawa”	Sobieskiego Nr. 12 (tel. 276)	jest	44	4,00 do 6,00 6,50 do 7,00	

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaż	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łózkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
STANISŁAWÓW						
„Union”	Sapieżyńska Nr. 4 (tel. 259)		jest	36	4,00 do 8,00 6,50 do 9,00	
„Centralny”	Sobieskiego 4			18	3,00 do 4,00 5,00 do 6,00	
STRYJ						
„Dienstl”	Magazyn 3 (tel. 118)			28	3,50 do 7,50 5,50 do 7,50	
„Imperial”	Mickiewicza Nr. 31 (tel. 109)		jest	12	2,50 do 3,50 3,50 do 4,50	
SUCHA						
„Reichenbaum”	(tel. 25)	jest	—	6	— 8,00 6,00 do 8,00	
SZCZAWNICA						
Zakład Dr. Kołacz- kowskiego (pensjonat)				64	4,00 do 5,00 7,50 do 8,50	

SZCZYRK (woj. Krak.)

„Beskid”

„Marja” (pensjonat)

TARNOPOL

„Fried”

Farna 3

„Podolski”

TARNÓW

„City”

TATARÓW

„Pod jeleniem”

„Pod lipą”

TCZEW

„Centralny”

„Grand Hotel”

TORUŃ

„Polonia”

jest	—	11	3,50 do 7,00 do	4,00 7,50
jest	jest	20	5,00 8,00	
		5	2,00 4,00	
jest	jest	30	3,00 do 4,50 do	4,00 6,00
jest	jest	30	6,25 10,60	
jest	jest	30	6,00 do	7,00
jest	jest	8	— 4,00	
jest	jest	24	5,00 do 12,00 do	6,00 15,00
jest	jest	15	6,00 12,00	
jest	jest	42	6,00 do 12,00 do	7,00 14,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaz	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łózkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
TREMBOWLA						
„Fischer”	(tel. 4)	jest	jest	6	4,00 do 5,00 6,00 do 7,00	
TRUSKAWIEC						
„Marysia” (pensjonat)	(tel. 9)			38		
USTRŃ						
„Beskid”		jest		10	5,00 7,00	
„Czantorja”		jest		19	2,50 do 4,00 4,60 do 6,00	
Dom Zdrojowy	(tel. 10)			30	4,00 do 4,50 6,00 do 7,00	
„Kuracyjny”	(tel. 11)	jest	jest	16	4,00 do 4,50 6,00 do 7,00	
„Równica”	(tel. 30)	jest		15	4,00 do 5,00 6,00 do 7,00	

WARSZAWA

„Bristol”

„Europejski”

„Polonia — Palace”

„Rzymski”

„Royał”

„Brühl”

„Savoy”

„Terminus”

WILNO

„St. Georges”

„Europejski”

Krakowskie Przedm. 42/44 (tel. 551-60)	jest	jest	250	12,00 do 21,00 22,00 do 26,00
Krak. Przedm. Nr. 13 (tel. 556-20)	jest	—	2 5	12,00 do 28,00 20,00 do 36,00
Jerozolimska 39 (tel. 551-40)	jest	jest	160	11,00 do 23,00 22,00 do 34,00
Marszałka Focha (tel. 545-90)	jest	jest	80	7,00 do 21,00 16,00 do 28,00
Chmielna 31 (tel. 556-80)	—	—	72	7,00 do 12,00 13,50 do 18,50
Fredry 12 (tel. 548-00)	jest	—	64	7,50 do 19,00 16,50 do 23,50
Nowy Świat 58 (tel. 638-85)	jest	—	48	6,00 do 19,00 13,00 do 21,00
Chmielna 28 (tel. 445-90)	—	—	38	9,00 do 13,00 16,00 do 17,50
Mickiewicza 20 (tel. 448)	jest	jest	63	4,00 do 10,00 9,50 do 17,00
Dominikańska 1 (tel. 548)	jest	jest	52	4,00 do 11,00 8,00 do 16,00

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaz	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łóżkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
* WISŁA „Piaśt”		jest	jest	30	3,00 5,00	
WŁOCŁAWEK „Victoria”	Przechodnia 5 (tel. 390)	jest	jest	20	5,50 8,50	
* WOROCHTA „Lena” (pensionat)	(tel. 15)	jest	jest	16	2,00 4,00	20
„Jasna”	obok dworca	jest	—	18	3,00 5,00	
„Warszawianka”	(tel. 3)	—	—	24	2,00 4,00	
* ZAKOPANE „Bristol”	Bulwary Słowackiego (tel. 315)	jest	jest	75	6,00 do 9,00 10,00 do 16,00	10

"Pod Gewontem"	Krupówki 1 (tel. 488)	—	—	24	2,50 do 5,00 5,00 do 8,00	20
"Sport"	Krupówki 46 (tel. 629)	jest	—	20	5,00 do 8,00 8,00 do 12,00	10
"M. Still"	Krupówki 35 (tel. 335)	—	—	18	4,00 do 6,00 8,00 do 9,00	20
* ZALESZCZYKI						
"Geringer"	Rynek 9	jest	jest	2	1,00 do 2,00 2,00 do 3,00	20
"Centralny"	Sobieskiego 8—9	jest	jest	6	3,00 do 5,00	
"Roller"	Sobieskiego Nr. 15	—	—	5	3,00 5,00	
"Sternberg"	Rejtana 2	jest	—	4	3,00 do 4,00	
"Warszawa"	Rynek 7	właścicielka odmówiła informacji;				
ZAWOJA						
"Brüllówka"		jest	jest	22	1,50 do 2,50 3,00 do 5,00	
"Stanisława"		jest	jest	26	2,00 do 4,00 4,00 do 10,00	

Miejscowość i nazwa hotelu	Adres	Restauracja	Garaż	Ilość pokoi	Cena pokoju z 1 łóżkiem z 2 łóżkami	Członkowie Z. P. T. T. za okazaniem legitymacji otrzy- mują zniżki %
ZEGIESTÓW Dom Zdrojowy „Karolówka” „Zdrój” „Żegotka”	(tel. 1)	jest	jest	70	7,50 do 11,00 9,00 do 14,00	
				50	2,50 do 4,50 3,50 do 9,50	
				34	3,50 do 5,50 4,50 do 8,00	
		jest		40	2,50 do 4,50 5,00 do 9,50	
ZYWIEC „Polonia”	Kościuszki (tel. 56)	jest	jest	16	6,00 do 8,00 11,00 do 13,00	

X. PRZEPISY DOTYCZĄCE ZNIŻEK KOLEJOWYCH

1. Zniżki indywidualne.

a. Członkowie towarzystw turystycznych należących do Związku Polskich Towarzystw Turystycznych, przy przejazdach w celach turystycznych w wagonach klasy I, II i III pociągów osobowych i pośpiesznych mogą korzystać na podstawie członkowskich legitymacyj wzoru ustalonego z 33 i 1/3 proc. zniżki od opłat według taryfy normalnej, przyczem przypadającą za przejazd należność w klasie III zaokrągla się wzwyż do najbliższej liczby podzielnej przez 10; w klasie II należność wynosi 1 i pół krotną, a w klasie I 2 i pół krotną należność za przejazd w klasie III.

Ulgę powyższą stosuje się między stacjami:

Będzin Miasto, Białystok, Bielsko, Bochnia, Borysław, Brześć n. B., Bydgoszcz, Chorzów, Cieszyn, Częstochowa, Czortków, Dąbrowa Górnicza, Drohobycz, Grodno, Grudziądz, Jarosław, Jasło, Kalisz, Kałusz, Katowice, Kielce Kołomyja, Konin, Kraków, Królewska Huta, Lublin, Lwów, Łuck, Łódź, Nadwórna, Nowy Sącz, Ostrów Wlkp., Pełplin, Piotrków, Poznań, Przemyśl, Radom, Równe, Rybnik, Rzeszów, Sambor, Skoczów, Sosnowiec,

Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Tarnów, Toruń, Warszawa, Wilno, Włocławek, Zawiercie i Żywiec
z jednej strony
a stacjami:

Augustów, Biała Lipnik, Białowieża, Brasław, Brodnica, Brosznów, Brzeżany, Bystra, Chabówka, Chęciny, Chojnice, Ciechocinek, Cieszyn, Czarniecka Góra, Delatyn, Dolina, Druskieniki, Dukszty, Germanówka, Gniezno, Goczałkowice — Zdrój, Gorlice, Gdynia, Grybów, Hel, Horyniec, Hrebenów, Hucisko, Inowrocław, Iwanie Puste, Iwonicz, Jaremcze, Jastrzębie — Zdrój, Jaworze — Jasienica, Jeleśnia, Jordanów, Kartuzy, Kielce, Kolibki, Kołomyja, Konin, Kościerzyna, Krokowo, Kruszwica, Krynica Krzemieniec, Landwarowo, Leosia, Lubień Wielki, Ławoczne, Łowicz, Łyntupy, Maków, Mikuliczyn, Miłówka, Mszana Dolna, Muszyna, Nadworna, Nałęczów, Nowojelnia, Nowy Targ, Obłaziec, Olkusz, Ołyka, Orłowo, Osielec, Ostrowiec n. Kamienną, Pińsk, Pionki, Piwniczna Płociczno, Polana, Poronin, Postawy, Puck, Puławy, Rabka, Raycza, Rymanów, Rytro, Sandomierz, Sianki, Skoczów, Skole, Sławsko, Słonim, Stary - Sącz, Sucha, Suwałki, Synowództwo-Wyższe, Szamotuły, Tama Brodzka, Tatarów, Tleń, Truskawiec - Zdrój, Tuchla, Tuchola, Turka n/Stryjem, Ustroń, Wadowice, Wąchock, Wejherowo, Węgierska Górka, Wieliczka, Wielka-Wieś (Hallerowo), Wieżyca, Wilkowice - Bysta, Wisła, Włodawa, Worochta, Woronienka, Worwoliniec, Zakopane, Zaleszczyki, Zwardoń, Żegiestów - Zdrój i Żywiec,

z drugiej strony o ile odległość przejazdu w danej relacji wynosi co najmniej 30 km.

Legitymacje wymienione w punkcie a) wydają sekretarjaty towarzystw należących do Z. P. T. T., oraz ich oddziałów miejscowych.

Legitymacje są ważne tylko z nalepką bieżącego roku kalendarzowego, które to nalepki wydają również sekretarjaty towarzystw związkowych.

b) Członkowie Polskiego Związku Narciarskiego przy przejazdach z nartami w celach sportowych w wagonach klasy I, II i III pociągów osobowych i pośpiesznych mogą korzystać na podstawie członkowskich legitymacji wzoru ustalonego z 25 proc. zniżki od opłat według taryfy normalnej.

Ulgę powyższą stosuje się w czasie od dn. 1 grudnia do 30 kwietnia przy przejazdach pomiędzy stacjami:

Będzin, Będzin Miasto, Biała - Lipnik, Biała Podlaska, Bielsko, Borysław, Brzeszcze-Przystanek, Brzeziny Śląskie, Bydgoszcz, Chabówka, Chebzie, Chorzów, Chrzanów, Chyrów, Cieszyn, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Drohobycz, Dziedzice, Gdańsk, Gdynia, Gołonóg, Grybów, Hajduki, Hel, Iwonicz, Jasło, Jastarnia, Kałusz, Katowice, Katowice - Ligota, Kazimierz, Kielce, Knurów, Kołomyja, Kraków, Kraków - Bonarka, Kraków - Płaszów, Kraków-Podgórze, Krosno, Królewska Huta, Krynica, Krzemieniec, Limanowa, Lublin, Lwów, Łańcut, Łazy, Łódź Fabryczna, Łódź Kaliska, Maczki, Mikołów, Mysłowice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Nowy Zagórz, Orzesze, Oświęcim, Poznań, Przemyśl, Przeworsk, Pszczyna, Puck, Ruda Śląska, Rybnik, Rybnik — Paruszwiec, Sambor, Sanok, Sianki, Siemianowice śl., Skawina, Skole, Sosnowiec, Stanisławów, Stary Sambor, Stary Sącz, Strzemieszyce Radomskie, Strzemieszyce Warszawskie, Stryj, Szarley, Szczakowa, Szopienice, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tarnów, Truskawiec — Zdrój, Trzebinia, Wadowice, Warszawa, Wilno, Wiśła, Wodzisław, Zakopane, Zawiercie, Ząbkowice, Żegiestów — Zdrój i Żywiec,

z jednej strony

à stacjami:

Andrychów, Babi Dół, Biała Lipnik, Bielsko, Bobowā, Borysław, Broszniów, Bystra, Chabówka, Chyrów, Cieszyn, Czarny Dunajec, Delatyn, Dora, Grodziec na śl., Grybów, Horyniec, Hucisko, Iwonicz, Jamna, Jaremcze, Jaworze-Jasienica, Jeleśnia, Jordanów, Kalwarja, Kalwarja Zebrzydowska, Kartuzy, Kęty, Komańcza, Kościerzyna, Kozy, Kraków, Krzeszowice, Krynica, Lachowice koło Żywca, Lesko, Limanowa, Lwów, Ławoczne, Łodygowice, Łojowa, Łupków, Maków, Mikuliczyn, Mikuszowice, Miłówka, Mucharz, Muszyna, Nadwórna, Nałęczów, Nowy Sącz, Nowy Targ, Osielec, Piwniczna, Podleśniów, Polana, Poronin, Przemyśl, Ptaszkowa, Puławy, Rabka, Radziechowy Wieprz, Raycza, Rozłucz, Rytro, Sianki, Skole, Sławsko, Słoboda Rungórska, Skawce, Sokolniki, Sól, Stary Sącz, Stróże, Sucha, Synowództwo Wyżne, Tatarów, Tuchla, Truskawiec — Zdrój, Ustroń, Ustrzyki, Wapiennica, Węgierska - Górka, Wieżyca, Wilkowice, Wilno, Wisła Worochta, Woronienka, Zakopane, Zwardoń, Żegiestów-Zdrój, Żukowo, Żywiec,

z drugiej strony, o ile odległość przejazdu w danej relacji wynosi co najmniej 30 klm.

Nadto członkowie Związku mogą korzystać w ciągu całego roku z ulg przewidzianych w ustępie a) na podstawie swych legitymacyj członkowskich.

c) Z ulg taryfowych przy przejeździe powrotnym z uzdrowisk krajowych, wymienionych w urzędowym rozkładzie jazdy mogą korzystać osoby, powracające z tych uzdrowisk po pobycie w nich w celach odpoczynkowych lub leczniczych, w klasie I, II i III pociągów osobowych i pośpiesznych. Ulga ta wynosi w czasie od 15 marca do 30 czerwca oraz od 1 października do 15 grudnia — 80

proc. zniżki, w pozostałych okresach czasu — 50 proc. zniżki.

Bilety ulgowe nabywa się na podstawie zaświadczeń wydanych przez zarządy zdrojowisk lub uzdrowisk, względnie komisje uzdrowiskowe, a w braku w danej miejscowości tych instytucji, przez zarządy gmin.

Zaświadczenie takie ma zawierać potwierdzenie, że dana osoba przebywała w uzdrowisku w celach leczniczych lub wypoczynkowych bez przerwy w ciągu conajmniej 10 dni.

d) Ponadto wprowadzone są tak zwane „bilety okręgowe” wszystkich trzech klas z terminem ważności na dni 15, na miesiąc, na pół roku, oraz na cały rok, na poszczególne lub wszystkie dyrekcje kolejowe, za zniżoną opłatą.

e) Przy przejazdach na wycieczki świąteczne do miejsc wycieczkowych na niedziele i święta wprowadzone są bilety wycieczkowe powrotne klasy II i III pociągów osobowych. Bilety takie wydaje się na odległość do 150 klm. w relacjach ustalonych przez kolej, a podanych do wiadomości publicznej przez wywieszenie ogłoszeń na stacjach, w niedziele i święta, oraz w soboty i dni przedświąteczne.

2. ZNIŻKI PRZY PRZEJAZDACH GRUPOWYCH.

a) Członkowie zalegalizowanych towarzystw, związków (turystycznych) przy przejazdach turystycznych grupami (conajmniej 8 osób) w wagonach wszystkich klas pociągów osobowych i pośpiesznych mogą korzystać z 33 i 1/3 proc. zniżki od opłat według taryfy normalnej, o ile odległość przejazdu w jedną stronę wynosi conajmniej 30 klm.

b) Zbiorowe wycieczki szkolne wychowawców bez różnicy płci i wieku, wszelkich zakładów naukowych, państwowych lub prywatnych, którym przyznane są prawa zakładów naukowych państwowych, jak również towarzy-

szący im personel nauczycielski przewozi się we wspólnych wycieczkach conajmniej 8 osób, bez względu na odległość, w wagonach klasy trzeciej pociągów osobowych, objętych rozkładem jazdy za połowę normalnej opłaty taryfowej.

Dla uczniów poniżej lat 10 wydaje się bilety za opłatą $\frac{1}{4}$ taryfy normalnej.

Przy wycieczkach wychowanców szkół powszechnych lub średnich na każdym dziesięciu płacących uczniów jednego niezamożnego ucznia przewozi się bezpłatnie.

**XI. PRZEPISY,
DOTYCZĄCE PRZEKRACZANIA GRANICY.
PRZEPISY O PASZPORTACH
NA WYJAZD ZAGRANICĘ**

1) Na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1932 r. (D. U. z dnia 7 maja 1932 r. Nr. 38), zamieniającego ustawę z dnia 17 lipca 1924 roku, dowody osobiste (paszporty) wymagane do wyjazdu zagranicę podlegają opłacie, którą ustala Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Paszporty dyplomatyczne i służbowe wolne są od opłaty.

Paszporty i świadectwa, wydawane robotnikom, emigrantom oraz osobom, udającym się zagranicę w celach zarobkowych, wolne są od opłaty.

Paszporty dla osób, udających się zagranicę:

- a) w celach handlowych i przemysłowych,
- b) celem kształcenia się lub celem prowadzenia badań naukowych,
- c) celem leczenia się, o ile chory jest niezamożny i o ile leczenie się zagranicą jest bezwzględnie konieczne,

d) celem uczestniczenia w zebraniach międzynarodowych, w zjazdach naukowych, zawodach sportowych i t. p.

e) w celach społecznych.

podlegają opłacie, która wynosi w przypadkach, wymienionych w p. a) 25 proc., zaś w przypadkach, wymienionych w p. b) c) d) i e) — 20 proc. opłaty, ustalonej przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, na podstawie artykułu 1 ustęp 1.

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 7 maja 1932 (Dz. Ust. z dn. 7 maja 1932 Nr. 38/397), ustala na mocy wyżej przytoczonego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1932 opłaty za paszport na wyjazd zagranicę z terminem ważności do jednego roku, które wynoszą:

- § 1. a) za paszport, uprawniający do jednorazowego wyjazdu zagranicę, względnie za każde zezwolenie na ponowny wyjazd zł. 400.—
- b) za paszport, uprawniający do wielokrotnych wyjazdów zagranicę „ 1600.—
- c) za paszport, uprawniający do jednorazowego wyjazdu zagranicę w celach przewidzianych w p. a) art. 2 rozp. Prez. Rzeczp. z d. 30.IV.32, względnie za każde zezwolenie na ponowny wyjazd „ 100.—
- d) za paszport ulgowy, uprawniający do wielokrotnych wyjazdów zagranicę w celach, o których mowa pod c) „ 400.—
- e) za paszport, uprawniający do jednorazowego wyjazdu zagranicę w celach

przewidzianych w p. b), c), d) i e) art.
2 rozp. Prez. Rzecz. z dn. 30.IV.32
względnie za każde pozwolenie na
ponowny wyjazd

80.—

f) za paszport ulgowy, uprawniający
do wielokrotnych wyjazdów zagra-
nicę w celach, o których mowa
pod a)

320.—

g) za paszport, w celach żeglarskich i
lotniczych

3.—

§ 2. Opłaty ulgowe, przewidziane w § 1 ust. 1 p. c)
i d) będą stosowane przez Powiatowe Władze Admini-
stracji Ogólnej po stwierdzeniu potrzeby wyjazdu w celach
handlowych lub przemysłowych przez wojewódzkie wła-
dze przemysłowe, a w m. st. Warszawie przez Komisarjat
Rządu (Oddział Przemysłowy).

§ 3. Opłaty ulgowe przewidziane w § 1 ust. 1 p. g)
będą pobierane przez Powiatowe Władze Administracji
Ogólnej tylko od:

- a) żeglarzy, o ile pływają na statkach zapisanych
w przystaniach, znajdujących się na obszarze pań-
stwa polskiego;
- b) pilotów, zatrudnionych na statkach obcokrajo-
wych;
- c) pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Linje
Lotnicze” LOT, jeżeli wyjeżdżają w sprawach
związanych z lotnictwem.

Paszporty te upoważniają do wielokrotnego przekra-
czania granicy drogą wodną (powietrzną).

§ 4. 1) Opłaty ulgowe, przewidziane w § 1 ust. 1
w punktach e) i f) będą stosowane przez powiatowe wła-
dze administracji ogólnej względem osób, udających się
za granicę w celach:

- a) kształcenia się w szkołach średnich, ogólnokształcących, zawodowych i wyższych na podstawie dowodów, stwierdzających przyjęcie do danego zakładu, lub studjowania w danym zakładzie, względnie dowodu uzależniającego przyjęcie od osobistego zgłoszenia się.
- b) prowadzenia badań naukowych na podstawie zaświadczeń władz i instytucji państwowych, organizacji naukowych lub naukowo-zawodowych,
- c) leczenia się, o ile dana osoba przedstawia zaświadczenie, stwierdzające konieczność przeprowadzenia kuracji zagranicą wystawione przez lekarza powiatowego, a powiatowa władza administracji ogólnej w porozumieniu z właściwym urzędem skarbowym stwierdzi jej niezamożność,
- d) towarzyszenia niezdolnej osobie chorej, o ile konieczność opieki w podróży jest stwierdzona przez lekarza powiatowego,
- e) uczestniczenia w zebraniach międzynarodowych, zjazdach naukowych, zawodach sportowych i t. p. jakoteż w celach reprezentacyjno propagandowych, uczestniczenia w wycieczkach (pielgrzymkach), zwiedzania wystaw i urządzeń zagranicznych — oraz w celach społecznych, o ile dane osoby nie są delegowane przez instytucje państwowe — na podstawie decyzji Ministerstwa Skarbu.
- f) społecznych, o ile osoby te delegowane są przez instytucje państwowe.

2) Osoby wyjeżdżające zagranicę w celach wymienionych w ustępie 1, punktach a), b) i f) mogą być zupełnie zwolnione od opłat paszportowych według uznania wojewody (komisarza rządu) w porozumieniu z prezesem Izby Skarbowej, osoby zaś wyjeżdżające zagranicę w ce-

lach, wymienionych w punkcie e) mogą być zwolnione od opłat paszportowych na podstawie decyzji Ministerstwa Skarbu.

OPLATY STEMPOWE.

Podanie o wydanie paszportu uprawniającego do wyjazdu zagranicę podlega opłacie stempłowej w wysokości zł. 5.— oraz po 50 groszy od każdego załącznika (art. 145 u. o. s.). Świadczenia od których złożenia urząd, załatwiający takie podanie, uzależnia decyzję, podlegają zasadniczo opłacie w wysokości zł. 5.— (art. 154 u. o. s. w brzmieniu ust. z d. 18.III.1932).

Podanie o wydanie zezwolenia na otrzymanie paszportu zagranicznego przez osobę, podlegającą powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej, oraz zezwolenie wydane na skutek tego podania, są wolne od opłat stempłowych na mocy art. 142 p. 3, względnie art. 160 p. 1 u.o.c. z dn. 1.VII.1926 (Dz. Ust. Nr. 98/570/26).

Świadczenie niezdolności wydane przez władzę policyjną osobie, ubiegającej się o paszport ulgowy lub bezpłatny, podlega zasadniczo opłacie stempłowej przewidzianej w art. 154 u. o. s. w wysokości zł. 5.—. Tylko wówczas, gdy istnieją warunki wydania paszportu ulgowego i zarazem uiszczenie powyższej opłaty nie jest możliwe bez dotkliwego uszczerbku majątkowego, może być świadectwo niezdolności wydane bez pobrania tej opłaty. (art. 160 p. 1 w związku z art. 142 p. 17 u. o. s. z dn. 1.VII.1926 r.).

Ministerstwo Skarbu wyjaśniło okólnikiem z dn. 14 października 1931 r. L. D. V. 17868/1, że maksymalną granicę, powyżej której osobę ubiegającą się o paszport należy uważać za zamożną, stanowi: co do osób samotnych

roczny dochód w kwocie zł. 7.200.—, co do osób, utrzymujących rodzinę, roczny dochód w kwocie zł. 9.600.—, a wogóle majątek o wartości zł. 30.000.—.

Poza opłatami, przewidzianymi powyżej przytoczonymi rozporządzeniami, opłatami na koszt blankietów paszportowych oraz opłatami stemplowymi od podań i załączników, nie wolno pobierać żadnych innych opłat na jakikolwiek cel przy wydawaniu paszportów (§ 11).

**PRZEKRACZANIE
GRANICY POLSKO-CZECHOSŁOWACKIEJ
PRZEPUSTKI TURYSTYCZNE
(legitymacje konwencyjne).**

Członkowie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w ciągu całego roku, a członkowie Polskiego Związku Narciarskiego w sezonie zimowym, t. j. od 1 grudnia do 30 kwietnia, na nartach lub z nartami, mają prawo przekraczania granicy polsko - czechosłowackiej w pasie turystycznym na mocy legitymacji członkowskich ustalonego typu, zaświadczonych przez władze administracyjne I. instancji oraz odnośne urzędy konsularne.

(Patrz: protokół krakowski z dn. 6 maja 1924 r. — Dz. U. z dnia 31 grudnia 1925 Nr. 133/952, konwencja turystyczna z dn. 30. V. 1925—Dz. U. z dn. 11 czerwca 1926 Nr. 57/333, oraz protokół spisany 9, 10, 11 marca 1926 r. w Krakowie w sprawie przepisów wykonawczych do konwencji turystycznej z dn. 30 maja 1925 r.).

Pas turystyczny oznaczony jest w legitymacjach Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego.

Takie same uprawnienia przysługują członkom Klubu Ceskoslovenskych Turystu i Svazu Ceskoslovenskych Lyžaru.

Uwaga: a) Zatwierdzenie przepustek turystycznych (legitymacji konwencyjnych) tak przez władze I. instancji, jak i urzędy konsularne otrzymuje się bezpłatnie (art. XVI, ustęp 6 Anexu A protokołu z dn. 6. V. 1924 oraz art. 4 konwencji z dn. 30. V. 1925).

b) Zatwierdzenie tych legitymacji jak również i podanie o zatwierdzenie nie podlegają opłacie stemplowej (art. 154 ust. 2 u. o. s. z dn. 1.VII.1926).

LEGITYMACJE TATRZAŃSKIE.

Osobom, które w sezonie letnim lub zimowym zamieszkują w jednej z miejscowości klimatycznych tatrzańskich, wolno przekraczać granicę polsko - czechosłowacką i zatrzymywać się w letniskach tatrzańskich, położonych na obszarze Czechosłowacji, w ciągu 3 miesięcy na podstawie t. zw. „legitymacji tatrzańskiej”.

Osoby zaś, które zamieszkują we wspomnianych miejscowościach tylko chwilowo (turyści) mogą otrzymywać legitymacje tatrzańskie z ważnością na 6 dni.

Legitymacje tatrzańskie wydają: Starostwo w Nowym Targu, Zarząd Uzdrowiska w Zakopanem, Komisja Klimatyczna w Szczawnicy i Komisarjat Straży Celnej w Krościenku.

Uwaga: Legitymacje tatrzańskie wydawane są tylko za zwrotem własnych kosztów (Art. XVI ust. 6 Anexu A do protokołu krakowskiego z dnia 6. V. 1924).

LEGITYMACJE ZBIOROWE DLA WYCIECZEK SZKOLNYCH.

Właściwe władze administracyjne I instancji mogą wydawać specjalne legitymacje zbiorowe dla wycieczek szkolnych na przeciąg 6 dni, upoważniające do swobodne-

go ruchu w pasie turystycznym, z zastrzeżeniem, że kierownik wycieczki wykaże się poświadczeniem dyrektora szkoły i dołączeniem listy imiennej uczestników wycieczki, oraz legitymacją osobistą, o której mowa w ustępie o przepustkach turystycznych (legitymacjach konwencyjnych), wydaną przez Polskie Tow. Tatrzańskie lub Polski Związek Narciarski. (Art. 5 Konwencji z 30 maja 1925).

BESKIDÓWKI.

Na mocy porozumienia starostów powiatów, położonych po obydwóch stronach granicy na Śląsku Cieszyńskim, członkowie towarzystw turystycznych, mających siedzibę w tychże powiatach, o ile są przynależnymi do gmin śląskich, mogą w niedziele i święta oraz w dni poprzedzające je, przedsięwziąć wycieczki także po drugiej stronie granicy wyłącznie na Śląsku Cieszyńskim, za przepustkami zwanymi „beskidówki”.

Prawo to zostało przyznane po stronie polskiej Oddziałom Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Towarzystwu „Beskidenverein” w Bielsku i Cieszynie, po stronie zaś czeskosłowackiej kilkunastu Oddziałom Klubu Czeskosłowackich Turystów, mających siedzibę w miastach Śląska Cieszyńskiego, Towarzystwu „Beskidenverein” w Morawskiej Ostrawie oraz Polskiemu Towarzystwu Turystycznemu „Beskid Śląski” w Orłowej.

Konwencja z dn. 30 maja 1925 r., art. 11 pozostawiła porozumienie powyższe w mocy.

MAŁY RUCH GRANICZNY

Ludność, stale mieszkająca w pasie pogranicznym polsko - czeskosłowackim, może korzystać z ułatwień przy przekraczaniu granicy, które są przewidziane w konwen-

cji o małym ruchu granicznym z dn. 30 maja 1929 r. (Dz. U. Nr. 43/263/26, rozp. wykon. Dz. U. Nr. 82/720/27).

Uwaga: Podania o wydanie świadectw na przekroczenie granicy wolne są od opłaty stemplowej.

PRZEKRACZANIE GRANICY POLSKO-RUMUŃSKIEJ.

Dotąd konwencja o ruchu turystycznym z Rumunją nie została zawarta, natomiast została zawarta konwencja o małym ruchu granicznym 7 grudnia 1929 r. (Dz. U. z dn. 15.VII.1931 Nr. 61/492), na mocy której ludność stale zamieszkała w pasie nadgranicznym rumuńskim może korzystać z ułatwień przy przekraczaniu granicy polsko-rumuńskiej.

XII. TURYSTYKA SAMOCHODOWA I PRZEPISY RUCHU DROGOWEGO.

Wyruszając na wycieczkę automobilową po kraju, należy zasięgnąć uprzednio informacji w stowarzyszeniach społecznych, zajmujących się samochodowym sportem i turystyką.

Są to mianowicie Automobilkluby oraz Polski Touring Klub, wymienione na str. 19.

Stowarzyszenia te posiadają zorganizowany aparat do udzielania wszelkich informacji, marszrut, wskazówek praktycznych, — mają na składzie po ulgowych cenach mapy i przewodniki, które można nabyć również w księgarniach.

Mapy drogowe Polski posiadamy dobre, wydane w kraju, nie potrzeba więc korzystać z takich map wykonywanych zagranicą.

W czasie jazdy samochodem po Polsce należy przestrzegać przepisów jazdy, szczegółowo objętych w rozporządzeniu Min. Komunikacji i Min. Spr. Wewn. z dnia 15.I.33 r. (D. U. R. P. Nr. 9 z r. 1933 p. 55).

Główne przepisy sprowadzają się do następujących zasad:

Samochód musi posiadać dowód rejestracyjny, wydany przez właściwą władzę wojewódzką, a kierowca musi mieć pozwolenie na prowadzenie pojazdu, wydane również przez wojewódzką władzę. Oba te dokumenty muszą zawsze znajdować się w czasie jazdy pod ręką w celu okazywania ich na żądanie funkcjonariuszów, upoważnionych do kontrolowania ruchu drogowego.

Z nastaniem zmroku muszą być zapalone przednie reflektory oraz tylna latarka czerwona, oświetlająca równocześnie tylny numer rejestracyjny. W miastach i osiedlach, posiadających dostateczne oświetlenie publiczne, reflektorów palić nie wolno, ale muszą być zapalone przednie latarnie.

W miastach i osiedlach tłumik musi być zamknięty, a szybkość jazdy nie może przekraczać 40 klm. na godzinę. W terenie otwartym szybkość nie jest ograniczona normą cyfrową, lecz kierowca musi szybkość normować w ten sposób, aby bezpieczeństwo publiczne nie było zagrożone, a przede wszystkim żeby panował w każdej sytuacji nad pojazdem.

Na skrzyżowaniach dróg należy dawać pierwszeństwo pojazdom, — nietylko samochodom, ale nawet konnym, — nadjeżdżającym z prawej strony. W niektórych wielkich miastach, np. w Warszawie, pierwszeństwo przejazdu, posiada pojazd jadący ulicą główną, a za główne ulice uważa się te, na których są linje tramwajowe.

Zasadniczy przepis jazdy każe jechać w Polsce prawą stroną drogi, a wyprzedzać na lewo. W Europie pozostało tylko kilka krajów, w których dotąd jeździ się lewą stroną, a wyprzedza na prawo. Są to: Austria (z wyjątkiem Burgenlandu), Czechosłowacja, Węgry, Anglia i Szwecja.

W wielkich miastach należy specjalnie uważać na znaki, dawane przez regulujących ruch policjantów, a w Warszawie na znaki świetlne na skrzyżowaniu wielkich arterji.

Drogowskazy w osiedlach i na skrzyżowaniach dróg ułatwiają orientację, a należycie rozstawione staraniem i kosztem Automobilklubu Polski trójkątne znaki ostrzegawcze, powszechnie znanego międzynarodowego typu, zawczasu wskazują, gdzie należy zachować specjalną ostrożność.

Co się tyczy **międzynarodowego ruchu automobilowego**, to stanowi on na zachodzie Europy potężny i stale rosnący czynnik gospodarczy. Dość powiedzieć dla przykładu, że ilość obcych samochodów, przybywających do Szwajcarji, wynosiła w r. 1927 — 78.904 sztuki, w roku 1930 już 163.577, a w roku 1931 — 176.673 sztuki, czyli o 13.000 więcej niż w poprzednim, pomimo kryzysu, dającego się i tam bardzo odczuwać.

Polska bierze narazie niewielki udział w międzynarodowej turystyce samochodowej, ale jednak postęp jest widoczny. Coraz więcej samochodów z obcemi znakami rejestracyjnemi widuje się u nas, a **samochody** z dodaną do polskich znaków rejestracyjnych owalną **tabliczką z literami PL** coraz częściej pojawiają się na drogach zagranicą.

Taka tabliczka stwierdza polską przynależność państwową samochodu, i należy w nią zaopatrzyć polski samochód przed wyjazdem zagranicę, zgodnie z postanowieniami konwencji międzynarodowej o ruchu samochodowym, podpisanej w Paryżu dn. 24 kwietnia 1926 r. (Dz. U. R. P. z dn. 27 marca 1930 r. Nr. 21 poz. 177) stanowiącej rozwinięcie poprzedniej takiej konwencji z dn. 11 października 1909 r.

Dla orientacji naszych automobilistów należy przytem zaznaczyć co do innych państw europejskich, że lit. „D” oznacza przynależność państwową do Niemiec, „CS” — do Czechosłowacji, „R” — Rumunii, „LR” — Łotwy „SU” — Sowieci, „A” — Austrii, „H” — Węgier, „Y” — Jugosławii, „I” — Włoch, „F” — Francji, „CH” — Szwajcarii.

Konwencja z r. 1926 ustaliła również **dokumenty dla samochodu i kierowców, potrzebne do wyjazdu zagranicę.**

Mianowicie są to „**Międzynarodowe świadectwo samochodu**” (Certificat International pour Automobiles) i „**Międzynarodowe pozwolenie na prowadzenie samochodu**” (Permis International de conduire), ważne na rok od daty wystawienia i wydawane przez Dyrekcję Robót Publicznych przy Urzędach wojewódzkich oraz przez Kluby Automobilowe i Touring Klub, na mocy nieprzedawnionych dokumentów krajowych — dowodu rejestracyjnego i pozwolenia na kierowanie.

Bardzo powszechne jest błędne mniemanie, że dla wyjazdu zagranicę samochodem, wystarczy posiadanie tylko tak zwanego „tryptyku”. Otóż tak nie jest. Automobilista polski nie będzie wpuszczony zagranicę, jeśli nie posiada tylko co wymienionych dokumentów o charakterze administracyjno - technicznym, wynikających z konwencji międzynarodowej, zawartej przez rządy poszczególnych państw. Rządy zaś nie umawiały się co do ułatwień celnych w międzynarodowym ruchu samochodowym i w związku z tem konwencja z 1926 r. zupełnie nie dotyczy spraw celnych, a dla poczynienia ułatwień w tym względzie automobilkluby i touring kluby różnych krajów porozumiały się ze sobą, dały gwarancję władzom celnym i zostały upoważnione do wydawania automobilistom wyjeżdżającym zagranicę tak zwanych „tryptyków” i „ksiąg-

żeczek z przepustkami granicznymi", (Carnet de passages en Douanes). Są to dokumenty celne, upoważniające do wprowadzenia samochodu do obcego kraju bez obowiązku składania przy wjeździe na granicy kaucji celnej.

Tryptyk ważny jest na jedno państwo w ciągu roku od daty wystawienia, a książeczka z przepustkami granicznymi ważna jest na wszystkie kraje europejskie, również w ciągu roku.

Te dokumenty celne wydają wszystkie wyżej wymienione Kluby Automobilowe i Touring Klub, które też udzielają wszelkich informacji o kwestiach celnych w międzynarodowej turystyce samochodowej. Przytem należy zaznaczyć, że Automobilklub Polski wraz z klubami afiliowanymi należą do Międzynarodowego Związku Klubów Uznanych w Paryżu (Association Internationale des Automobile - Clubs Reconnus à Paris), zaś Polski Touring Klub należy do Związku Międzynarodowej Turystyki (Alliance Internationale du Tourisme à Bruxelles).

W czasie podróży zagranicę należy pilnie przestrzegać, aby wszystkie wjazdy i wyjazdy były dokładnie notowane na dokumentach celnych przez funkcjonariuszów urzędów granicznych, — a po powrocie do kraju trzeba bezzwłocznie zwrócić dokument celny klubowi, który go wystawił.

Turysta samochodowy polski znajdzie zagranicą więcej ułatwień niż w kraju, zwłaszcza w postaci stacji obsługi. Musi on ściśle przestrzegać obowiązujące przepisy ruchu, które zresztą są już obecnie tak ujednoliconie, że zasadniczo niemal nie różnią się od naszych z tym wyjątkiem, że jak już powyżej zaznaczono, w kilku krajach Europy jeździ się dotąd lewą stroną drogi, a wyprzedza na prawo.

OPLATY OD POJAZDÓW MECHANICZNYCH NA RZECZ PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU DROGOWEGO.

Ustawa o państw. funduszu drogowym z 29.III.1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 29 z 1933 r. p. 254 ustanawia opłaty w stosunku rocznym jak następuje:

1. Od samochodu osobowego służącego do własnego użytku — po 15 zł. od każdych 100 kg. wagi własnej samochodu.

2. Od motocykla bez przyczepki — po 40 zł. od sztuki.

3. Od motocykla z przyczepką oraz od trzykołowych pojazdów mechanicznych (cyklonetek) — po 60 zł. od szt.

Uwaga: Przy obliczaniu wagi pojazdów mechanicznych nie uwzględnia się ilości do 50 kg. włącznie, a ilości większe niż 50 kg. liczy się za 100 kg.

Na województwo śląskie obowiązują analogiczne opłaty.

Opłaty stemplowe od podań i świadectw przewidzianych w rozporządzeniu ministerjalnem z dn. 15.I.1933 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. 9/55), wynoszą 5 złotych.

Wszelkie opłaty od pojazdów mechanicznych na rzecz związków komunalnych na obszarze całej Rzeczypospolitej łącznie z województwem śląskim zostały zniesione (Art. 22 ustawy z dnia 7 lutego 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 16/78/31 oraz art. 18 ust. z dn. 20 marca 1931 r., Dz. U. Śląskich Nr. 6/14).

Uwaga: Opłaty mytnicze mogą być pobierane po 1 kwietnia 1931 r. na takich większych mostach, które zostały zbudowane z funduszków, uzyskanych z pożyczek amortyzacyjnych z opłat mytniczych, pobieranych na tych mostach, a to do czasu zamortyzowania się tych pożyczek. (Tenże art. 22 ust. 2 p. 1).

Oplaty od rowerów: Stosownie do rozporządzenia Ministrów Robót Publicznych i Spraw Wewnętrznych z 20 maja 1925 (Dz. U. R. P. z 5 czerwca 1925 Nr. 55, poz. 397), każda osoba, jeżdżąca na rowerze po drogach publicznych, winna zaopatrzyć się w imienną kartę rowerową, wydawaną według ustalonego wzoru: w województwach poznańskim i pomorskim przez miejscową władzę policyjną, a w innych województwach przez władze administracyjne I instancji, które w miastach mogą wydawanie tych kart powierzyć magistratom za ich zgodą.

Oplaty stemplowe od kart rowerowych w myśl art. 154 u. o. s. w brzmieniu ust. z dn. 18. III. 1932 podlegają opłacie stemplowej w wysokości 5 zł. Natomiast opłata w wysokości 1 zł., przewidziana w § 3 wyżej przytoczonego rozporządzenia z dnia 20 maja 1925, została zniesiona.

W granicach województwa śląskiego gminom miejskim na ich obszarze, a powiatowym związkom komunalnym po za obszarem gmin miejskich wolno pobierać podatek od posiadania rowerów. (art. 16 i art. 17 ustęp 3 Ustawy o Tymczasowym Uregulowaniu Finansów komunalnych w województwie śląskim (Dz. Ustaw Śląskich 1926 r. Nr. 17, poz. 30).

Prawo to nie służy gminom i powiatowym związkom komunalnym po za obszarem województwa śląskiego. Odmienne postanowienia dawniejsze przestały obowiązywać z dniem 1 kwietnia 1932 r. na mocy art. 1 (Dział 10 ustawy z dnia 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 223).

Ponadto wspomniana wyżej ustawa o funduszu drogowym postanawia, że dowód rejestracyjny na pojazd mechaniczny traci ważność jeżeli nie uiszczono należnej opłaty we właściwym terminie.

Zagraniczne samochody osobowe wjeżdżające do Polski płacą przy przekraczaniu granicy za pierwsze 3 dni

pobytu 5 zł. a za każdy dzień następny 1 zł. Motocykle bez przyczepki płać za pierwsze 3 dni 1.50 zł. a za każdy dzień następny 40 gr., motocykle z przyczepką płać za pierwsze 3 dni pobytu 2 zł. a za każdy dzień następny 50 gr.

Rozpoczęty dzień liczy się za cały; na uiszczoną opłatę w urzędzie celnym (granicznym) otrzymuje się kwit, który należy zatrzymać i okazać władzom celnym przy wyjeździe z Polski.

1875
1876
1877
1878

1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910

SPIS RZECZY:

	Str.
Przedmowa	3
I. Związek Polskich Towarzystw Turystycznych	5
II. Towarzystwa Turystyczne, należące do Związku Polskich Towarzystw Turystycznych	8
1. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie	8
2. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze	12
3. Automobilklub Polski i kluby afiliowane	18
4. Polski Touring Klub	19
5. Beskidenverein	20
6. Żydowskie Towarzystwo Krajoznawcze w Polsce	21
7. Podolskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze	23
8. Wołyńskie Tow. Krajoznawcze	25
9. Polski Związek Motocyklowy	26
10. Polski Związek Turystyczny w Krakowie	29
11. Sekcja Wycieczkowa Tow. Uniwersytetu Robotniczego	30

	Str.
III. Opieka państwowa nad turystyką	31
IV. Międzynarodowe Organizacje Turystyczne	33
V. Co zwiedzać w Polsce?	35
Pomorze	35
Bory Tucholskie	36
Pojezierze brodzkie	36
Wielkopolska	37
Okolice Warszawy	38
Woj. białostockie	40
Wileńszczyzna	41
Woj. nowogródzkie	42
Polski region przemysłowy	43
Wyżyny polskie	43
Śląsk i Małopolska Zachodnia	47
Małopolska Wschodnia	48
Ziemie Wschodnie	50
Beskidy i Tatry	51
VI. Literatura przewodnikowa i opisowa po Polsce	56
Przewodniki ogólne	57
Przewodniki po Województwach	58
Przewodniki po uzdrowiskach	60
Przewodniki górskie	
Po Beskidzie Zachodnim	60
Po Beskidzie Wschodnim	61
Po Pieninach	62
Po Tatrach	62

	Str.
Przewodniki narciarskie	63
Przewodniki po wybrzeżu morskiem i Szwajcarji Kaszubskiej	64
Przewodniki regionalne	66
Puszcze	68
Przewodniki po miastach i okolicy	68
Przewodniki po ziemiach dawnej Polski, położonych poza granicami Rzeczypospolitej	82
Literatura przewodnikowa po Polsce w językach obcych	82
Przewodniki po miastach	84
Mapy turystyczne	86
Mapy górskie	88
Monografie i opisy	90
VII. Schroniska turystyczne	109
a. Schroniska górskie	109
b. Inne schroniska na nizinach	121
VIII. Szkolne schroniska wycieczkowe	124
IX. Ważniejsze hotele w miejscowościach o znaczeniu turystycznym	134
X. Przepisy, dotyczące zniżek kolejowych	157
1. Zniżki indywidualne	157
2. Zniżki przy przejazdach grupowych	161
XI. Przepisy, dotyczące przekraczania granicy	163
Przepisy o paszportach na wyjazd zagranicę	163
Opłaty stemplowe	167

	Str.
Przekraczanie granicy polsko-czechosłowackiej	168
Przepustki turystyczne	168
Legitymacje tatrzańskie	169
Legitymacje zbiorowe dla wycieczek szkolnych	169
Beskidówki	170
Mały ruch graniczny	170
Przekraczanie granicy polsko - rumuńskiej	171
XII. Turystyka samochodowa i przepisy ruchu drogowego	172
Opłaty od pojazdów mechanicznych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego	177

